

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA TEZİ
EBELİK ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI**

**BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ VE ÇOCUK SAHİBİ OLMAMIŞ
BİREYLERİN ANNE-BABA OLMAYA YÖNELİK
TUTUMLARI**

Elif DAMAR AYDIN

**Danışman
Doç. Dr. Nursen BOLSOY**

MANİSA-2025

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA TEZİ
EBELİK ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI**

**BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ VE ÇOCUK SAHİBİ OLMAMIŞ
BİREYLERİN ANNE-BABA OLMAYA YÖNELİK
TUTUMLARI**

Elif DAMAR AYDIN

**Danışman
Doç. Dr. Nursen BOLSOY**

TEZ SAVUNMA SINAVI JÜRİ ÜYELERİ

**Doç. Dr. Hülya DEMİRCİ
Dr. Öğr. Üyesi Dilay AÇIL
Doç. Dr. Sezer ER GÜNERİ
Doç. Dr. Mahide DEMİRELÖZ AKYÜZ**

**Elif
DAMAR
AYDIN**

**BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİSTİRİLMESİ VE
ÇOCUK SAHİBİ OLMAMIŞ BİREYLERİN ANNE-BABA OLMAYA
YÖNELİK TUTUMLARI**

2025

Tez Sırtı Örneği

TAAHHÜTNAME

Bu tezin Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ebelik Ana Bilim Dalında akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek tezde yer aldığını, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, tezin yazımında akademik ve etik kurallara aykırı herhangi bir yapay zekâ ve program kullanmadığımı beyan ederim.

İmza

Elif DAMAR AYDIN

ÖZET

Doktora Tezi

Elif DAMAR AYDIN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Ebelik Anabilim Dalı

Danışman:
Doç. Dr. Nursen BOLSOY

Amaç: Günümüzde kadın ve erkeklerin anne-baba olmaya yönelik tutumları, toplumsal roller, kariyer hedefleri ve bireysel yaşam tercihleri doğrultusunda önemli ölçüde değişmektedir. Bu bağlamda, araştırmada öncelikle baba olmamış erkeklerin baba olmaya yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi; ardından ise henüz çocuk sahibi olmamış bireylerin anne-baba olmaya ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma metodolojik, tanımlayıcı ve kesitsel türde bir çalışma olarak yürütülmüştür. Araştırmanın ölçek geliştirme aşamasında Türkiye'nin batısında bir ilin büyükşehir belediyesinde çalışan ve hizmet alan erkek bireyler örneklemi oluşturmuş olup Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Anne-baba olmaya yönelik tutumun incelendiği ikinci aşamada ise örneklemi valilikten izin alınan kamu kurumlarında görev yapan ve araştırma ölçütlerini karşılayan kadın ve erkek bireylere ek olarak büyükşehir belediyesinde çalışan ve belediyeden hizmet alan kadınlar oluşturmuştur. Araştırmanın ikinci aşamasında veriler Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (AFCS), Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği (BOYTÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi SPSS ve AMOS paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçek geliştirme aşamasında veriler kodlanarak tanıtıcı bilgilerin sayı ve yüzde dağılımları ile Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik sınaması, kapsam geçerlik indeksi ve yapı geçerliliği (doğrulamalı ve açıklayıcı faktör analizi) kullanılarak yapılmıştır. Güvenirlik sınaması ise standart hata, Cronbach Alfa katsayısı, madde toplam puan korelasyonu, Average Variance Extracted (AVE) ve Composite Reliability (CR) değeri ile ölçek tepki yanlılığı dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Sürekli olmayan değişkenlerin analizi için

Mann Whitney U testi ve Kruskal–Wallis H testi, sürekli değişkenlerin analizi için ise Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Ölçek geliştirme aşaması için yapılan faktör analizi sonucunda KMO değerinin 0,932 olduğu ve örneklem sayısının faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Bartlett testi sonucunda χ^2 değerinin (5419,382) istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve normal dağılım koşulu sağladığı saptanmıştır ($p<0,00$). Ölçek iki alt boyuta dağılmıştır. Ölçek alt boyut Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla birinci faktör; “Baba Olma Beklentisi” $\alpha=0,932$, ikinci faktör; “Şimdiki Engel” $\alpha=0,888$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksleri incelenmiş ve Comparative Fit Index (CFI), Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Goodness of Fit Index (GFI) ve Incremental Fit Index (IFI) değerlerinin kabul edilebilir değerlerde olduğu belirlenmiştir. Anne ve Baba olmaya yönelik tutumu değerlendirmek için kadın katılımcıların yaş ortalamasının $25,74\pm4,40$ olduğu, AFCS ile eğitim düzeyi, ikamet bölgesi, yaş, medeni durum, evli olana bireylerin evlilik süresi, partner mesleği, gelir durumu ve ilk çocuklarına sahip olmak için tercih ettikleri yaş bağlamında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Erkek katılımcılar için yaş ortalamasının $25,72\pm4,86$ olduğu, BOYTÖ ile aile planlaması kullanma durumu, çocuk hayali kurma, yaş, medeni durum, gelir durumu ve ilk çocuklarına sahip olmak için tercih ettikleri yaş bağlamında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir.

Sonuç: Yapılan analizler sonucunda ilk aşama için Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği yapılan analizler sonucunda kabul edilebilir derecede geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir. Tezin ikinci aşamasının analizleri sonucunda yaş, medeni durum, eğitim durumu gibi pek çok sosyodemografik değişkenin anne-baba olmaya yönelik tutumu etkilediği, kadın ve erkek için bazı değişkenler paralellik gösterirken bazı değişkenlerin farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: anne, baba, doğurganlık, tutum, ebeveynlik

ABSTRACT

PhD Thesis

Elif DAMAR AYDIN

**Manisa Celal Bayar University
Graduate School of Education
Department of Midwifery**

Supervisor:

Assoc. Prof. Nursen BOLSOY

Objective: In contemporary society, the attitudes of both women and men toward parenthood are undergoing significant transformations, shaped by evolving social roles, career aspirations, and individual life preferences. Within this context, the present study first aimed to develop a valid and reliable scale to assess the attitudes of men without children toward fatherhood, and subsequently to examine the parenthood-related attitudes of individuals who have not yet become parents.

Materials and Methods: This research was conducted as a methodological, descriptive, and cross-sectional study. In the scale development phase, the sample consisted of men employed by and receiving services from a metropolitan municipality in a province located in western Turkey, and the Attitude Toward Fatherhood Scale was developed. In the second phase, which aimed to examine attitudes toward parenthood, the sample included women and men working in public institutions with official approval from the governor's office, as well as women employed by and receiving services from the same metropolitan municipality, provided that they met the study criteria. Data in the second phase were collected using the Socio-Demographic Information Form, the Attitudes toward Fertility and Childbearing Scale (AFCS), and the Attitude Toward Fatherhood Scale. Statistical analyses were performed using SPSS and AMOS software. In the scale development phase, the data were coded, and frequency and percentage distributions of descriptive characteristics, along with the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) statistic, were calculated. Scale validity was assessed through the content validity index and construct validity (via exploratory and confirmatory factor analyses). Reliability was examined by considering standard error, Cronbach's alpha coefficient, item-total score correlation, Average Variance

Extracted (AVE), Composite Reliability (CR), and response bias. For the assessment of non-continuous variables, the Mann–Whitney U test and Kruskal–Wallis H test were applied, while Spearman correlation analysis was employed for continuous variables.

Results: The factor analysis conducted during the scale development phase yielded a KMO value of 0.932, indicating that the sample size was adequate for factor analysis. Bartlett's test produced a statistically significant chi-square value ($\chi^2 = 5419.382$, $p < 0.001$), confirming the suitability of the data and meeting the assumption of normality. The scale was structured into two subdimensions. Cronbach's alpha coefficients for the subscales were $\alpha = 0.932$ for the first factor (Expectations of Fatherhood) and $\alpha = 0.888$ for the second factor (Present Barriers). Confirmatory factor analysis demonstrated that the fit indices, including the Comparative Fit Index (CFI), Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Goodness of Fit Index (GFI), and Incremental Fit Index (IFI), were all within acceptable thresholds. Regarding attitudes toward parenthood, the mean age of female participants was 25.74 ± 4.40 years. Significant associations were identified between the Attitudes toward Fertility and Childbearing Scale (AFCS) scores and education level, region of residence, age, marital status, length of marriage (for married participants), partner's occupation, income level, and the preferred age for having a first child. For male participants, the mean age was 25.72 ± 4.86 years. Significant relationships were found between the Attitude Toward Fatherhood Scale scores and family planning status, desire for children, age, marital status, income level, and the preferred age for having a first child.

Conclusion: The analyses confirmed that the Fatherhood Attitude Scale developed in the first phase is a valid and reliable measurement tool. Findings from the second phase revealed that numerous sociodemographic factors including age, marital status, and educational background significantly influence attitudes toward parenthood. While some factors demonstrated parallel effects across women and men, others diverged, underscoring the gender-specific dynamics shaping fertility and parenthood attitudes.

Keywords: mother, father, fertility, attitude, parenthood

ÖNSÖZ

Çalışmanın Konusu: Bu çalışma, doğurganlık çağındaki, henüz anne-baba olmamış bireylerin anne-baba olmaya yönelik tutumlarını incelemektedir. İki aşamalı olarak yürütülen araştırmanın ilk aşamasında, baba olmaya yönelik tutumları ölçen özgün bir ölçek geliştirilmiş; ikinci aşamada ise kadın ve erkek bireylerin tutumları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın Bölümleri: Giriş bölümünde, çalışmanın kapsamı ve önemi ele alınmıştır.

Genel bilgiler kısmında ise doğurganlık kavramı, doğurganlık niyetinin önemi ve bunu etkileyen faktörler, doğurganlık farkındalığı ile değişen doğurganlık eğilimleri bağlamında ebenin rolü açıklanmıştır.

Materyal ve yöntem bölümünde, araştırma süreci ve izlenen yöntemsel adımlar sistematik bir biçimde açıklanmıştır.

Bulgular ve tartışma bölümünde elde edilen verilerin analizi sunulmuş; bulgular güncel literatürle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan çıkarımlar, uygulamaya yönelik önerilerle birlikte paylaşılmıştır.

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca yalnızca akademik rehberliğiyle değil, aynı zamanda sabrı, hoşgörüsü ve içten desteğiyle bana güç veren; bilgi ve deneyimiyle yolumu aydınlatan çok kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Nursen BOLSOY'a

Tez izleme komitemde yer almayı kabul ederek kıymetli zamanlarını ayıran; yapıcı değerlendirmeleri, bilimsel katkıları ve yol gösterici geri bildirimleriyle çalışmama anlamlı katkılar sunan saygıdeğer Doç. Dr. Hülya DEMİRCİ ve Dr. Öğr. Üyesi Dilay AÇIL'a

Bu çalışmaya katılmayı kabul ederek kıymetli zamanlarını ayıran tüm katılımcılara,

Tüm bu süreçte desteklerini esirgemeyen, birlikte çalışmaktan onur duyduğum değerli mesai arkadaşlarım Feyzi OBUT ve Feyza İPEKÇİ'ye,

Tez sürecimde değerli katkı ve desteği için Psikolog Muhammed Emin SOYDAN'a

Bu süreçte sabrı, sevgisi ve koşulsuz desteğiyle yanımda olan sevgili eşim Ali AYDIN'a; her zaman arkamda duran, inançları ve dualarıyla beni güçlendiren kıymetli anne ve babama, sonsuz teşekkür ederim.

Elif DAMAR AYDIN
Manisa 2025

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AFCS: Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği

AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index – Ayarlanmış Uyum İyiiliği İndeksi

BAE: Birleşik Arap Emirlikleri

BOYTÖ: Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği

CFI: Comparative Fit Index – Karşılaştırmalı Uyum İndeksi

GFI: Goodness of Fit Index – Uyum İyiiliği İndeksi

KMO: Kaiser Mayer Olkin

NNFI (TLI): Normlaştırılmamış Uyum İndeksi

RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation – Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.Dünyada Kadın Başına Düşen Doğurganlık Oranı.....	5
Şekil 2. Dünya Geneline Doğurganlıkta İkame Seviyesinin Altına Düşüş Eğilimi...	6
Şekil 3. Eğitim Seviyesinin Artması Bağlamında Doğurganlık Kararını Etkileyen Bazı Faktörler.....	8
Şekil 4. Yaşam Boyu Sosyoekonomik Statü Ve Doğurganlık Niyetleri Arasındaki İlişkinin Kavramsal Çerçevesi	10
Şekil 5. Türkiye de yaşa Özel Doğurganlık Hızı	16
Şekil 6.Türkiye de Doğum Yapan Annelerin Ortalama Yaşı	17
Şekil 7. BOYTÖ Ait Scree Plot Grafiği.....	41
Şekil 8. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (Standardize Edilmiş)	43
Şekil 9. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğine Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (Standardize Edilmemiş).....	44

TABLolar DİZİNİ

Tablo1. Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı	34
Tablo 2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği İç Tutarlılık Düzeyi.....	36
Tablo 3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi İki Boyuta Zorlanmış Hali	38
Tablo 4 Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi	39
Tablo 5: Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular	41
Tablo 6. Doğrulayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri (Birinci Düzey)	45
Tablo 7. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Madde Analizi Sonuçları	46
Tablo 8. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlik Analizi	47
Tablo 9. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği İki Yarı Güvenirliği	47
Tablo 11. Tukey's Test For Nonadditivity	49
Tablo 12. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı.....	50
Tablo 13. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Tanımlayıcı Analizler.....	53
Tablo 14. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Katılımcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	54
Tablo 15. Kadınların Sosyodemografik Değişkenlere Göre Doğurganlık Tutumlarının Karşılaştırılması	55
Tablo 17. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Tanımlayıcı.....	61
Analizler.....	61
Tablo 18. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Katılımcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 19. Erkeklerin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Doğurganlık Tutumlarının Karşılaştırılması	63

İÇİNDEKİLER TABLOSU

TAAHHÜTNAME	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	VI
TEŞEKKÜR.....	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
İÇİNDEKİLER TABLOSU.....	XI
1.GİRİŞ ve AMAÇ	1
2.GENEL BİLGİLER	3
2.1.DOĞURGANLIK	3
2.2.TUTUM-NİYET	3
2.3.DOĞURGANLIK NİYETİ.....	4
2.4.DOĞURGANLIK NİYETİNİN ÖNEMİ.....	4
2.5.DOĞURGANLIK NİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	7
2.5.1.Doğurganlığı Etkileyen Bireysel Faktörler	7
2.5.1.1.Yaş ve Sağlık.....	7
2.5.1.2.Eğitim	7
2.5.1.3.İstihdam ve Mali Durum	8
2.5.1.4. İnançlar ve Değerler	10
2.5.1.5. Çocuk Değeri.....	11
2.5.1.6. Kişilik Özellikleri	11
2.5.2. Doğurganlığı Etkileyen Çift/Partner Dinamikleri	11
2.5.2.1. İlişki Türü ve İstikrarı.....	12
2.5.3. Doğurganlığı Etkileyen Toplumsal Faktörler.....	13
2.5.3.1. Cinsiyet Rolü Tutumları	13
2.5.3.2. Sosyal Normlar.....	13
2.5.4. Doğurganlığı Etkileyen Diğer Faktörler.....	14
2.5.4.1. Çocuk Bakımı Endişesi	14
2.5.4.2. Mutluluk.....	15
2.5.4.3. Yerleşim Türü ve Yaşanılan Bölge.....	15
2.6. DOĞURGANLIK ÇAĞINDAKİ BİREYLERDE DOĞURGANLIK FARKINDALIĞI ...	15
2.7. GECİKMiŞ EBEVEYNLIK VE OLUMSUZ GEBELİK SONUÇLARI	18
2.8. DEĞİŞEN DOĞURGANLIK EĞİLİMLERİ BAĞLAMINDA EBENİN ROLÜ	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Birinci Aşaması	20
3.1.1. Araştırmacının Amacı	20
3.1.2. Araştırmacının Tipi.....	20
3.1.3. Araştırmacının Yeri ve Zamanı.....	20
3.1.4. Araştırmanın Evreni / Örneklemi.....	20
3.1.4. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri;.....	21
3.1.5. Araştırmadan Dışlama Kriterleri;.....	21
3.1.6. Araştırmanın Soruları.....	21
3.1.7. Veri Toplama Araçları	21
3.1.7.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	22
3.1.7.2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Taslak Formu	22

3.1.6. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	22
3.11. Ölçek Geliştirme Aşamaları.....	23
3.2. Araştırmanın İkinci Aşaması.....	25
3.2. Araştırmacının Amacı	25
3.2.2. Araştırmacının Tipi.....	25
Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.	25
3.2.3. Araştırmacının Yeri ve Zamanı.....	25
3.2.4. Araştırmanın Evreni / Örnekleme.....	25
3.2.5. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri-Erkek Bireyler için;	26
3.2.6. Araştırmadan Dışlama Kriterleri -Erkek Bireyler için;	26
3.2.7. Kadınlar İçin Dahil Edilme Kriterleri;	26
3.2.8. Kadınlar İçin Dışlanma Kriterleri;	26
3.2.9. Araştırmanın Soruları.....	27
3.2.10. Veri Toplama Araçları	27
3.2.10.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	27
3.2.10.2. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (AFCS).....	28
3.2.10.3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği	29
3.2.11. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	29
3.2.11. Verilerin Değerlendirilmesi	30
3.12. Sınırlılıklar	30
3.13. Araştırmanın Etik Yönü	31
3.14. Araştırma esnasında yaşanan zorluklar	31
4. BULGULAR	33
4.1. BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞİM AŞAMASINA AİT BULGULAR.....	33
4.1.1. GEÇERLİK SONUÇLARI	38
4.1.1.1. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	38
4.1.1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	41
4.2. KADIN VE ERKEKLERİN ANNE-BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.2.1. Kadın Bireylerin Verilerine Ait Bulgular	50
4.2.2. Erkek Bireylerin Verilerine Ait Bulgular	58
5. TARTIŞMA	66
5.1. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Tartışılması.....	66
5.1.1. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Kapsam Geçerliği	66
5.1.2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Yapı Geçerliğinin Değerlendirilmesi	67
5.1.3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör Analizi Değerlendirmesi	68
5.1.4. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Değerlendirmesi	68
5.1.5. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik Bulguları	70
5.2. Kadın ve Erkeklerin Anne-Baba Olmaya Yönelik Tutumlarının Tartışılması	72
5.2.1. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Baba Olmaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Ölçek Bulgularının Tartışılması	72
5.2.2. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Yaşın Etkisinin Tartışılması	74
5.2.3. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Eğitim Durumu Etkisinin Tartışılması	76
5.2.4. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Medeni Durum Etkisinin Tartışılması	79
5.2.5. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Evlilik Yaşı ve Süresinin Etkisinin Tartışılması	81
5.2.6. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Partner Meslek Etkisinin Tartışılması	84
5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde İkamet Edilen Yerin Etkisinin Tartışılması	85

5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Kardeş Varlığı ve Sayısının Etkisinin Tartışılması	86
5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Gelir Durumu Algısının Tartışılması.....	87
5.2.8. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Aile Planlaması Kullanım Durumunun Tartışılması	89
5.2.8. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Çocuk Hayali Kurma Durumunun Tartışılması	90
5.2.9. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Hayal Edilen İdeal Çocuk Sayısının Tartışılması	92
5.2.10. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşı Tercihinin Tartışılması	94
6.SONUÇ ve ÖNERİLER	98
6.1. SONUÇ	98
Kadınların anne olmaya yönelik tutumları	98
Erkeklerin baba olmaya yönelik tutumları	98
6.2. ÖNERİLER.....	99
6.2.1. Ebelik Uygulama Alanına Yönelik Öneriler	100
7. KAYNAKLAR	102
8.EKLER	115
Ek1.SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-Kadın	115
Ek2.AFCS.....	117
Ek3. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-1. Aşama için-Erkek	118
Ek4. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-Erkek.....	120
EK5. Taslak-BOYTÖ	122
EK6.BOYTÖ	123
Ek 7.Bilgilendirilmiş Onam Formu	124
EK8. Etik Kurul kararı	126
Ek 9.Kamu Kuruluşları İzinler.....	128

1.GİRİŞ ve AMAÇ

Son 50 yılda doğurganlık oranları dünya genelinde önemli ölçüde azalmaktadır (Rotella et al., 2021). Bu azalma; sosyal, ekonomik ve politik sonuçlar doğuran, giderek derinleşen küresel bir sorun hâline gelmiştir. Doğurganlık oranlarındaki farklılıkların, ülkelerin politika ve müdahale stratejileri üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır (Buran & Çankaya, 2023; Ricciardi, 2014) .

Türkiye’deki doğurganlık eğilimleri de küresel örüntüyle benzerlik göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK, 2024) verileri, doğurganlık hızındaki düşüşün özellikle pandemi öncesine kıyasla belirginleştiğini ortaya koymaktadır(TÜİK, 2024). Toplam doğurganlık hızı 2017’de 2,08 iken, 2018’de 2,0, 2020’de 1,77, 2022’de 1,63 ve 2023’te 1,51 olarak raporlanmıştır (TÜİK, 2024). Bu oranlar, doğurganlığın nüfusun yenilenme düzeyi olan 2,10’un altında kaldığını ve doğurganlık davranışlarında önemli bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir. Yıllar içerisinde meydana gelen bu azalma, Türkiye’de kadın ve erkek bireylerin üreme niyetlerinde de bir azalma olabileceğine işaret etmektedir (Buran & Çankaya, 2023).

Niyet, belirli bir sonuca ulaşma arzusunu, bu sonuca ulaşmak için eyleme geçme inancını ve bu eylemi gerçekleştirmeye yönelik bağlılığı içeren karmaşık zihinsel durumlar olarak tanımlanmaktadır (Bachrach & Morgan, 2013). Bireyler yaşamlarının farklı evrelerinde çeşitli niyetler geliştirir; bu niyetler, tutum ve davranış örüntülerini şekillendirir.

Aile kurmak, yaşamın temel yapıtaşlarından biri olarak kabul edilmekte; bireyler aile birliğini oluşturduklarında çocuk sahibi olma arzusu taşımaktadır. Tarihsel süreçte de çocuk sahibi olmak, yaşamı biçimlendiren vazgeçilmez bir unsur olarak değerlendirilmiştir (Khadivzadeh et al., 2013). Pek çok birey, yaşamının belirli bir evresinde çocuk sahibi olmayı hayal etmekte; özellikle ilk kez ebeveyn olmak, birey için anlamlı ve dönüştürücü bir geçiş süreci olarak görülmektedir (Khadivzadeh et al., 2013; Mahey et al., 2018). Bu süreç, çiftlerin karşılıklı etkileşimi ve motivasyonlarıyla şekillenmekte; ebeveynliğe geçiş dönemi çiftler arasında paylaşılan önemli bir yaşam evresi hâline gelmektedir (Mahey et al., 2018; Salmela-Aro, 2012).

Bununla birlikte, birçok yüksek gelirli ülkede bireyler, çocuk sahibi olmayı doğurganlığın azaldığı ileri yaşlara kadar ertelemektedir. Bu durum, doğurganlık tedavilerine erişim sağlansa dahi bireylerin istedikleri aile büyüklüğüne ulaşmalarını zorlaştırmakta ve üreme davranışları üzerinde belirleyici etkiler yaratmaktadır. Ebeveynliğin ertelenmesi, kadın ve erkeklerin üreme niyetleri ve seçimleri hakkında önemli soruları gündeme getirmektedir (Sylvest et al., 2018).

Üstelik gebeliğin ileri yaşlara ertelenmesi yalnızca doğurganlık oranlarını değil, aynı zamanda gebelik sürecindeki sağlığı da olumsuz yönde etkilemektedir (Halimatusa'diyah & Toyibah, 2021; Moon & Jeon, 2024; Nguyen et al., 2024; Sprocha & Tisliar, 2019). İleri yaşta gerçekleşen gebelikler, gebeliğe bağlı komplikasyonların, abortusların ve doğumla ilişkili sağlık risklerinin artmasına neden olmakta; bu durum hem anne hem de bebek sağlığı açısından daha dikkatli tıbbi takip gerektiren bir süreci beraberinde getirmektedir (Attali & Yogev, 2021; Frick, 2021; Lean et al., 2017).

Dolayısıyla doğurganlık niyetlerinin incelenmesi, yalnızca bireylerin ya da çiftlerin üreme kararlarını etkileyen psikososyal ve yapısal dinamikleri anlamak açısından değil; aynı zamanda artan sağlık riskleri, demografik değişimlerin öngörülmesi ve uzun vadeli sosyal, ekonomik ve sağlık politikalarının etkin biçimde planlanabilmesi açısından da kritik bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda literatürde kadınların doğurganlığa ilişkin tutumlarını ölçmeye yönelik çeşitli ölçekler bulunduğu, ancak erkeklerin baba olma tutumlarını incelemeye dönük geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarının sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu boşluk, baba olma niyetleri ve ebeveynlik rollerinin anlaşılmasında önemli bir sınırlılık yaratmaktadır. Dolayısıyla erkek bireylerin baba olmaya yönelik tutumlarının sistematik biçimde incelenmesi hem akademik literatür hem de aile politikaları açısından özgün bir katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, henüz çocuk sahibi olmayan kadın ve erkek bireylerin anne-baba olmaya yönelik tutumlarını ve bu tutumlara etki eden sosyodemografik faktörleri incelemeyi; ayrıca erkek bireylerin baba olmaya yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmeyi amaçlamaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.DOĞURGANLIK

İnsan doğurganlığının tarihi, insanlık tarihinin tamamını kapsayan bir süreçtir. Cinsel ilişkinin gebeliğe ve doğuma yol açığının anlaşılmasıyla başlayan bu süreç, yüzyıllar boyunca gelişerek devam etmiştir. Antik dönemde doğurganlığın tanrıların iradesiyle gerçekleştiğine inanılırken, zamanla insan zihninin ilerlemesi ve özgürleşmesi sonucunda doğurganlıkla ilgili biyolojik mekanizmalar giderek daha anlaşılır hâle gelmiştir (Sallam & Sallam, 2023).

Doğurganlık, klinik olarak bireyin canlı doğum yapabilme, gebeliği sürdürebilme ve üreme potansiyeline sahip olma kapasitesi şeklinde tanımlanır (Barbieri, 2001).

2.2.TUTUM-NİYET

Tutum, bireylerin belirli bir konuya ya da olguya ilişkin davranışlarını şekillendiren ve bu konuya yönelik kalıcı inanç sistemlerini yansıtan bir yapıdır. Bireyler, olumlu ya da olumsuz bilgileri değerlendirerek söz konusu durum hakkında kanaat geliştirirler (Tekgündüz et al., 2021). Bu bağlamda tutum, bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirmenin kendisi açısından olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğuracağına ilişkin öznel değerlendirmelerini temsil eder. Genel olarak, bir bireyin bir davranışın sonucunu ne kadar olumlu algıladığı, o davranışa yönelik tutumunu da o ölçüde olumlu kılar. Tutum, niyetin en temel belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Ciritel et al., 2019).

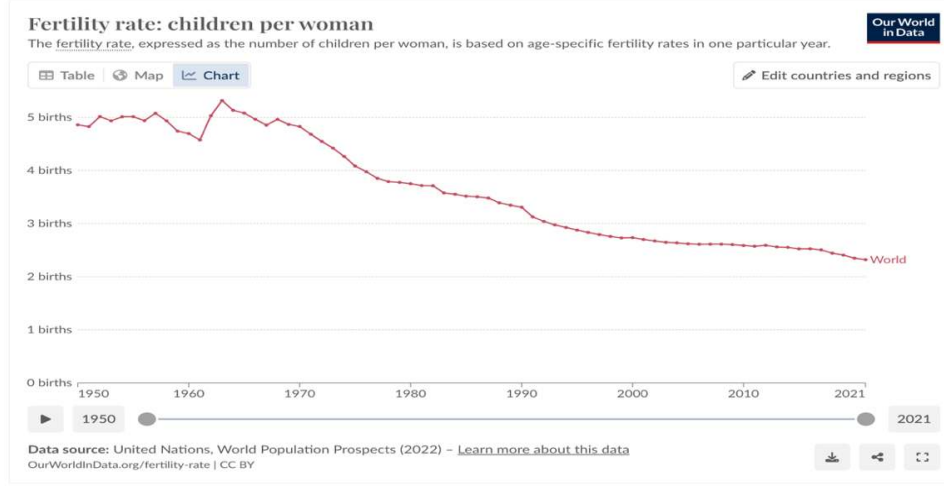
Niyet ise, bireyin belirli bir durumda, belirli bir bağlamda ve belirli bir zaman çerçevesinde belli bir şekilde hareket etme planı veya eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Davranışın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin en yakın öncülü olarak değerlendirilen niyet, tutumla yakından ilişkilidir (Ciritel et al., 2019). Bu çerçevede, tutum bireyin davranışa yönelik inanç sistemini oluştururken; niyet, bu inanç sisteminin davranışa dönüşme yönündeki kararlılığını yansıtır. Dolayısıyla, bireyin tutum ve niyet düzeylerinin bilinmesi, herhangi bir davranış örüntüsünü öngörmede ve davranışsal çıktıları tahmin etmede kritik öneme sahiptir.

2.3.DOĞURGANLIK NİYETİ

Doğurganlık niyeti, doğurganlık araştırmalarının temel kavramlarından biri olup, tanımı ve ölçümü üzerine akademik çevrelerde yoğun tartışmalar yürütülmektedir (Liu, Wang, Hu, et al., 2025). Literatürde bu kavram farklı biçimlerde açıklanmıştır. Preis ve ark. (2020), doğurganlık niyetini bireylerin çocuk sahibi olma isteklilikleri ile buna ilişkin tutum ve davranışsal eğilimleri olarak tanımlarken; Ning ve ark. (2022), çocuklara yönelik bireysel veya aile temelli arzuları ifade eden psikolojik bir mekanizma olarak değerlendirmektedir (Ning et al., 2022; Preis et al., 2020). Benzer biçimde Buran ve Çankaya (2023), doğurganlık niyetini bireylerin ya da çiftlerin çocuk sahibi olmaya yönelik isteklilikleri ve bu amaca dair arzuları şeklinde açıklamaktadır (Buran & Çankaya, 2023). Wu (2020), kavramı doğurganlık olgusu ile doğurganlık davranışı arasındaki süreklilikte konumlandırarak bireylerin ya da ailelerin çocuk sahibi olmaya yönelik plan ve tutumlarını yansıtan bir olgu olarak ele almıştır (Wu, 2020). Zhu ve ark. (2022) ise doğurganlık niyetini, ‘niyet-davranış’ modeli çerçevesinde gerçek doğurganlık davranışını etkileyen çocuk sahibi olma arzusu ve arayışı şeklinde tanımlamaktadır (Zhu et al., 2022). Bu çerçevede doğurganlık niyeti, bireyin çocuk sahibi olma davranışına ne ölçüde yakın olduğunu, bu davranışı gerçekleştirmeye yönelik istekliliğini ve karar sürecindeki kararlılığını anlamada önemli bir göstergedir. Ayrıca literatürde, niyetin gerçekleşmesi muhtemel ya da muhtemel olmayan davranışların en yakın öncülü olduğu ve doğurganlık davranışının güçlü bir öngörücüsü olarak değerlendirildiği vurgulanmaktadır (Ciritel et al., 2019; Wu, 2020; Zhu et al., 2022)

2.4.DOĞURGANLIK NİYETİNİN ÖNEMİ

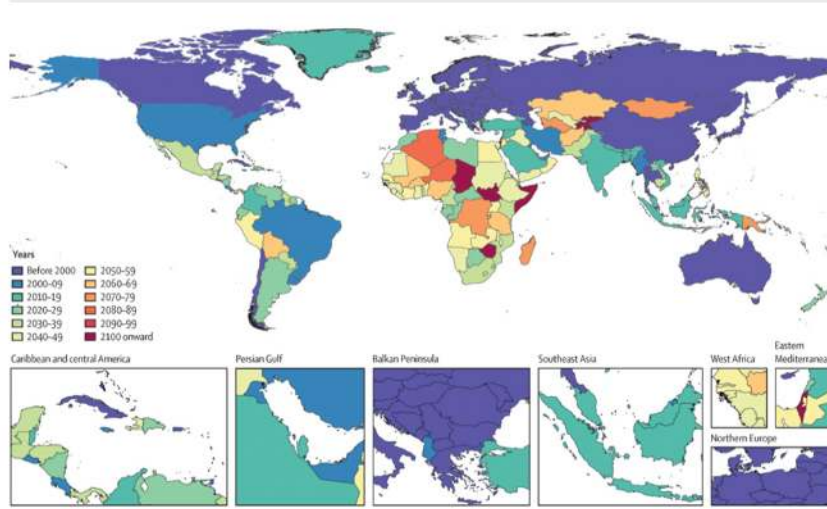
Dünya genelinde toplam doğurganlık oranlarındaki azalma, pek çok ülkenin nüfus büyüklüğünde dikkate değer gerilemelere yol açmaktadır. Birleşmiş Milletler’in Dünya Doğurganlık ve Aile Planlaması 2020 raporuna göre, küresel doğurganlık hızı 1990 yılında kadın başına 3,2 canlı doğum iken 2019’da 2,5’e gerilemiştir (Şekil 1).

Şekil 1.Dünyada Kadın Başına Düşen Doğurganlık Oranı

(Kaynak: <https://ourworldindata.org/fertility-rate#the-fertility-rate-over-the-very-long-run> (Fertility Rate - Our World in Data, n.d.)Erişim tarihi:16.03.2024)

Orta varyant projeksiyonlar, bu oranın 2050’de 2,2’ye ve 2100’de 1,9’a düşebileceğini öngörmektedir (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division [UN DESA], 2020.; Yan et al., 2021). Benzer bir eğilim farklı kıtalarda da gözlemlenmektedir. Örneğin, Afrika’da 1990’da 6,0 olan toplam doğurganlık oranı günümüzde 4,2’ye gerilemiştir (Lindsey, 2023). Ülke bazlı veriler de bu küresel düşüşü desteklemektedir. İran’da 1950–1954 döneminde kadın başına 4,97 olan doğurganlık oranı, 2005–2010 yıllarında 2,53’e inmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ortalama doğurganlık oranı aynı dönemde 6,08’den 2,69’a gerilemiştir (Naghbi et al., 2019; Yan et al., 2021). Avrupa’da Danimarka’da son 40 yıldır doğurganlık oranı yaklaşık 1,7 seviyesinde sabit kalırken (Skakkebaek et al., 2019), Almanya ve Japonya’da genç yetişkin ve çocuk nüfusunda %50’ye varan azalmalar görülmektedir. Çin’de ise 2020 yılında doğurganlık oranı 1,3 gibi düşük bir seviyeye ulaşmıştır (Yan et al., 2021). Benzer şekilde, görece yüksek doğurganlık oranlarına sahip ülkelerde de belirgin bir düşüş yaşanmıştır: Hindistan’da kadın başına doğurganlık oranı 4,0’dan 2,3’e, Endonezya’da 3,1’den 2,3’e, Arjantin’de 3,0’dan 2,3’e ve Meksika’da 3,5’ten 2,1’e gerilemiştir (Lindsey, 2023) (Şekil 2).

Şekil 2. Dünya Geneline Doğurganlıkta İkame Seviyesinin Altına Düşüş Eğilimi

Kaynak: Vollset et al., 2020

Bu küresel eğilim, doğurganlık davranışlarının ardındaki psikolojik ve sosyokültürel dinamiklerin daha iyi anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada doğurganlık niyeti, doğurganlık davranışını öngörmeye kritik bir kavram olarak öne çıkmaktadır (Yan et al., 2021). Nitekim yapılan çalışmalar, doğurganlık niyetinin demografik ve sosyoekonomik faktörler ile kültürel normlarla birlikte gerçek doğum oranlarını öngördüğünü göstermektedir (Preis et al., 2020). Özellikle yenilenme düzeyinin altında seyreden doğurganlık oranlarına sahip orta ve yüksek gelirli ülkelerde, doğurganlık niyetinin tespiti ve analizi, geleceğe yönelik nüfus politikalarının geliştirilmesinde temel bir araç niteliğindedir (Ning et al., 2022).

Nüfus projeksiyonları ve bu projeksiyonlara dayalı senaryolar, hükümetlerin okul, hastane ve diğer kamusal hizmetlere olan ihtiyaçları planlamasına, ayrıca altyapı yatırımlarını uzun vadeli faydalar gözeterek yönlendirmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında, ilaç sektörü ve büyük ölçekli altyapı projeleri gibi uzun vadeli yatırımlar yürüten işletmeler açısından da stratejik bir rehber işlevi görmektedir (Vollset et al., 2020).

Öte yandan çocuk sahibi olma kararı çoğunlukla hem kadınların hem de erkeklerin ortak mutabakatını gerektiren bir süreçtir. Bu nedenle aile kurmayı ertelemeğin tıbbi, sosyal ve duygusal sonuçları ile istenmeyen biçimde çocuk sahibi olamama riskinin değerlendirilmesi her iki taraf için de kritik öneme sahiptir (Sylvest et al., 2018). Dolayısıyla, doğurganlık niyetinin incelenmesi, bireysel düzeyde sağlıklı

üreme kararlarının desteklenmesi ve toplumsal düzeyde sürdürülebilir nüfus politikalarının geliştirilmesi açısından temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, doğurganlık niyetini belirleyen bireysel, demografik, sosyoekonomik ve kültürel faktörlerin ele alınması, kavramın daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına olanak tanımaktadır.

2.5.DOĞURGANLIK NİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dünya üzerinde çeşitli ülkelerde doğurganlığı arttırma yönünde politika uygulanmasına rağmen istenilen doğurganlık oranına ulaşmada sıkıntılar devam etmektedir. Bu durum üzerine dünya genelinde doğurganlık niyeti üzerine çeşitli çalışmalar yapılmış ve etkileyen faktörler incelenmiştir. Yapılmış çalışmalarda doğurganlık niyetinin bireysel, ilişkisel, toplumsal, bağlamsal ve pek çok faktörlerin karmaşık bir etkileşiminden etkilendiği görülmüştür (Balbo & Barban, 2014; Liu et al., 2021; Matovu et al., 2017; Wagner Bernardes & Marin, 2023; Xiang et al., 2023)

2.5.1.Doğurganlığı Etkileyen Bireysel Faktörler

2.5.1.1.Yaş ve Sağlık

Yaş bireylerin doğurganlık niyetlerini ve çocuk sahibi olma planlarını hem biyolojik hem de psikolojik olarak etkileyen önemli bir faktördür. 20’li yaşların başlarında bireylerin öncelikleri arasında eğitim, kariyer hedefleri ve sosyal yaşam ön plandayken; 30’lu ve 40’lı yaşlarda ise yaşla birlikte azalan doğurganlık kapasitesi, bireylerin doğurganlığa yönelik tutumlarını belirleyen temel etkenlerden biri haline gelmektedir (Beaujouan et al., 2019).

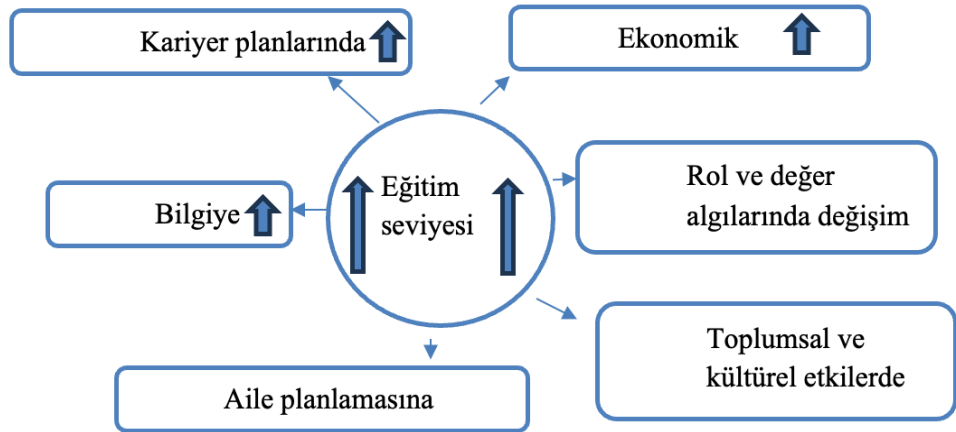
2.5.1.2.Eğitim

Eğitim seviyesi, bireylerin doğurganlık niyetlerine şekil veren önemli bir etmendir. Literatürde, özellikle kadınlar üzerinde yapılan araştırmalarda, eğitim ve doğurganlık arasındaki ilişkiye sıkça değinilmiştir. Kadınların eğitim seviyesinin artması, doğurganlık düzeylerinin düşmesiyle ilişkilendirilmektedir. Eğitimini tamamlamak isteyen kadınlar genellikle daha geç yaşta evlenmekte ve ilk çocuklarını daha ileri yaşlarda dünyaya getirmektedirler. Bu durum, gebe kalabilecekleri süreyi kısaltmakta ve sahip olabilecekleri toplam çocuk sayısını etkilemektedir (Castro

Martín , 1995; Eryurt & Akadlı-Ergöçmen, 2016; Hashemzadeh et al., 2020; Musick et al., 2009; Nitsche et al., 2018; Vasireddy et al., 2023).

Eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte, bireyler yeni fikirlerle tanışma fırsatı bulmakta, toplumsal baskılar, cinsiyet rolleri ve kültürel normlara farklı bir perspektifle yaklaşabilmektedir. Ayrıca, doğum kontrol yöntemlerine ilişkin bilgi düzeyi de artmakta, bu da bireylerin gebeliği önleyici yöntemlere daha bilinçli bir şekilde erişim sağlamasına katkıda bulunmaktadır (Eryurt & Akadlı-Ergöçmen, 2016; Hashemzadeh et al., 2020; Musick et al., 2009; Nitsche et al., 2018). Tüm bu etmenler bireylerin tutumlarını etkilemekte ve çocuk sahibi olma zamanlamasına şekil vermektedir.

Eğitim seviyesinde eşitsizlik olan çiftlerde ise durumlar değişebilmektedir. Yüksek eğitim seviyesine sahip bir erkek ile daha düşük eğitim seviyesine sahip bir kadın veya bunun tam tersi bir eşleşmede, bireylerin tutumları, eğitim süresi ve diğer etmenlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Nitsche et al., 2018).

Şekil 3. Eğitim Seviyesinin Artması Bağlamında Doğurganlık Kararını Etkileyen Bazı Faktörler

2.5.1.3.İstihdam ve Mali Durum

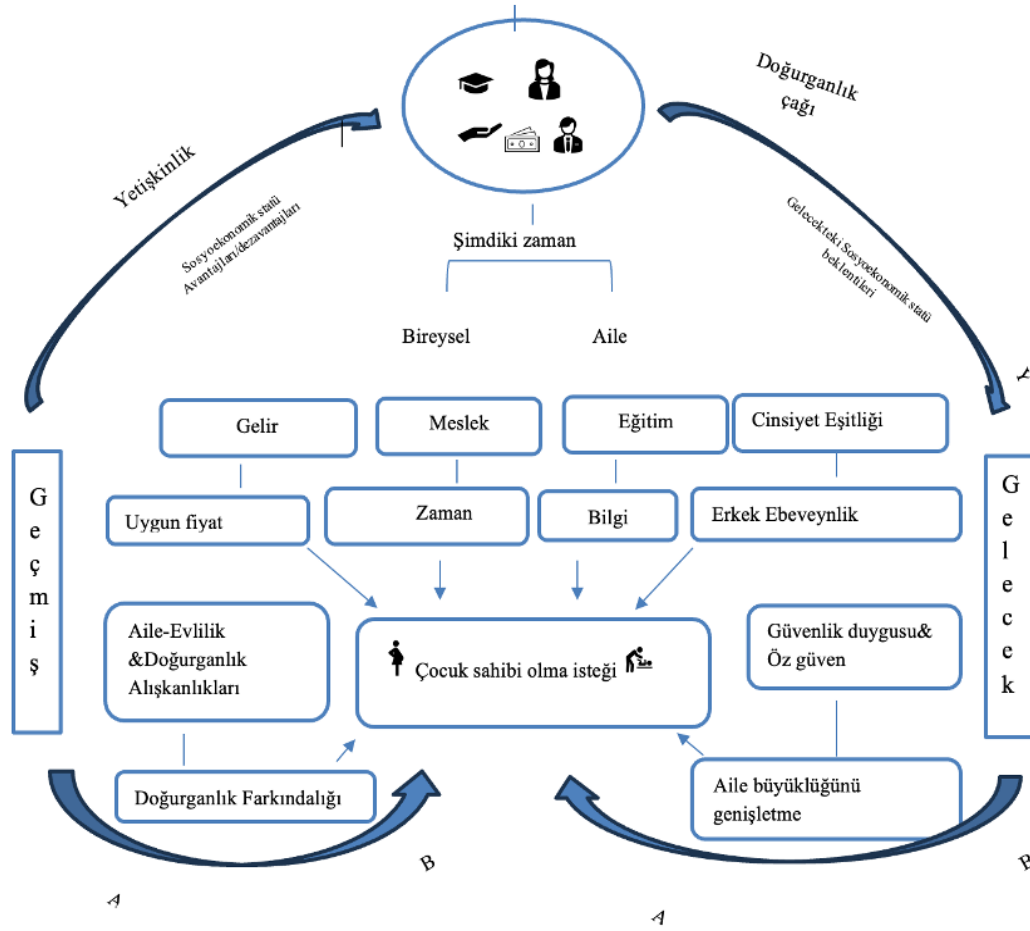
Bireylerin çocuk sahibi olma niyetleri, sosyoekonomik koşullar, istihdam durumu-işsizlik ve mali güvenlik gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir (Guo et al., 2023; Hashemzadeh et al., 2020; Kreyenfeld & Andersson, 2014; Miller, 1992;

Modena et al., 2014). Çocukluk döneminde içinde bulunulan sosyoekonomik çevre, bireylerin gelecekteki doğurganlık kararlarını şekillendirirken, mevcut ekonomik durum da çocuk sahibi olma zamanlamasını belirleyebilir (Guo et al., 2023; Hashemzadeh et al., 2020; Miller, 1992; Modena et al., 2014). Daha yüksek sosyoekonomik statüye sahip bireyler, ekonomik istikrar ve sosyal refahın sağladığı avantajlarla doğurganlık konusunda daha güvenli hissetmektedir (Guo et al., 2023).

İstihdam, doğurganlık niyetleri üzerinde kuvvetli etkiye sahip en önemli unsurlardan biridir. İş güvencesi ve gelir seviyesi, bireylerin çocuk sahibi olma kararlarını belirlerken, uzun çalışma saatleri ve iş stresi bu süreci olumsuz yönde etkileyebilir. Esnek çalışma koşulları ve iş-yaşam dengesini destekleyen politikalar, bireylerin çocuk sahibi olma niyetlerini olumlu yönde etkileyebilir (Guo et al., 2023).

Mali durum, doğurganlık kararlarında belirleyici bir faktördür. Yüksek gelir seviyesine sahip bireyler, çocuk yetiştirme maliyetlerini karşılayabilme konusunda daha rahat hissetmekte, ancak artan yaşam maliyetleri çocuk sahibi olma zamanlamasını geciktirebilmektedir. Devlet destekleri, sosyal yardımlar ve doğum izinleri gibi faktörler, bireylerin çocuk sahibi olma niyetlerini teşvik eden unsurlar arasında yer almaktadır (Guo et al., 2023).

Bireylerin geleceğe yönelik beklentileri de doğurganlık niyetlerini etkilemektedir. Daha iyi bir sosyoekonomik statü beklentisi, bireylerde güvenlik duygusu yaratarak çocuk sahibi olma isteğini artırabilir. Gelecek kaygısı taşıyan bireyler ise doğurganlık kararlarını erteleyebilir veya sınırlayabilir (Guo et al., 2023).

Şekil 4. Yaşam Boyu Sosyoekonomik Statü Ve Doğurganlık Niyetleri Arasındaki İlişkinin Kavramsal Çerçevesi

(Guo et al., 2023).

2.5.1.4. İnançlar ve Değerler

İnançlar bireylerin eylemlerini ve duygularını şekillendiren önemli etmenlerden bir tanesidir (Halimatusa'diyah & Toyibah, 2021; Nguyen et al., 2024; Sprocha & Tisliar, 2019). Bu nedenle dini inançlar çocuk sahibi olma kararı üzerinde etkiye sahip etmenler arasında yerini almaktadır (Pearce, 2002). Din, insanların tutumlarını ve eğilimlerini etkileyebilir ve öğretilerine göre duygularını ve eylemlerini belirli bir yöne doğru hareket ettirebilir. Bazı dinler, aile kavramını kutsal bir yapı olarak kabul ederek aile bütünlüğünün korunması maksadıyla çocuk sahibi olmayı teşvik eden öğretiler sunar (Selim, 2020). Bu nedenle, dindar bireyler genellikle daha yüksek doğurganlık oranlarına sahip olabilirler (Buber-Ennsner & Berghammer, 2021; Pearce, 2002; Selim, 2020). Sonuç olarak, kişisel inançlar ve dini değerler, bireylerin doğurganlık kararlarını etkileyen güçlü sosyal belirleyiciler olup, bireylerin yaşam

biçimlerini, aile yapılarını ve toplum içindeki rollerini belirleyen önemli bir çerçeve sunmaktadır.

2.5.1.5. Çocuk Değeri

Çocuk değeri, farklı yaklaşımlar çerçevesinde ele alınan çok boyutlu bir kavramdır. Bir yaklaşım, çocuk sahibi olma arzusunu şekillendiren motivasyonları ve güdülerini analiz ederken, bir diğer yaklaşım çocukların değerini ailelerin bütçe kullanım tercihleri üzerinden açıklamakta ve çocuk sahibi olmayı ev, araba ya da seyahat gibi diğer tüketim tercihleriyle kıyaslamaktadır (Azmoude et al., 2017; Clifford et al., 1978; Nauck, 2007). Üçüncü bir önemli perspektif ise çocukların yerine getirdiği işlevlere odaklanmakta; ebeveynlerin yaşamlarına kattıkları anlam, evlilik sürecine etkileri ve bireyin benimsediği değerlerle örtüşen alternatif roller bu kapsamda değerlendirilmektedir (Clifford et al., 1978). Bu çeşitli yaklaşımlar, çocuk değerinin bireylerin doğurganlık tutumlarını nasıl şekillendirdiğini anlamada önemli bir temel oluşturmaktadır.

2.5.1.6. Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri, bireylerin ilk doğum zamanını belirleyen önemli psikolojik faktörlerden biridir (Safdari-Dehcheshmeh et al., 2023). Çocuk sahibi olmanın maliyetleri ve faydalarına dair algılar, bireyin kişilik yapısıyla doğrudan ilişkilidir (Safdari-Dehcheshmeh et al., 2023). Psikolojide bireylerin kişilik yapısını açıklamak için kullanılan Büyük Beşli kişilik kuramında yer alan; dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik/nevrotizmden birisi olan "açıklık", üreme davranışını en çok etkileyen faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Safdari-Dehcheshmeh et al., 2023; Tatlılıoğlu, 2013). Açıklık düzeyi yüksek bireyler, çocuk sahibi olmanın zihinsel ve duygusal yükünü daha fazla hissederek, kişisel gelişim ve bireysel hedeflerine öncelik verme eğiliminde olabilirler (Safdari-Dehcheshmeh et al., 2023). Bu nedenle, doğurganlık konusunda daha çekimser bir tutum sergileyebilir ve çocuk sahibi olma kararlarını erteleyebilirler.

2.5.2. Doğurganlığı Etkileyen Çift/Partner Dinamikleri

Doğurganlığın ikili doğası nedeniyle, çift dinamikleri doğurganlık kararı alma sürecini etkileyen önemli bağlamlardan bir tanesidir.

2.5.2.1. İlişki Türü ve İstikrarı

İlişki yapısı ve niteliği, bireylerin doğurganlık niyetlerinin oluşumu ve bu niyetlerin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmalar, erkeklerin yalnız yaşamaktansa birlikte olmayı tercih etme eğilimlerinin, çocuk sahibi olma niyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir (Hashemzadeh et al., 2020). Ancak kadınlarda ilişkinin yasal bir zemine dayanması, doğurganlık niyetlerinin oluşumu ve bu niyetlerin hayata geçirilmesinde daha güçlü bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Yasal olarak evli kadınların, çocuk sahibi olma niyetlerini daha kısa sürede hayata geçirme olasılıklarının daha yüksek olduğu; evli çiftlerde ise ebeveyn olma eğiliminin daha belirgin olduğu görülmüştür (Hashemzadeh et al., 2020).

Bununla birlikte, yalnızca ilişki türü değil, ilişkinin istikrarı da doğurganlık kararlarını etkileyen önemli bir değişkendir. Çocuk sahibi olma kararı, her iki partnerin de yaşam planlarını, kariyer hedeflerini ve değer sistemlerini etkileyen çok boyutlu bir süreçtir. Partnerlerin bireysel tercihleri kadar, ilişkideki karşılıklı etkileşimler de bu kararı şekillendirmektedir (Shreffler et al., 2019). Erkek ve kadın arasında istikrarlı bir ilişki ve ebeveynliğe uygun bir partnerliğin varlığı, çocuk sahibi olma kararı açısından temel bir kriter olarak öne çıkmaktadır (Safdari-Dehcheshmeh et al., 2023).

İlişki istikrarı yüksek olduğunda, bireyler çocuk sahibi olmayı evliliği güçlendiren bir yatırım olarak görme eğilimindedir. Bu durumda çocuk sahibi olmak, aile bağlarını sağlamlaştıran bir unsur olarak değerlendirilir ve çiftlerin birlikteliğini pekiştirir. Öte yandan, düşük ilişki istikrarı, ayrılık veya boşanma riskinin yüksek olduğu algısını beraberinde getirerek, bireylerin çocuk sahibi olma kararlarını ertelemesine veya belirsizlikleri azaltmak amacıyla erken yaşta ebeveyn olmayı tercih etmesine neden olabilmektedir (Stein et al., 2014). Evlilik içerisindeki yüksek dayanışma ve ortak çıkarlar, çocuk sahibi olmayı kolaylaştıran koşullar sunarken; zayıf ilişki bağlarına sahip bireyler çocuk yapmayı, ilişkilerini canlandırma stratejisi olarak da kullanabilmektedir. Dolayısıyla ilişki türü ve istikrarı, doğurganlık niyetlerinin hem yönünü hem de zamanlamasını belirleyen temel faktörlerdendir.

2.5.3. Doğurganlığı Etkileyen Toplumsal Faktörler

2.5.3.1. Cinsiyet Rolü Tutumları

Yirminci yüzyılın ortalarından bu yana sanayileşmiş ülkelerdeki en temel sosyal değişimlerden biri, toplumda ve aile içinde kadınlar ve erkeklerin rollerine ilişkin tutumlarda giderek daha fazla cinsiyet eşitliği yönünde bir değişim gerçekleşmesi olmuştur (Lappegård et al., 2021).

Cinsiyet rolü tutumları, bir kişinin veya toplumun genel olarak uygun, beklenen ve tercih edilen davranış olarak neyi algıladığı olarak açıklanmaktadır (Lappegård et al., 2021). Kadınların eğitim hayatına, iş piyasasına ve siyasete katılmaları ile toplumsal, geleneksel ve eşitlikçi bakış açısında, ev işleri paylaşımında, çocuk bakımı ile alakalı görev dağılımı gibi pek çok durumda değişiklikler yaşanmıştır. Kadınların ev dışındaki katılımı artarken erkeklerin aile ve ev içindeki katılım rollerinde değişiklikler meydana gelmiştir (Hashemzadeh et al., 2020; Lappegård et al., 2021). Kadınların sosyal hayattaki rol ve paylaşımlarına nazaran erkeklerin görev paylaşımındaki değişiklikler her zaman eşit seviyelerde ilerlememiştir (Lappegård et al., 2021). Sosyal, toplumsal ve kamusal alandaki değişime karşın görev paylaşımında meydana gelen durağanlık, özellikle yüksek eğitilmiş kadınların kariyer ve gelir kaybı endişesiyle evlilik ve çocuk sahibi olma konusunda tereddüt etmelerine neden olabilmektedir.

Bu durum, evlilik ve doğum yaşının gecikmesine, hatta evlenmeme veya çocuksuz kalma eğilimlerinin artmasına yol açabilmektedir (Lappegård et al., 2021). Yapılan çalışmalarda demografik, ekonomik ve sosyolojik teorilere göre, cinsiyet rolleri dönüşümü, gelişmiş ülkelerdeki düşük doğurganlık oranlarıyla ilişkili önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Esping-Andersen & Billari, 2015; Goldstein et al., 2009; Shenk et al., 2013)

2.5.3.2. Sosyal Normlar

Sosyal Normlar, belirli bir durumda bir grubun üyeleri tarafından yaygın olarak kabul edilen davranış standartlarıdır (Yu & Liang, 2022). Ayrıca yaptırımlar, ödüller ve grup kimliği yoluyla insan davranışını etkileyen çevresel faktörler olarak da hizmet ederler (Storey & Kaggwa, 2009).

Sosyal normlar, insanların davranışları üzerinde kısıtlayıcı etkisi olan gayri resmî kurumlardır (Akerlof, 1980). Açıkça tanımlanmış kurallar ve düzenlemelerin

aksine, sosyal normlar yazılı ve zorunlu değildir, etkileri de yaygın ve kalıcıdır. Davranışsal ekonomistler, sosyal normların bireysel bilinçte içselleştirilebileceğini ve insanların davranışlarını etkileyebileceğini belirtmektedir (Yu & Liang, 2022). Sosyal normların rolü çevre dostu davranış, kadınların iş gücüne katılımı, evlilik yaşı, sağlık davranışları, tüketim davranışları gibi pek çok şekilde ortaya çıkmaktadır (Cislaghi & Heise, 2018; Codazzi et al., 2018; Farrow et al., 2017; Kenny et al., 2019; Melnyk et al., 2022; Pristl et al., 2021; Yu & Liang, 2022).

Bireysel doğurganlık kararı da referans grubunun sosyal normlarından etkilenir (Yu & Liang, 2022). Doğurganlığın sosyal normları, bireysel karar almayı yönlendiren ve sınırlayan gayri resmi bir kurum görevi görür ve doğurganlık niyetleri üzerinde etki göstermektedir (Yu & Liang, 2022).

2.5.4. Doğurganlığı Etkileyen Diğer Faktörler

2.5.4.1. Çocuk Bakımı Endisesi

İş-aile çatışmalarıyla karşı karşıya kalan kadınlar, kariyerleri, çocuk sahibi olma ve çocuk bakımı konularında zorluklara yaşamaktadır. Bu ikilem, ailelerini büyütme yetenekleri ve istekleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Z. Li et al., 2024). Günümüzün gelişmiş ekonomilerinde ise, birkaç istisna dışında iş sorumlulukları ve işyeri ortamları çocukların rutin olarak evde bulunmasına izin vermemektedir. Özellikle küçük çocuğa sahip anneler için iş gücüne katılım bu nedenle oldukça güçtür; zira çocukların işe götürülmesi neredeyse imkânsızken, gözetimsiz bırakılmaları da mümkün değildir (Sturm et al., 2023).

Esnek çalışma saatleri, yarı zamanlı çalışma ve vardiyalı çalışma iş yaşamı ve çocuk bakımı arasındaki dengeyi sağlayabilir, ancak bu dengeyi kurmak oldukça zordur. Evden çalışan küçük çocuklu anneler bile genellikle çocuk bakımı konusunda yardıma ihtiyaç duyarlar Çocuk bakımı iş yaşamı kadar vakit alan ve mesai verilen bir süreci kapsamaktadır. Birçok birey iş ve aile talepleri arasındaki uyumsuzluğa, çocuk isteğini erteleyerek/vazgeçerek ve daha sonraki doğumlardan vazgeçerek yanıt vermektedir (Rindfuss et al., 2010). Tüm süreç ve düşünceler kadın ve erkekler için ebeveyn olma niyetini düşündüren ve etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

2.5.4.2. Mutluluk

Mutluluğun çocuk doğurma niyetleri üzerinde farklı etkileri olabilmektedir. Yaşam tarzlarından ve beklentilerinden memnun olan iyimser kişilerin doğurganlık niyetlerini gerçekleştirme olasılıkları daha yüksektir (hashemzadeh et al., 2020). Yapılan çalışmalarda kadınların mutluluğunun ikinci çocuğu yapma üzerinde daha etkili olduğu da görülmektedir (Hashemzadeh et al., 2020).

2.5.4.3. Yerleşim Türü ve Yaşanılan Bölge

Yapılan çalışmalarda yerleşim türünün doğurganlık niyeti üzerinde bir etkisi olabileceği görülmüştür (Hashemzadeh et al., 2020). Yaşanılan evin sahibi olan çiftlerin kiralık evlerde yaşayan çiftlere göre konut koşullarında kendini daha güvende hissedeceği için doğurganlık tutumu yönünde daha olumlu bir niyet sergileyebileceği düşünülmektedir.

Şehirleşme, çeşitli sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik değişimlerin etkisiyle meydana gelen ve toplumsal yapıyı etkileyip şekillendirerek bireylerin tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Şehirleşme ile çocuk yetiştirme maliyetleri artmakta, konut fiyatları yükselmekte ve kırsal alana göre çocuk değeri değişebilmekte, kadının ücretli bir işte çalışma ihtimali artmakta ve tüm bu değişkenler bireylerin doğurganlık niyetlerini etkilemektedir (Sarı & Sağlam, 2024) .

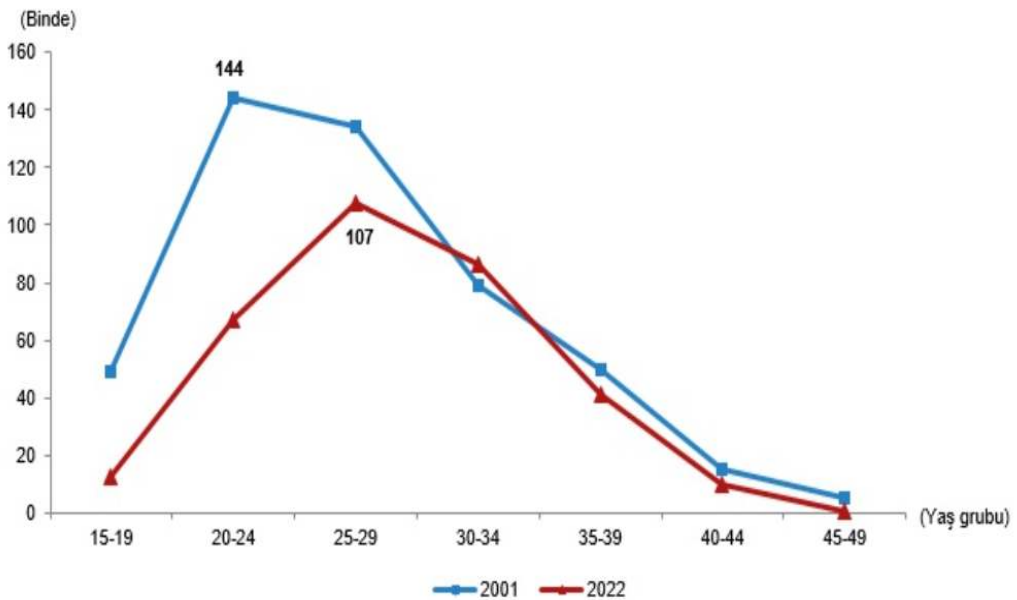
2.6. DOĞURGANLIK ÇAĞINDAKİ BİREYLERDE DOĞURGANLIK FARKINDALIĞI

Çocuk sahibi olup olmayacağı, ne zaman ve nasıl olacağı konusundaki kararlar bireysel tercih meselesi olmalıdır. Ancak yaşamın bu alanında seçim, doğru bilgiye sahip olmaya bağlıdır ve şu anda doğurganlığa ilişkin farkındalık düşüktür (Harper et al., 2017). Doğurganlık farkındalığı : "Üreme, doğurganlık, doğurganlık kapasitesi ve ilgili bireysel risk faktörlerinin anlaşılması (örneğin, ileri yaş, cinsel sağlık faktörleri - cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar gibi- ve sigara içme, obezite gibi yaşam tarzı faktörleri) ve bireysel olmayan risk faktörleri (örneğin, çevresel ve iş yeri faktörleri); üreme aile planlamasını karşılamak için seçenekleri etkileyen toplumsal ve kültürel faktörlerin farkında olunması dahil olmak üzere, aile kurma ihtiyaçlarına dair bilinç" olarak tanımlanır" (Sylvest et al., 2024).

Kadınlar ve erkekler üreme tercihlerini anlamayabilir veya hem plansız gebeliklerin hem de kısırlığın popülasyonda yaygın olarak görüldüğünü fark etmeyebilirler (Harper et al., 2017). Dünya genelinde çiftler, ilk çocuklarına sahip olacakları yaşı ötelemekte ve ileri yaşlara bırakmaktadır. Örneğin Danimarkalı erkekler ve kadınlar için ortalama ilk doğum yaşı sırasıyla 29,9 ve 31,6 ile şimdiye kadar kaydedilen en yüksek yaş olarak görülmüştür. Birleşik krallıkta 2001 de ilk kez anne olacakların yaşı 26.6 iken 2013'te 28,3 olarak saptanmış ve birçok Batı Avrupa Ülkesinde ilk kez anne olacakların yaşı 28-30 civarında görülürken babalar üç kat daha yaşlı bulunmuştur (Harper et al., 2017; Vassard et al., 2016).

Türkiye 2022 TÜİK verilerinde yaş grubuna göre doğurganlık hızı incelendiğinde, 2001 yılında en yüksek yaşa özel doğurganlık hızı binde 144 ile 20-24 yaş grubunda iken 2022 yılında binde 107 ile 25-29 olduğu ve 2001 yılında doğum yapan annelerin ortalama yaşı 26,7 iken 2022 yılında 29,2 olduğu, doğurganlığın kadının daha ileri yaşlarında gerçekleştiği görülmüştür (TÜİK) (Şekil5 ve 6). İnsanlar daha ileri eğitim almak, kariyer yapmak, seyahat etmek, bir partner bulmak, güvenli bir ekonomiye sahip olmak ve barınma sağlamanın zorluklarıyla yüzleşmek gibi çeşitli nedenlerle ebeveynliği ertelemektedir.

Yaşa özel doğurganlık hızı, 2001, 2022

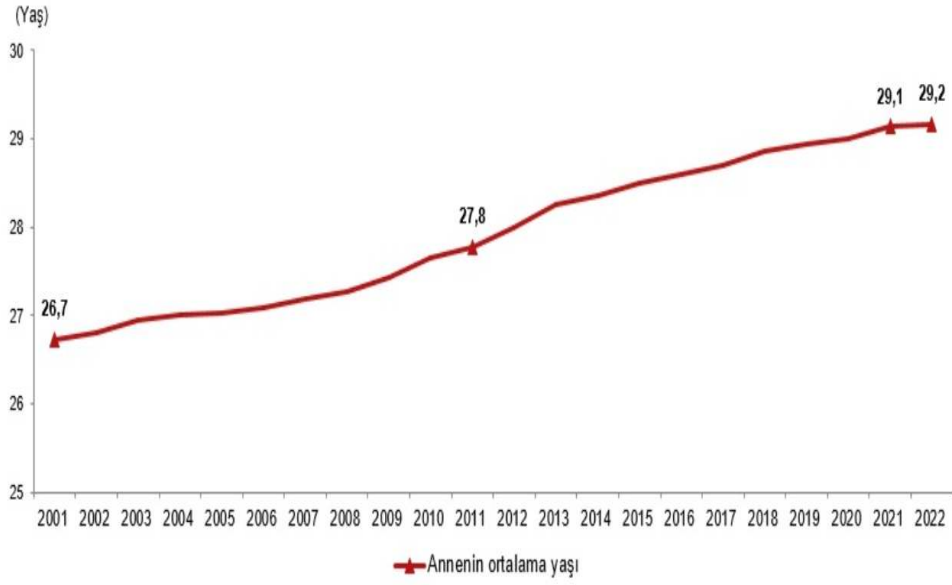
Şekil 5. Türkiye de yaşa Özel Doğurganlık Hızı

(<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2022-49673> :19.03.2024).

Erişim

tarihi

Annenin ortalama yaşı, 2001-2022

Şekil 6. Türkiye de Doğum Yapan Annelerin Ortalama Yaşı

(<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2022-49673>

Erişim tarihi: 19.03.2024) .

Bilinçsiz olarak gebeliği kadının doğurganlık döneminin ötesine erteleyen çiftler, istemsiz çocuk sahibi olamama durumuyla karşı karşıya kalabilir. Bu beklenmedik olay, bir çiftin ailesinde ve sosyal ağlarında önemli değişikliklere, evlilik ilişkisinde gerginliğe ve doğurganlık tedavileriyle ilişkili duygusal ve fiziksel zorluklara yol açabilir (Peterson et al., 2012).

Doğurganlık bilgisi ve farkındalığının artırılması, istem dışı çocuk sahibi olmayı önlerken istenen çocuğa sahip olma ve istenen aile kurma hedeflerine ulaşmayı amaçlayan halk sağlığı girişimlerinin önemli bir bileşeni olmaya devam etmektedir. İnsanlar genellikle hayatın farklı aşamalarında aile kurmaya ilişkin bakış açılarını değiştirirler; bu nedenle doğurganlık farkındalığı stratejilerinin, farklı yaşam evrelerindeki hedef nüfusa uyacak şekilde farklı şekilde uyarlanması gerekir (Sylvest et al., 2024).

2.7. GECİKMİŞ EBEVEYNLİK VE OLUMSUZ GEBELİK SONUÇLARI

Bireylerde yaşı ilerlemesiyle üreme kapasitesinde azalma meydana gelebilmekte ve bu durum, doğacak çocukların sağlığı açısından bazı riskler oluşturabilmektedir (Johnson et al., 2012; Wang et al., 2024). Kadınlarda 35 yaş ve üzeri, erkeklerde ise 45 yaş ve üzeri genellikle ileri üreme yaşı olarak kabul edilmekte olup, bu yaş grubundaki biyolojik farklılıklar üreme sürecini çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir (Li et al., 2021; Wang et al., 2024).

İleri yaşta ebeveyn olan bireyler genellikle daha fazla mali istikrara, duygusal olgunluğa ve bilgi birikimine sahip olabilirler. Bu durum, çocuklarının sağlığı ve gelişimi açısından bazı avantajlar sağlayabilse de ileri ebeveynlik yaşı kromozomal varyasyonlar ve de novo mutasyonlarla ilişkilendirildiğinden Down sendromu, otizm ve şizofreni gibi durumların görülme riskini artırabilir. Bu nedenle, ileri yaşta ebeveyn olmayı planlayan çiftler için gebelik öncesi genetik danışmanlık ile doğum öncesi genetik tarama ve tanı önemli bir gereklilik haline gelmektedir. Ancak, bu hizmetlere erişim yüksek maliyetler ve uzman eksikliği nedeniyle kısıtlanabilmektedir. Yeni nesil dizileme (yüksek verimli dizileme) teknolojilerindeki ilerlemeler, DNA dizileme maliyetlerini önemli ölçüde azaltarak çiftlerin genetik tarama ve tanı hizmetlerine daha kolay ulaşmasını sağlayabilecek potansiyele sahiptir (Wang et al., 2024).

İleri anne yaşı, gebelik sürecinde hem anne hem de bebek açısından çeşitli sağlık risklerini beraberinde getirebilir. Bu durum, gestasyonel diyabet, gebelikle ilişkili hipertansif bozukluklar ve doğum sonrası kanama gibi yüksek riskli anne komplikasyonlarının yanı sıra düşük, ölü doğum, erken doğum, düşük doğum ağırlığı ve doğum kusurları gibi olumsuz gebelik sonuçlarının görülme olasılığını artırmaktadır (Balasch & Gratacós, 2012; Li et al., 2021; Wang et al., 2024). Ayrıca ileri yaş gebelikler, anne ve çocuk sağlığı hizmetleri sistemi üzerinde önemli maddi ve işlemsel bir yük oluşturmaktadır.

2.8. DEĞİŞEN DOĞURGANLIK EĞİLİMLERİ BAĞLAMINDA EBENİN ROLÜ

Günümüzde doğurganlıkla ilgili eğilimlerde yaşanan dönüşüm, yalnızca bireysel kararları değil, sağlık hizmetlerinin sunumu ve mesleki rollerin yeniden tanımlanmasını da beraberinde getirmiştir. Bu değişim sürecinde, üreme sağlığı alanında bireylerle doğrudan ve sürekli etkileşim halinde olan ebeler hem sağlık sisteminin hem de toplumsal dönüşümün merkezinde yer almaktadır (Renfrew et al., 2014).

Ebelik, yalnızca gebelik, doğum ve lohusalık süreçlerinde değil; doğurganlık öncesi dönemden itibaren bireylerin bilgiye dayalı, bilinçli ve sağlıklı kararlar verebilmesini destekleyen çok yönlü bir meslek olarak konumlanmaktadır. Bireylerle kurdukları uzun süreli ve güvene dayalı ilişki sayesinde ebeler; aile planlaması, doğurganlık bilinci, infertilite farkındalığı, geç yaşta gebelik riskleri ve üreme hakları gibi alanlarda etkili bir rehberlik sunmaktadır (UNFPA, WHO, & ICM , 2021; Renfrew et al., 2014). Ebenin koruyucu, eğitici ve psikososyal destek sağlayıcı rolleri, doğurganlıkla ilgili tutum ve davranışların şekillenmesinde kritik öneme sahiptir (UNFPA, WHO, & ICM, 2021).

Ayrıca, topluma dayalı sağlık hizmetlerinde aktif rol alan ebeler, özellikle genç bireylerle yürütülen eğitim çalışmaları yoluyla doğurganlık potansiyelinin korunmasına ve sağlıklı üreme davranışlarının gelişmesine katkı sunmaktadır (UNFPA, WHO, & ICM, 2021). Doğurganlık oranlarının düştüğü günümüzde, ebelik hizmetlerinin sadece klinik uygulamalardan ibaret olmadığı; toplumsal farkındalık oluşturma, danışmanlık ve bütüncül bakım gibi geniş kapsamlı işlevleri içerdiği açıktır.

Sonuç olarak, değişen doğurganlık eğilimleri karşısında ebeler; bireylerin sağlık okuryazarlığını artıran, bilinçli tercihler yapmalarını kolaylaştıran ve toplumun sağlıklı dönüşümüne katkı sağlayan temel sağlık profesyonelleri arasında yer almaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Birinci Aşaması

3.1.1. Araştırmacının Amacı

Bu araştırmanın amacı, henüz baba olmamış erkek bireylerin baba olmaya yönelik tutumlarını geçerli ve güvenilir biçimde değerlendirebilmek için özgün bir ölçme aracı geliştirmektir.

3.1.2. Araştırmacının Tipi

Araştırma metodolojik tipte bir çalışmadır.

3.1.3. Araştırmacının Yeri ve Zamanı

Araştırma, 2022 yılı boyunca Türkiye'nin batısında yer alan bir ilin büyükşehir belediyesinde görev yapan ve belediye hizmetlerinden yararlanan erkek bireyler üzerinde yürütülmüş; gerekli izinler alındıktan sonra mesai saatleri içerisinde uygulanmıştır.

3.1.4. Araştırmanın Evreni / Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye'nin batısında yer alan bir ilde yaşayan, araştırmaya katılmaya gönüllü, 20–40 yaş aralığında ve henüz baba olmamış erkekler oluşturmuştur.

Ölçek geliştirme çalışmalarında, örneklem büyüklüğünün ilişkilerin güvenilir biçimde belirlenebilmesi için yeterli olması önemlidir. Literatürde değişken sayısının sınırlı olduğu araştırmalarda, genel yaklaşıma göre 100 ile 200 arasında bir örneklem büyüklüğü yeterli kabul edilmektedir. Kline (1994), güvenilir bir faktör analizi sonucuna ulaşmak için genellikle 200 kişilik bir örneklemin yeterli olduğunu, ancak faktörlerin sayısı az ve yapısı belirgin olduğunda bu sayının 100'e kadar düşebileceğini ifade etmiştir (Kline, 1994). Tabachnick ve Fidell (2001) de faktörlerin güçlü ve belirgin olduğu durumlarda, 100–200 arası örneklemin yeterli olabileceğini belirtmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001). Ayrıca Tavşancıl (2005), ölçek geliştirme

alışmalarında rneklem büyüklüğünün madde sayısının 5 ile 10 katı arasında olması gerektiğini vurgulamaktadır (Tavşancıl, 2005).

Bu çalışmada taslak ölçek madde sayısı 38’dir. Bu doğrultuda minimum 190 ve maksimum 380 katılımcıya ulaşılması hedeflenmiş; 400 kişiden veri toplanmıştır. Ancak, anket sorularını yanıtlamaya devam etmeyip tamamlamayan katılımcılar çalışma dışı bırakılmış ve analizler 373 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3.1.4. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri;

- Erkek olmak,
- Eşin/partnerin gebe olmaması,
- 20-40 yaş arasında olmak,
- İletişim sorunu bulunmamak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak.

3.1.5. Araştırmadan Dışlama Kriterleri;

- Daha önce baba olmuş olmak veya baba adayı olmak
- Okuma yazma bilmemek
- Anketi eksik doldurmak.

3.1.6. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.Baba Olmaya Yönelik Tutum leği geçerli bir ölçüm aracı mıdır?

2.Baba Olmaya Yönelik Tutum leği güvenilir bir ölçüm aracı mıdır?

3.1.7. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında;

- Örnekleme dahil edilen erkeklerin sosyo-demografik ve diğerk özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan ‘Sosyodemografik Bilgi Formu (Ek-3) ve
- ‘Baba Olmaya Yönelik Tutum leğisi Taslak Formu’ (Ek-2) kullanılmıştır.”

3.1.7.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen ‘Sosyodemografik Bilgi Formu’ kullanılmıştır (Bankole & Singh, 1998; Chan et al., 2015; Chen et al., 2024; Clarke & Hammarberg, 2005; Duan et al., 2025; Foster et al., 2008; Hammarberg et al., 2013, 2017; Kessler et al., 2013; Mesfin, 2002; Pearson et al., 2021; Peterson et al., 2012; Rijken & Liefbroer, 2009; Roberts et al., 2011; Schytt et al., 2014; Thompson & Lee, 2011; Virk et al., 2013). Form, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymaya yönelik soruların yanı sıra, doğum kontrol yöntemi kullanımı ve ilk çocuğa sahip olmayı tercih ettikleri yaş aralığını belirlemeye yönelik sorular içermektedir.

3.1.7.2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Taslak Formu

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin madde havuzu 44 maddeden oluşmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda altı madde havuzdan atılmıştır. Sonrasında, 38 maddeli ve 5’li likert tipi bir ölçek taslak formu oluşturulmuştur. Her bir tutum ifadesi, erkekler tarafından; ‘1’ hiç katılmıyorum, ‘2’ katılmıyorum, ‘3’ Kararsızım, ‘4’ katılıyorum, ‘5’ tamamen katılıyorum şeklinde puanlandırılmıştır.

3.1.6. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Araştırmada veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu ve Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Taslak Formu kullanılarak, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllü katılımcılarla araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Sosyodemografik Bilgi Formunun doldurulması yaklaşık 10–15 dakika, ölçek taslak formunun doldurulması ise yaklaşık 10–15 dakika sürmüştür; veriler toplamda ortalama 20–30 dakika içerisinde elde edilmiştir.

3.11. Ölçek Geliştirme Aşamaları

Araştırma;

- İlgili literatürün taranarak kavramsal yapının tanımlanması,
 - Madde havuzunun oluşturulması (Clarke & Hammarberg, 2005; Damar & Bolsoy, 2021; Duan et al., 2025; Götmark & Andersson, 2020; Hammarberg et al., 2013, 2017; Harper & Botero-Meneses, 2021; hashemzadeh et al., 2020; Karabchuk et al., 2022; Karhunen et al., 2023; Lampic et al., 2006; Pearson et al., 2021; Roberts et al., 2011; Sylvest et al., 2018; Virtala et al., 2011; Xu et al., 2023; Zhang & Zhao, 2023),
 - Etik kurul izninin ve uygulamanın yapılacağı kurumdan resmi izin alınması,
 - Maddelerin uzman görüşüne sunulması,
 - Taslak ölçek maddelerinin oluşturulması (Kapsam Geçerlilik Oranı-KGO),
 - Ön uygulamanın yapılması,
 - Ön uygulama ile anlaşılmayan maddelerin tekrar düzenlenmesi,
 - Taslak ölçeğin örnekleme (n=373) uygulaması,
 - Veri girişi ve istatistiksel analizlerin yapılması,

Güvenirlilik Analizleri (Madde Analizi, İç Tutarlılık Analizi, Yarı Test Güvenirlilik Analizi, AVE ve CR değeri)

Geçerlik Analizleri (Kapsam Geçerliliği, Yapı Geçerliliği (Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktörler Analizi) Analizi)

- **Madde oluşturma aşaması:** İlgili literatürün taranarak kavramsal yapının tanımlanması ile ölçme aracı için madde havuzu oluşturulmuştur. Konuya ilişkin yapılmış çalışmalar, konu ile ilgili yurtdışında yapılmış çalışmalar temel alınarak maddeler oluşturulmuştur (Tavşancıl, 2019). Oluşturulan madde havuzundan amaca hizmet eden 49 madde belirlenmiş ve bir ön değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Ön değerlendirme sonucu 44 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur.

- **Uzman görüşlerinin alınması aşaması:** Maddelerin ölçülmek istenilen özelliği ölçüp ölçmediği ile dil ve şekil bakımından uygunluğu, uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, konu alanında uzman ve ilgili alanda çalışmaları bulunan toplam 11 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman grubunun ikisi psikolog, dokuzu ise farklı disiplinlerden akademisyendir; akademisyenlerin beşi erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Uzmanlardan, maddelerin anlaşılabilirliği, kavramsal uygunluğu ve hedeflenen yapıyı yansıtmaya düzeyi açısından değerlendirme yapmaları istenmiş; alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli dil ve içerik düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir.

- Uzman değerlendirmeleri sonucunda Davis Tekniğine göre tüm maddelerin 0,9-1 aralığında Kapsam geçerlilik indeksine sahip olduğu görülmüştür.
- Uzmanlarımız tarafından benzer bulunan 6 madde görüşler neticesinde madde havuzundan çıkartılmıştır.
- 38 maddelik taslak ölçek pilot uygulama için oluşturulmuştur.

- **Ön uygulamanın yapılması:** Uzman görüşleri alındıktan sonra tekrar düzenlenen taslak ölçeğin ön uygulaması örneklem merkezinde 30 birey ile yapılmış ve elde edilen veriler çalışma örneğine dâhil edilmemiştir. Yapılan ön uygulama sonrasında maddeler için gerekli düzeltmeler yapılmış taslak ölçeğe son şekli verilmiştir.

- **Araştırma Verilerinin Analizi**

- Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 ve AMOS 21 programlarında kodlanarak, tanımlayıcı bilgilere ilişkin sayı ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik sınaması kapsam geçerlik indeksi, yapı geçerliliği (Doğrulamalı ve açıklayıcı faktör analizi) kullanılarak yapılmıştır.

Güvenirlik sınaması ise standart hata, Cronbach Alfa katsayısı, madde toplam puan korelasyonu, AVE ve CR değeri ve ölçek tepki yanlılığı ile yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın İkinci Aşaması

3.2. Araştırmacının Amacı

Bu çalışmada, Türkiye’de doğurganlık çağında olan ve henüz çocuk sahibi olmamış kadın bireylerin anne, erkek bireylerin baba olmaya yönelik tutumlarının incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır.

3.2.2. Araştırmacının Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

3.2.3. Araştırmacının Yeri ve Zamanı

Araştırma, 2022–2024 yılları arasında Türkiye’nin batısında yer alan bir ilin büyükşehir belediyesi ile valiliğe bağlı kamu kurumlarında görev yapan ve belediye hizmetlerinden yararlanan bireyler üzerinde yürütülmüş; gerekli izinler alındıktan sonra mesai saatleri içerisinde uygulanmıştır.

3.2.4. Araştırmanın Evreni / Örnekleme

Araştırmanın evreni, Türkiye’nin batısındaki bir ilde yaşayan, araştırmaya katılmaya gönüllü 20–40 yaş aralığındaki kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Örneklem ise, valilikten izin alınan kamu kurumlarında görev yapan ve araştırma ölçütlerini karşılayan kadın ve erkekler, ek olarak büyükşehir belediyesinde çalışan ve belediyeden hizmet alan kadınlardan oluşmuştur. Evrenin toplam sayısına tam olarak ulaşamayacağı için örneklem büyüklüğü, nüfus verileri üzerinden değerlendirilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 yılı verilerine göre bu yaş grubundaki kadın nüfus N=70.649, erkek nüfus ise N=74.365 kişiden oluşmaktadır.

Örneklem büyüklüğü, OpenEpi Version 3.01 kullanılarak hesaplanmıştır(OpenEpi - Toolkit Shell for Developing New Applications). Hesaplamalarda %95 güven aralığı, %5 hata payı, p=0,50 ve DEFF=1 varsayımları

esas alınmıştır. Hesaplamalar sonucunda kadınlar için $n=383$, erkekler için $n=383$ bireyin örnekleme alınmasının yeterli olduğu belirlenmiştir.

Basit rasgele örnekleme yöntemi kullanılarak, kadınlarda 480, erkeklerde 450 kişiye ulaşılmıştır. Anket sorularını yanıtlamaya devam etmeyip tamamlamayan katılımcıların formları veri setinden çıkarılmıştır. Çalışma kapsamında 401 kadın ve 397 erkek ile analizler gerçekleştirilmiştir.

3.2.5. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri-Erkek Bireyler için;

- Erkek olmak,
- Eşin/partnerin gebe olmaması,
- 20-40 yaş arasında olmak,
- İletişim sorunu bulunmamak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak.

3.2.6. Araştırmadan Dışlama Kriterleri -Erkek Bireyler için;

- Daha önce baba olmuş olmak veya baba adayı olmak
- Okuma yazma bilmemek
- Anketi eksik doldurmak.

3.2.7. Kadınlar İçin Dahil Edilme Kriterleri;

- Kadın olmak,
- Anne olmamak,
- 20-40 yaş arasında olmak,
- İletişim sorunu bulunmamak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak.

3.2.8. Kadınlar İçin Dışlanma Kriterleri;

- Gebe olmak
- Anketi eksik doldurmak,
- Okuma yazma bilmemek

3.2.9. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Kadınların doğurganlık niyetleri hangi sosyodemografik özelliklere göre farklılık göstermektedir?
- Erkeklerin doğurganlık niyetleri hangi sosyodemografik özelliklere göre farklılık göstermektedir?
- Kadın ve erkeklerin doğurganlık niyetleri hangi yönleriyle farklılaşmaktadır?

3.2.10. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında;

- Örnekleme dâhil edilen kadın ve erkeklerin sosyo-demografik ve diğer özelliklerini belirlemek amacıyla ‘Sosyodemografik Bilgi Formu’ (kadınlar için Ek-1, erkekler için Ek-4) ,
- Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (AFCS) (Ek-2),
- Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği (Ek-6) kullanılmıştır.

3.2.10.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Erkek katılımcılar için hazırlanan form; 5 soru ile temel sosyo-demografik özellikler, 4 soru ile evlilik ve partner bilgileri, 3 soru ile aile yapısı, 1 soru ile ekonomik durum, 2 soru ile doğum kontrol yöntemi ve 3 soru ile doğurganlık niyeti olmak üzere toplam 18 sorudan oluşmaktadır (Bankole & Singh, 1998; Chan et al., 2015; Chen et al., 2024; Clarke & Hammarberg, 2005; Duan et al., 2025; Foster et al., 2008; Hammarberg et al., 2013, 2017; Kessler et al., 2013; Mesfin, 2002; Pearson et al., 2021; Peterson et al., 2012b; Rijken & Liefbroer, 2009; Roberts et al., 2011; Schytt et al., 2014; Thompson & Lee, 2011; Virk et al., 2013).

Kadın katılımcılar için hazırlanan form; 6 soru ile temel sosyo-demografik özellikler, 4 soru ile evlilik ve partner bilgileri, 3 soru ile aile yapısı, 1 soru ile ekonomik durum ve 5 soru ile doğurganlık niyeti olmak üzere toplam 19 sorudan

oluşmaktadır (Agbemenu et al., 2020; Akinyemi & Odimegwu, 2021; Balasch & Gratacós, 2012; Benzies et al., 2006; Buhr & Huinink, 2017; Castro Martín, 1995; García et al., 2018; Harper & Botero-Meneses, 2021; Johnson et al., 2012; Kahansim et al., 2017; H. Li et al., 2021; P. Liu et al., 2021; Mahey et al., 2018; Manning, 1995; Rao et al., 2014; Samari, 2019; Schliep et al., 2012; Schytt et al., 2014; Vassard et al., 2016; Wagner Bernardes & Marin, 2023; Wei et al., 2018; Castro Martin 1995, Zhang & Zhao, 2023).

3.2.10.2. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (AFCS)

Henüz anne olmamış kadınların, doğurganlık ve çocuk doğurma konusundaki tutumlarını değerlendirmek ve karşılaştırmak için 2013 yılında Söderberg ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Söderberg et al., 2013). Ölçeğin ikinci versiyonu 2015 yılında yine Söderberg ve arkadaşları tarafından yayınlanmıştır (Söderberg et al., 2015). Orijinal ölçek 3 alt bileşeni ortaya çıkartmaktadır; 1-Gelecekteki önem (7 madde), 2-Şimdiki engel (9 madde) ve 3- Kadınlık kimliğini (5 madde) belirleyen 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipi (Hiç katılmıyorum, katılmıyorum ne katılıyorum ne katılmıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum) olarak değerlendirilen bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik analizinde iç tutarlılık güvenirlik Cronbach Alfa katsayıları alt ölçek ve toplam ölçek değeri 0,862 ile 0,945 arasında bildirilmiştir. Ölçek maddelerinde herhangi bir ters kodlama bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum-minimum puan ‘Gelecekteki önem’ alt boyutu için 35-7, ‘Şimdiki engel’ alt boyutu için 45-9 ve ‘Kadınlık kimliği’ alt boyutu için 25-5’tir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması 2019 yılında Damar ve Bolsoy tarafından gerçekleştirilmiştir (Damar & Bolsoy, 2021). Geliştirilen ölçeğin alt boyut Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla “Şimdiki Engel” $\alpha = 0,89$, “Gelecekteki Önem” $\alpha = 0,92$, “Kadınlık Kimliği” $\alpha = 0,90$ olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmada ölçeğin alt boyut Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla “Şimdiki Engel” $\alpha = 0,898$, “Gelecekteki Önem” $\alpha = 0,922$ “Kadınlık Kimliği” $\alpha = 0,899$ olarak bulunmuştur.

3.2.10.3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iki akt boyutu bulunmaktadır. Alt boyutlar; “Baba Olma Beklentisi (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-20-21-23-24)” ve “Şimdiki Engel (11-12-13-14-15-16-17-18-19-22)” dir. Alt boyut puanları hesaplanırken herhangi bir madde ters puanlanmamaktadır. Ancak toplam puan hesaplanırken şimdiki engel boyutunu oluşturan maddelerin tamamı ters puanlanmaktadır (11-12-13-14-15-16-17-18-19-22). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24 en yüksek puan ise 120’dir. Ölçekten alınan yüksek puan baba olmaya yönelik pozitif tutumu ifade etmektedir.

Geliştirilen ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = 0,927$ ’ dir. Ölçek alt boyut Cronbach Alfa katsayıları, “Baba Olma Beklentisi” $\alpha = 0,932$ ve “Şimdiki Engel” $\alpha = 0,888$ ’dir.

Yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = 0,925$ ’dir. Ölçek alt boyut Cronbach Alfa katsayıları “Baba Olma Beklentisi” $\alpha = 0,945$ ve “Şimdiki Engel” $\alpha = 0,880$ ’dir.

3.2.11. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Araştırmada veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu (kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı hazırlanmış,) Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllü katılımcılarla araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Sosyodemografik Bilgi Formunun doldurulması yaklaşık 10–15 dakika, ölçek formunun doldurulması ise yaklaşık 10–15 dakika sürmüştür; veriler toplamda ortalama 20–30 dakika içerisinde elde edilmiştir.

3.2.11. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanıldı.

Kadın katılımcılarda ölçek alt boyutlarının; erkek katılımcılarda ise alt boyutlar ile toplam puanın normalliği Kolmogorov–Smirnov testiyle değerlendirildi. Bulgular, değişkenlerin ve ölçek puanlarının normal dağılmadığını gösterdi. Bu nedenle her iki grupta da parametrik test varsayımları sağlanmadığından, grup karşılaştırmalarında Kruskal–Wallis ve Mann–Whitney U testleri; değişkenler arası ilişkilerde ise Spearman korelasyonu kullanılmıştır.

3.12. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma yalnızca Manisa ilinde yaşayan kadın ve erkek bireylerle gerçekleştirilmiştir. Bu durum, elde edilen bulguların Türkiye geneline genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Türkiye, yedi coğrafi bölgeden oluşmakta olup, her bölgede kültürel normlar ve toplumsal değerler az da olsa farklılık gösterebilmektedir.

İkinci olarak, çalışma kapsamına yalnızca 20–40 yaş aralığında olan ve henüz çocuk sahibi olmayan bireyler dâhil edilmiştir. Bu nedenle, ikinci veya daha sonraki çocuklara yönelik doğurganlık tutumları hakkında bilgi sunmamaktadır. Ayrıca, araştırmaya yalnızca tamamen sağlıklı ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden bireyler dâhil edilmiştir. Bu durum, sağlık sorunları olan ya da katılmayı reddeden bireylerin görüşlerinin çalışmaya yansımamasına neden olarak bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır.

3.13. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için araştırmacıların bulunduğu üniversitenin sağlık bilimleri etik kurulundan etik onay (24.01.2022-E.229146) ve araştırmanın yapıldığı kurumdan izin (26.04.2022-E.293973) alınmıştır.

Araştırma sürecinde evrensel ve bilimsel etik ilkeler gözetilmiş; katılımcılara çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, istedikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri belirtilmiş ve çalışmayı kabul eden bireylerden onam alınmıştır. Ayrıca, katılımcılara verdikleri tüm bilgilerin yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacağı ve başka herhangi bir amaçla paylaşılmayacağı açıklanmıştır.

3.14. Araştırma esnasında yaşanan zorluklar

Araştırmada hem kurumsal hem de katılımcı temelli çeşitli güçlüklerle karşılaşmıştır.

Geniş bir örneklem büyüklüğüne ulaşılması hedeflendiğinden, farklı kamu kurumlarından izin talebinde bulunulmuştur. Ancak, çalışmada erkek katılımcı sayısının kadınların yaklaşık iki katı olması gerektiği için özellikle erkek çalışan oranı yüksek kurumlara başvurulmuş, buna rağmen bu kurumlardan gerekli izinlerin alınmasında ciddi zorluklarla karşılaşmıştır. Bu süreçte birçok resmi yazışmanın tekrarlanması, bazı kurumlarla tekrar tekrar iletişime geçilmesi gerekmiş ve bazılarında izin alınamamıştır. Gerekli izinlerin tamamlanması, beklenenden uzun sürmüş, erkek katılımcılara ulaşmayı zorlaştırmış ve veri toplama takvimini doğrudan etkilemiştir.

Veri toplama aşamasında erkek katılımcıların anket uygulamasına karşı ilgilerinin sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Pek çok katılımcı anketi yarıda bırakmış; tamamlayanların bir kısmı ise ölçeklerde hep aynı seçeneği işaretleyerek geçiştirme eğilimi göstermiştir ve dışlanmaya neden olmuştur. Ayrıca, “çocuk sahibi olup olmadıklarına ilişkin soruya bazı erkek katılımcıların net bir yanıt verememesi, bu alandaki veri bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Katılımcıların bir kısmı bu

soruya yanıt verirken kararsız kaldıklarını ya da emin olmadıklarını belirtmiştir. Bu nedenlerle veri kaybı çok yaşanmıştır.

Tüm bu zorluklara rağmen, süreç titizlikle yürütülmüş; hedeflenen örneklem büyüklüğüne ulaşılmış ve araştırmanın amacına uygun nitelikte veri elde edilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular, birinci ve ikinci aşama olmak üzere ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Birinci aşamada ölçek geliştirme sürecine ilişkin bulgulara, ikinci aşamada ise kadın ve erkeklerden sosyo-demografik Form, AFCS ve BOYTÖ kullanılarak toplanan verilere ait bulgulara yer verilmiştir.

4.1. BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞİM AŞAMASINA AİT BULGULAR

Güvenirlik analizi ölçeklerde yer alan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini ve ifadelerin tümünün aynı konuyu ölçüp ölçmediğini test etmek amacıyla yapılmaktadır (Ural & Kılıç, 2006). Yapılan testlerin ve sonuçların güvenilir olabilmesi için ölçümlerin güvenilir olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda ölçeğe ilişkin güvenilirlikler Cronbach Alpha katsayısı ile incelenmiştir. Ayrıca ölçeğe ilişkin yapı geçerliliği için Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Ayrıca ilgili ölçüm aracına ilişkin %27 alt ve üst madde analizi yapılmıştır.

Tablo1. Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı

		n	%
Yaş (Ort. ±Ss) (min.-maks.)→ 25,58±4,20 (20-40)			
Medeni Durum	Bekar	207	55,5
	Sevgilim Var	92	24,7
	Nişanlı	18	4,8
	Evli	56	15,0
Evlilik Yaşı (Ort. ±Ss) (min.-maks.)→ 26,71±2,84 (19-35) *(n=56)			
Evlilik Süresi (ay) (Ort.±Ss) (min.-maks.)→28,0±22,14(3-96) *(n=56)			
Eğitim Düzeyi	İlkokul	14	3,8
	Lise	81	21,7
	Üniversite	238	63,8
	Lisansüstü	40	10,7
Sosyal Güvence	Var	281	75,3
	Yok	92	24,7
Anne ve Babanız ile Birlikte Büyüme Durumu	Evet	338	90,6
	Hayır	35	9,4
Kardeş Varlığı	Evet	360	96,5
	Hayır	13	3,5
Kardeş Sayısı (ort.±SS) (min.-maks.)→2,46±2,12 (0-14) ** (n=360)			
Aile Tipi	Çekirdek Aile	292	78,3
	Geniş Aile	44	11,8
	Parçalanmış Aile	22	5,9
	Yalnız Yaşıyorum	15	4,0
Gelir Durumu Algısı	Üst Gelir Grubu	19	5,1
	Orta Gelir Grubu	254	68,1
	Alt Gelir Grubu	100	26,8
Doğum Kontrol Yöntemi Kullanımı	Kullanıyor	103	27,6
	Kullanmıyor	270	72,4
Tercih Edilen Yöntem(n=103) ***	Kondom	76	20,4
	Geri Çekme	19	5,1
	Hap	7	1,9
	Ria	1	0,3
Çocuk Hayali	Var	348	93,3
	Yok	25	6,7
İleride Hayal Edilen Çocuk Sayısı (ort.±SS) (min.-maks.)→2,27±1,18(1-15) (n=348) ****			
İlk Çocuğa Sahip Olmak İçin Tercih Edilen Yaş Aralığı	20-24	12	3,2
	25-29	173	46,4
	30-34	134	35,9
	35-39	25	6,7
	40 ve üzeri	4	1,1
	İstemiyorum	25	6,7

* Evli olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

** Kardeşi olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

***Yalnızda Aile planlaması yöntemi kullanan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

****Yalnızca Çocuk hayali kuran bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de sunulmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması $25,58 \pm 4,20$ dir. Medeni durum dağılımı incelendiğinde, %55,5’i (n=207) bekar, %24,7’si (n=92) bir partneri olduğunu belirtmiş, %4,8’i (n=18) nişanlı ve %15,0’i (n=56) evli olduğunu ifade etmiştir. Evli olan bireylerin evlenme yaşı ortalaması $26,71 \pm 2,84$ (min: 19 – maks: 35), evlilik süresi ortalaması ise $28,0 \pm 22,14$ ay (min: 3 – maks: 96) olarak hesaplanmıştır (Tablo 1).

Eğitim düzeyi incelendiğinde, katılımcıların %3,8’i (n=14) ilkokul, %21,7’si (n=81) lise, %63,8’i (n=238) üniversite, %10,7’si (n=40) lisansüstü eğitim almıştır (Tablo 1).

Sosyal güvence durumu incelendiğinde katılımcıların %75,3’ü (n=281) sosyal güvenceye sahip olduğunu, %24,7’si (n=92) ise sosyal güvencesinin bulunmadığını bildirmiştir. Ayrıca, %90,6’sı (n=338) anne ve babasıyla birlikte büyüdüğünü belirtirken, %9,4’ü (n=35) bu durumun dışında büyüdüğünü ifade etmiştir. Katılımcıların %96,5’inin (n=360) kardeşi bulunmakta olup, kardeş sayısı ortalaması $2,46 \pm 2,12$ (min: 0 – maks: 14) olarak belirlenmiştir.

Aile tipi dağılımı incelendiğinde, %78,3’ü (n=292) çekirdek ailede, %11,8’i (n=44) geniş ailede, %5,9’u (n=22) parçalanmış ailede, %4,0’ı (n=15) ise tek başına yaşadığını belirtmiştir. Gelir durumuna ilişkin verilerde, katılımcıların %68,1’i (n=254) kendisini orta gelir grubunda, %26,8’i (n=100) alt gelir grubunda, %5,1’i (n=19) üst gelir grubunda değerlendirmiştir (Tablo 1).

Doğum kontrol yöntemi kullanımı incelendiğinde, %27,6’sı (n=103) herhangi bir yöntem kullandığını, %72,4’ü (n=270) ise kullanmadığını belirtmiştir. Yöntem olarak en sık bildirilen seçenek kondom (%20,4, n=76) olup, bunu geri çekme (%5,1, n=19), hap (%1,9, n=7) ve rahim içi araç (%0,3, n=1) izlemektedir (Tablo 1).

İleriye yönelik çocuk sahibi olma beklentisi bağlamında, katılımcıların %93,3’ü (n=346) çocuk sahibi olmayı hayal ettiğini, %6,7’si (n=25) ise böyle bir hayali olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların gelecekte sahip olmayı hayal ettikleri çocuk sayısına ilişkin ortalama $2,27 \pm 1,18$ (min: 1 – maks: 15) olarak hesaplanmıştır (Tablo 1).

İlk çocuk sahibi olunması planlanan yaş aralığına dair dağılımda, %46,4’ü (n=173) 25–29 yaş aralığını, %35,9’u (n=134) 30–34 yaş aralığını, %6,7’si (n=25) 35–

39 yaş aralığını, %3,2'si (n=12) 20–24 yaş aralığını, %1,1'ü (n=4) 40 yaş ve üzerini tercih ettiğini; %6,7'si (n=25) ise çocuk sahibi olmak istemediğini belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği İç Tutarlılık Düzeyi

	Madde silinirse ortalama	Madde silinirse varyans	Madde toplam puan korelasyonu	Madde silinirse Cronbach Alpha
S1	119,74	331,748	0,732	0,901
S2	119,82	333,956	0,676	0,902
S3	119,68	332,446	0,723	0,901
S4	120,08	335,516	0,576	0,903
S5	119,50	336,487	0,701	0,902
S6	119,56	339,338	0,591	0,903
S7	119,47	341,895	0,516	0,904
S8	120,11	338,132	0,501	0,904
S9	119,59	336,393	0,652	0,902
S10	119,66	337,898	0,610	0,903
S11	120,69	344,633	0,360	0,906
S12	120,37	330,476	0,641	0,902
S13	120,53	330,105	0,622	0,902
S14	120,60	334,768	0,567	0,903
S15	120,49	335,272	0,589	0,903
S16*	120,80	352,841	0,202	0,908
S17	120,76	340,311	0,471	0,904
S18	120,00	337,863	0,566	0,903
S19*	121,45	360,678	-0,003	0,910
S20*	121,71	358,621	0,067	0,909
S21*	119,16	358,793	0,067	0,909
S22	120,29	338,369	0,483	0,904
S23*	121,24	353,631	0,186	0,908
S24*	121,59	362,851	-0,076	0,910
S25	120,79	346,083	0,306	0,907
S26	120,69	339,205	0,507	0,904
S27	120,46	346,222	0,292	0,907
S28*	119,94	352,964	0,166	0,909
S29	119,76	341,995	0,474	0,904
S30	120,30	339,145	0,499	0,904
S31	120,22	342,442	0,429	0,905
S32	119,82	342,368	0,473	0,904
S33*	119,93	358,691	0,034	0,910

S34*	119,01	359,822	0,029	0,909
S35	119,43	346,665	0,347	0,906
S36	120,65	334,993	0,570	0,903
S37	119,45	345,469	0,465	0,905
S38	119,35	347,453	0,406	0,905
Ölçek Genel Cronbach Alpha=0,907				

* $r < 0,30$ altında kalan maddeleri ifade etmektedir.

Tablo 2’de Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği iç tutarlılık düzeyine ait veriler sunulmuştur. Tabloda madde toplam puan korelasyon değerlerinin-0,076 ile 0,732 arasında olduğu görülmektedir. İlgili ölçekte boyutlar belirli olmadığı için sadece ölçek geneli üzerinden cronbach alfa değeri kontrol edildiğinde değerin 0,907 olduğu ve yüksek bir iç tutarlılığı olduğu görülmektedir. Ayrıca maddelerin bütün ile ilişkisini gösteren madde toplam puan korelasyon değerleri incelendiğinde 0,30 değerinin altında yer alan maddeler olduğu görülmektedir. Madde toplam puan korelasyon değerinde örneklem sayısının da önemli bir etkisi olduğu düşünüldüğünde maddelerin ölçekte kalması ya da ölçekten çıkarılması konusunda karar almak daha uygun olacaktır. Şencan (2005), 400 ve üzeri katılımcının yer aldığı büyük örneklemelerde, madde-toplam puan korelasyonu için 0,20 ve üzerindeki değerlerin kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir (Şencan, 2005). Ayrıca literatürde madde-toplam korelasyonunun 0.30 ve üzerinde olması durumunda maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt edebildiği; 0.20–0.30 aralığında kalan maddelerin ise ancak zorunlu görülmesi halinde teste alınabileceği ya da bu maddelerin düzeltilmesi gerektiği; 0.20’nin altında kalan maddelerin ise teste alınmadığı belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2005; Kartal, 2018). Örneklem 400’e yakındır ancak 400 olmadığı için 0,30 sınır değeri olarak alınmıştır. Maddeler çıkarılarak ve çıkartılmadan açıklayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

4.1.1. GEÇERLİK SONUÇLARI

4.1.1.1. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin oldukça dağınık bir yapı sergilediği görülmüştür. Ölçekte 38 maddenin sekiz boyuta dağıldığı bir yapı elde edilmiştir. Ölçüm aracı kuramsal yapı dikkate alınarak üç ve iki boyuta zorlanmış, kuramsal yapıya uygun olan iki boyut yapı kabul edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi İki Boyuta Zorlanmış Hali

	Faktörler	
	1. boyut	2. boyut
S3	0,834	0,156
S5	0,829	0,119
S6	0,802	
S9	0,786	0,104
S7	0,770	-0,101
S10	0,731	0,110
S2	0,721	0,231
S1	0,712	0,336
S4	0,683	0,130
S29	0,674	
S37	0,655	
S38	0,641	-0,156
S32	0,638	
S8	0,552	0,165
S31*	0,529	
S30*	0,522	0,187
S35*	0,377	0,126
S27*	0,339	
S14	0,261	0,697
S15	0,308	0,667
S17	0,180	0,663
S12	0,389	0,647
S13	0,374	0,647
S26	0,236	0,635
S11		0,595
S36	0,370	0,561
S23*	-0,126	0,544
S20*	-0,254	0,536
S16*		0,471
S22	0,308	0,463
S18	0,420	0,459
S24*	-0,398	0,458
S21*	0,430	-0,443
S25*	0,122	0,424
S19*	-0,281	0,414
S34*	0,262	-0,340
S28*		0,213
S33*		0,154
Özdeğer	10,386	5,082
Açıklanan Varyans Oranı	25,363	15,344
KMO =0,912 X ² (703) =7861,274; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0,000		
Toplam Açıklanan Varyans=65,454		

*Çıkarılan Maddeler

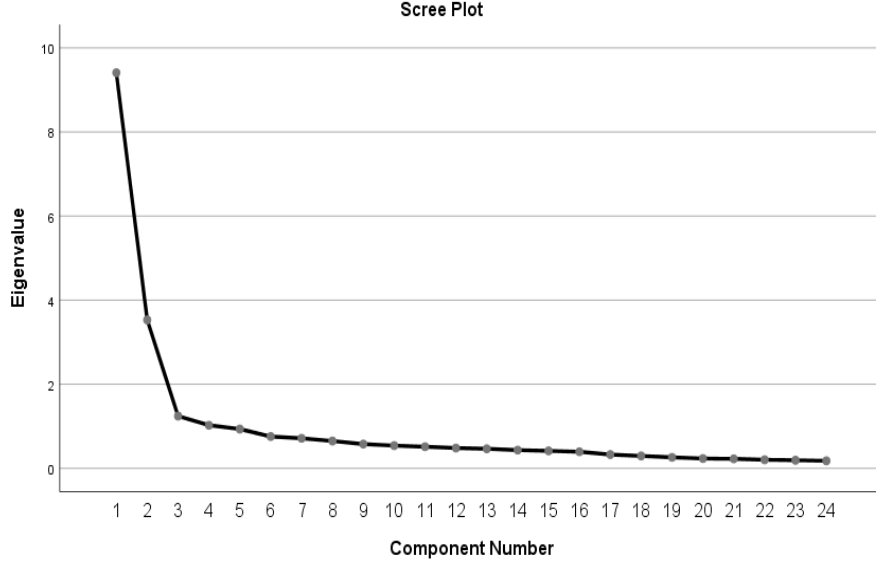
Tablo 3’te Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı faktör analizi iki boyuta zorlanmış haline ait veriler sunulmuştur. Madde toplam puan korelasyon değerleri düşük olan maddelerin açıklayıcı faktör analizinde de binişiklik gösterdiği ve faktör yüklerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu nedenle analizlerden sırası ile binişiklik gösteren, aktör yükleri düşük olan maddeler çıkarılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinin son hali Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

	Faktörler	
	Baba Olma Beklentisi	Şimdiki Engel
S6	0,836	
S5	0,834	
S7	0,806	
S3	0,803	
S9	0,781	
S10	0,717	
S2	0,688	
S4	0,686	
S29	0,668	
S1	0,663	
S37	0,649	
S38	0,647	
S32	0,634	
S8	0,524	
S14		0,776
S13		0,767
S15		0,758
S12		0,755
S17		0,723
S26		0,679
S36		0,651
S11		0,630
S18		0,586
S22		0,530
Özdeğer	9,410	3,529
Açıklanan Varyans Oranı	31,193	22,721
KMO =0,932 $X^2(276) =5419,382$; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0,000		
Toplam Açıklanan Varyans=53,913		

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğine ait açıklayıcı faktör analizi sonucu Tablo 4’te verilmiştir. Aracın faktör desenini ortaya koymak amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi uygulamasından önce, örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0,932 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda, örneklem büyüklüğünün ve maddelerin faktör analizi yapmak için “yeterli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Bartlett Küresellik testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki-kare değerinin manidar olduğu görülmüştür ($\chi^2 (276) = 5419,382$ $p<0,01$). Bu doğrultuda, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği kabul edilmiştir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu teyit edildikten sonra ölçeğin faktör yapısının incelenmesi amacıyla Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) ve Varimax döndürme yöntemleri kullanılarak açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, tüm maddeler için faktör deseni incelendiğinde, teorik boyutlarına uyum sağlaması için faktör deseni iki boyuta zorlanmıştır. Ölçekte binişiklik gösteren ve teorik boyutlar dışında kalan maddeler analiz dışı bırakılmış ve 24 maddeli, iki faktörlü ideal bir yapı elde edilmiştir. Dolayısıyla ilgili ölçek iki boyut olarak kabul edilmiş ve faktör deseni kabul edilebilir olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizinde ilk adımdan son adıma kadar binişiklik gösteren ve teorik boyutlar dışında dağılan tüm maddeler analiz dışı bırakılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre geliştirilen ölçek toplam değişkenliğin %53,913’ünü açıklamaktadır. Ayrıca birinci faktör toplam değişkenliğin %31,193’ünü, ikinci faktör ise toplam değişkenliğin %22,721’ini açıklamaktadır.

Şekil 7. BOYTÖ Ait Scree Plot Grafiği

Yatay ekseninde bileşen sayısının dikey ekseninde ise özdeğerlerin yer aldığı grafikte bir noktadan diğer noktaya dik iniş açıklanan varyans oranına yapılan katkı derecesini gösterir. Özdeğeri 1'in üzerindeki faktör deseni 4 olmasına rağmen, iki boyutlu yapının ideal dağılım göstermesi ve boyutların isimlendirilebilir olmasından dolayı ilgili ölçeğin iki boyutlu olmasına karar verilmiştir (Şekil 7).

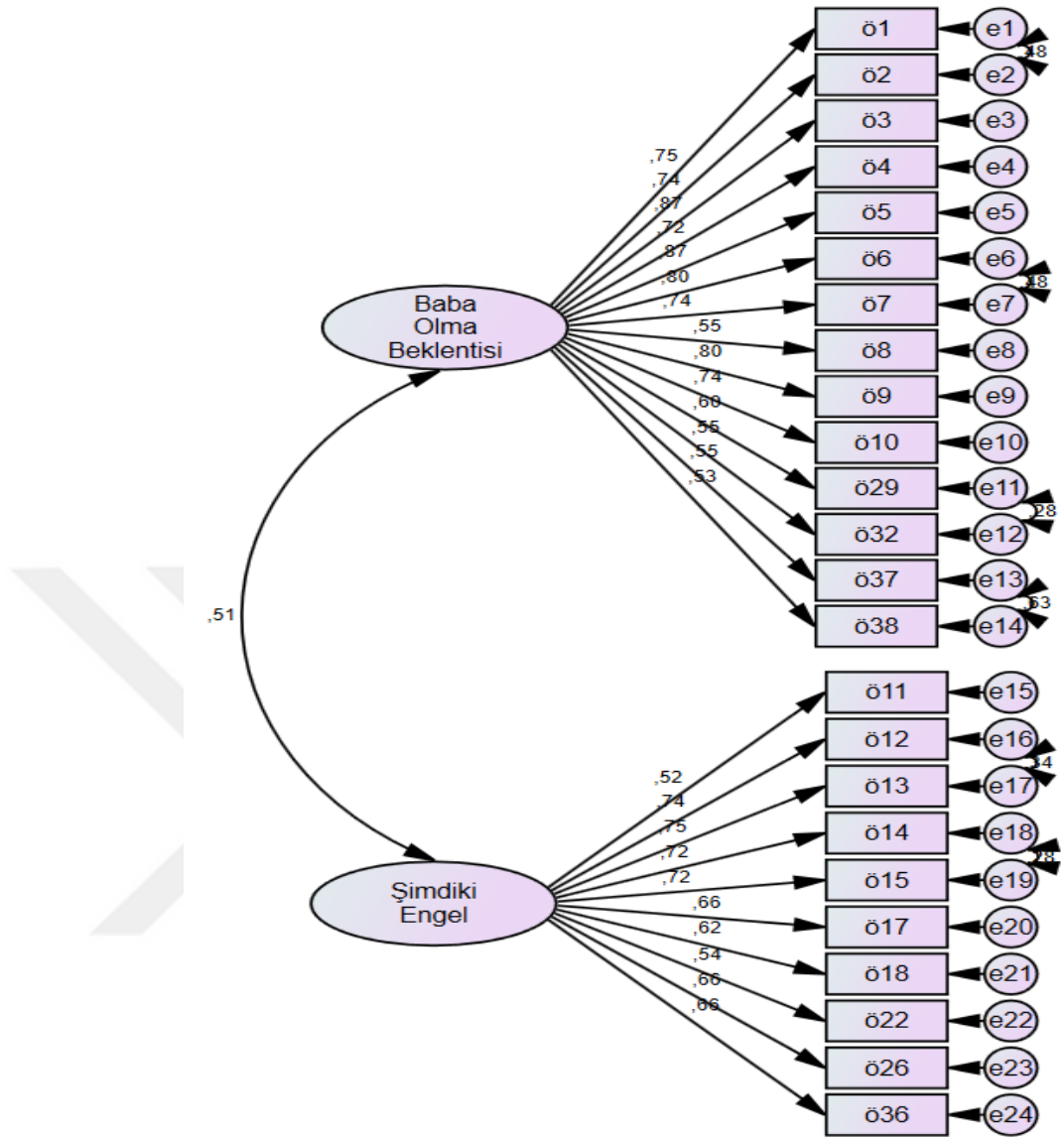
4.1.1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 5: Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

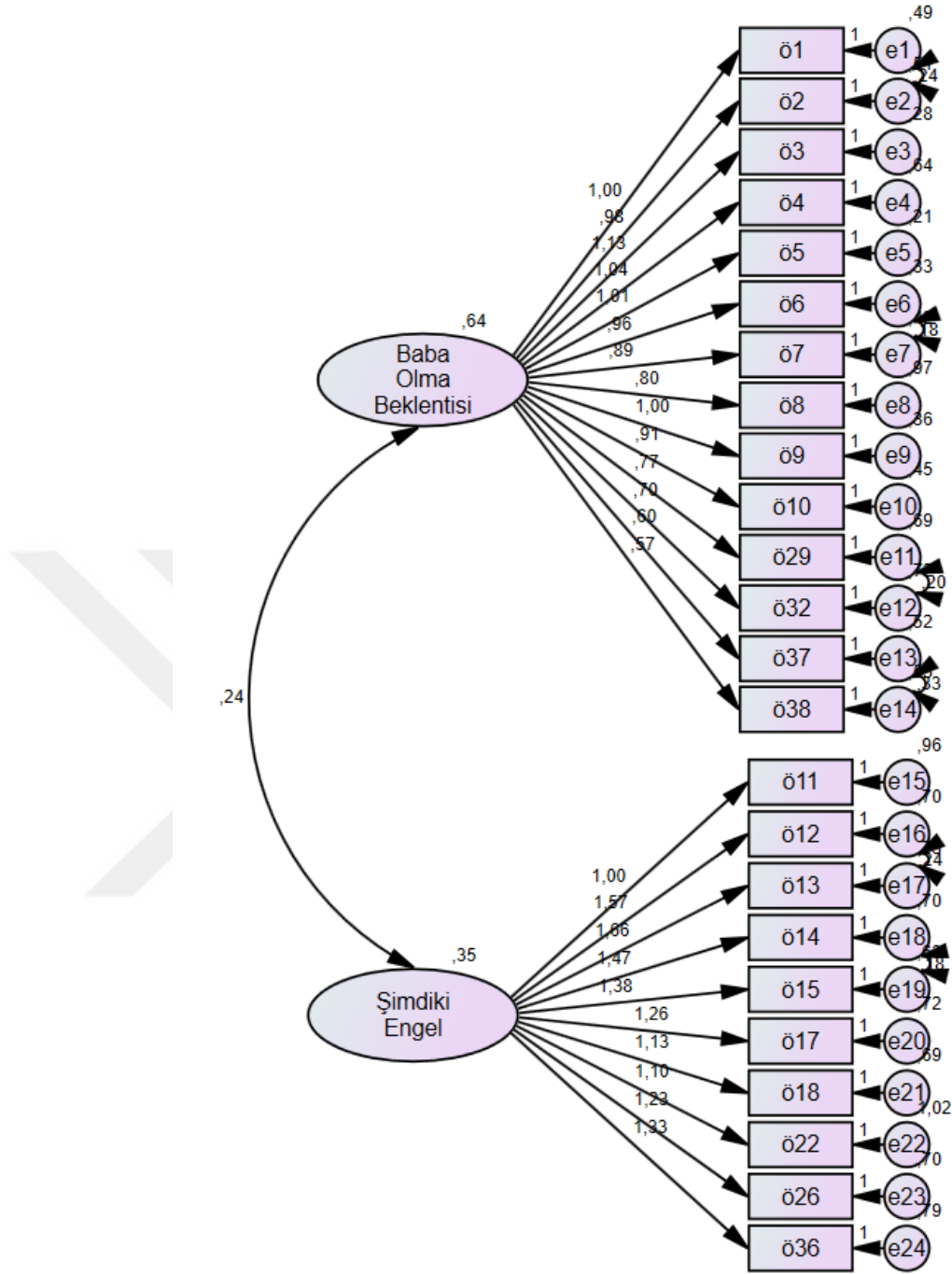
İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul edilebilir uyum Ölçütü	Modifikasyon Öncesi	Modifikasyon Sonrası
/SD	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	4,331	2,594
RMSEA	0,000,05	0,05		0,065
CFI	$0,95 \leq CFI$	$0,85 \leq CFI$	0,842	0,926
GFI	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$	0,786	0,867
AGFI	$0,90 \leq AGFI$	$0,85 \leq AGFI$	0,745	0,837
IFI	0,901,00	0,80	0,842	0,926
TLI	$0,90 \leq TLI$	$0,80 \leq TLI$	0,826	0,917
NFI	$0,90 \leq FII$	$0,80 \leq NFI$	0,804	0,886
Ki kare/ Degrees of Freedom (/SD) Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA): Yaklaşık hataların ortalama karekökü Comparative Fit Index (CFI): Karşılaştırmalı Uyum İndeksi NNFI (TLI): Normlaştırılmamış Uyum İndeksi Goodness of Fit Index (GFI): Uyum İyiği İndeksi Adjusted Googness of Fit Index (AGFI): Ayarlanmış Uyum İyiği İndeksi				

Doğrulayıcı Faktör analizine göre ölçeğin yapısal denklem model sonucu (Structural Equation Modeling Results) $p=0,000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 24 madde ve iki faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Modelde iyileştirme yapılmıştır. İyileştirme yapılırken MI değerleri yüksek olan hatalar arasında kovaryans oluşturulmuştur. Birinci düzey çoklu faktör analizi sonuçlarına göre ilgili ölçeğin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA 0,065 ile kabul edilebilir uyum gösterdiği; χ^2 (Cmin/df) 2,594 ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı tespit edilmiştir (Hooper et al., 2008; Simon et al., 2010) (Tablo 5).

Şekil 8. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (Standardize Edilmiş)

Şekil 9. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğine Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (Standardize Edilmemiş)

Tablo 6. Doğrulayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri (Birinci Düzey)

	Standard ize edilmiş faktör yükü	Standardize edilmemiş faktör yükü	S.E.	C.R.	p
S1	0,755	1,000			<0,001
S2	0,739	0,975	0,048	20,461	<0,001
S3	0,865	1,133	0,064	17,726	<0,001
S4	0,722	1,040	0,072	14,372	<0,001
S5	0,869	1,007	0,056	17,824	<0,001
S6	0,799	0,959	0,059	16,134	<0,001
S7	0,738	0,888	0,060	14,727	<0,001
S8	0,547	0,804	0,076	10,604	<0,001
S9	0,801	0,997	0,062	16,201	<0,001
S10	0,735	0,912	0,062	14,670	<0,001
S29	0,596	0,769	0,066	11,610	<0,001
S32	0,548	0,696	0,066	10,617	<0,001
S37	0,555	0,601	0,056	10,757	<0,001
S38	0,527	0,566	0,056	10,181	<0,001
S11	0,518	1,000			<0,001
S12	0,744	1,571	0,165	9,519	<0,001
S13	0,755	1,657	0,173	9,590	<0,001
S14	0,721	1,466	0,156	9,377	<0,001
S15	0,716	1,381	0,148	9,345	<0,001
S17	0,661	1,260	0,140	8,975	<0,001
S18	0,625	1,126	0,130	8,693	<0,001
S22	0,542	1,102	0,138	7,959	<0,001
S26	0,658	1,234	0,138	8,955	<0,001
S36	0,661	1,326	0,148	8,976	<0,001

CR istatistikleri maddelerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını göstermektedir. Buna göre öncelikle CR değerinin tamamının anlamlı olduğu ve tüm maddelerin faktör yük değerinin 0,30 üzerinde olduğu görülmektedir. Faktör yük değerleri 0,30 üzerinde ise maddelerin yapı için uygun olduğu ve yapının doğrulandığı sonucuna ulaşılabilir. Tüm maddelerin faktör yüklerinin 0,518-0,869 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 6).

Tablo 7. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Madde Analizi Sonuçları

	r	t (Alt % 27-Üst %27)	p değeri (Alt % 27-Üst %27)
F1: Baba Olma Beklentisi			
S1	0,720	14,130	0,000*
S2	0,719	15,019	0,000*
S3	0,821	17,473	0,000*
S4	0,668	14,350	0,000*
S5	0,832	17,412	0,000*
S6	0,786	19,898	0,000*
S7	0,726	15,488	0,000*
S8	0,527	9,644	0,000*
S9	0,769	17,483	0,000*
S10	0,695	15,921	0,000*
S29	0,598	13,372	0,000*
S32	0,565	11,104	0,000*
S37	0,581	10,408	0,000*
S38	0,558	9,811	0,000*
F1: Şimdiki Engel			
S11	0,498	12,378	0,000*
S12	0,714	20,838	0,000*
S13	0,719	22,303	0,000*
S14	0,693	17,616	0,000*
S15	0,697	19,922	0,000*
S17	0,624	15,067	0,000*
S18	0,579	12,988	0,000*
S22	0,501	11,666	0,000*
S26	0,616	15,914	0,000*
S36	0,601	15,401	0,000*

n = 373, ** n1 = n2 =101;

r= Madde Toplam Puan Korelasyonu * p < 0,05 için anlamlı değerler.

Tablo 7’de bütün maddelerin ayırt edicilik güçlerini gösteren bağımsız grup t-testi sonuçları ve madde toplam korelasyon yer almaktadır. Madde- toplam test korelasyonunun yeterli olabilmesi için gerekli minimum değer 0,30 olarak belirtilmektedir. Madde korelasyonlarını incelediğimiz ölçek maddelerinden 0,30’un altında kalan maddelerin analize dahil edilmemesi gerekmektedir. Katılımcıların ölçek sorularına verdikleri cevapların madde-toplam test korelasyon değerleri incelenmiş ve 0,30’un altında kalan maddeler olmadığı tespit edilmiştir. Tüm maddelerin madde-toplam test korelasyon değerleri 0,498 ile 0,821 arasında değişkenlik göstermektedir. Madde-toplam test korelasyonu tablosunda görüldüğü üzere tüm maddelerin birbiri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27’de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup

t-testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buradan hareketle ölçeğin, istenen niteliği ölçmesi bağlamında ayırt edici olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlik Analizi

Ölçek ve alt boyutları	Cronbach Alfa
Baba Olma Beklentisi	0,932
Şimdiki Engel	0,888
Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği	0,927

Güvenirlik analizi ölçeklerde yer alan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini ve ifadelerin tümünün aynı konuyu ölçüp ölçmediğini test etme amacıyla yapılmaktadır (Ural & Kılıç, 2006). Güvenirlik analizinde, 0-1 arasında değişen Cronbach's Alpha (α) katsayısı değeri; 0.00-0.40 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı; 0.40 -0.60 arasında ise düşük güvenirlkte, 0.60-0.80 arasında ise oldukça güvenilir ve 0.80-1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2019). Sonuçlar incelendiğinde, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Cronbach's Alpha 0,927 bulunarak oldukça güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca alt boyut güvenirlikleri de 0,932-0,888 aralığında olduğu görülmüştür (Tablo 8).

Tablo 9. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği İki Yarı Güvenirliği

Cronbach's Alpha	Birinci bölüm: S1, S3, S5, S7, S9, S29, S37, S11, S13, S15, S18, S26..	0,866
	İkinci Bölüm: S2, S4, S6, S8, S10, S32, S38, S12, S14, S17, S22, S36..	0,846
İki yarı arasındaki korelasyon		0,922
Spearman-Brown katsayısı		0,959
Guttman Split-Half katsayısı		0,959

Split half diğer adıyla yarıya bölme metodu da güvenilirlik için kullanılan yöntemlerden biridir. Yarıya bölme metodundaki mantık veri setindeki maddelerin ortadan ikiye bölünüp iki yarı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Sonuçlara göre

iki yarısındaki korelasyon 0,922; Spearman Brown Katsayısı 0,959 ve Gutman Split Half Katsayısı 0,959 olarak hesaplanmış ve ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür (Tablo 9).

Tablo 10. AVE ve CR Değeri

	1	2	AVE	AVE karekök	CR
Baba Olma Beklentisi	1,00		0,50	0,71	0,93
Şimdiki Engel	0,441	1,00	0,62	0,79	0,76

**p<0,01

Ölçüm modelinin güvenilirliği, her bir faktörün ayrı ayrı, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve bileşik güvenilirlik (CR) değerlerine bakılarak da sınanmıştır. Ölçüm modelindeki faktörlerin bileşik güvenilirlik değerinin 0,70 değerinden, ortalama açıklanan varyans değerinin ise 0,50 değerinden yüksek olması gerekmektedir. Araştırmada yaşam tarzı değişikliğini ölçen iki faktörlü yapıda AVE ve CR değerleri istenen düzeydedir. Böylelikle bu faktörün modelden çıkarılıp çıkarılmamasına uyuma ve ayrışma geçerliliği analizlerine de bakılarak karar verilebilir. Ölçüm modelinin geçerliliği ise, uyuma ve ayrışma geçerlilikleri yönünden test edilmiştir. Uyuma geçerliliği, yapıyı oluşturan gözlenen değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyon ilişkisini göstermekte olup, bu korelasyon ilişkisinin yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca, uyuma geçerliliği için her bir yapının AVE değerinin 0,5 değerinden büyük olması, her bir yapı için hesaplanan CR değerinin de AVE değerinden büyük olması gerekmektedir. Sonuçlar incelendiğinde ölçüm aracı için ilgili sınır değerlerin sağlandığı dolayısıyla uyuma ve ayrışma geçerliliğinin sağlandığı tespit edilmiştir (Tablo 10.)

Tablo 11. Tukey's Test For Nonadditivity

			Kareler toplama	sd	Kareler Ortalaması	F	p değeri
Populasyon dışında			3910,379	372	10,512		
Populasyon dışında	Maddeler içinde		1890,952	23	82,215	106,596	0,000
	Artıklar	Toplanamazlık	2,638	1	2,638	3,422	0,064
		Denge	6596,452	8555	0,771		
		Toplam	6599,090	8556	0,771		
	Toplam		8490,042	8579	0,990		
Toplam			12400,421	8951	1,385		

Tablo11 incelendiğinde maddelerin birbirinden önemli düzeyde farklı olduğu görülmektedir ($F=106,596$; $p=0,000$). İlgili sonuca göre ölçekteki maddelerin en az iki farklı boyut ile ifade edilmesi gerektiğini göstermektedir. Ölçekteki maddelerin toplanabilir nitelikte olup olmadığı incelendiğinde ise nanadditivity (toplanamazlık) satırı incelenir ve sonuca göre toplanamazlık önemsizdir. Ölçek maddeleri toplanabilir özellik göstermektedir ($F=3,422$; $p=0,064$) (Tablo 11).

4.2. KADIN VE ERKEKLERİN ANNE-BABA OLMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Yapılan testlerin ve sonuçların güvenilir olabilmesi için ölçümlerin güvenilir olması gerekmektedir. Bu bağlamda ölçeğe ilişkin güvenirlikler Cronbach Alpha ile incelenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin normallikleri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiş; ölçek puanlarının ve sürekli değişkenlerin büyük ölçüde normal dağılıma uygun olmadığı belirlenmiştir (Cevahir, 2020; Mohd Razali & Bee Wah, 2011). Bu nedenle parametrik test varsayımları sağlanmadığından, gruplar arası karşılaştırmalarda Kruskal–Wallis ve Mann–Whitney U testleri, değişkenler arası ilişkilerin incelenmesinde ise Spearman korelasyon analizi tercih edilmiştir.

4.2.1. Kadın Bireylerin Verilerine Ait Bulgular

Tablo 12. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler		n	%
Yaş	20-24 yaş	176	43,9
	25-29 yaş	152	37,9
	30-34 yaş	55	13,7
	35 ve Üzeri	18	4,5
Yaş (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 25,74 $\pm$ 4.40 (20-40)			
En Uzun Yaşanılan Bölge	Ege	259	64,6
	Akdeniz	39	9,7
	Marmara	36	9
	İç Anadolu	28	7
	Doğu Anadolu	22	5,5
	Karadeniz	15	3,7
	Güneydoğu Anadolu	2	0,5
Eğitim Düzeyi	İlkokul	5	1,2
	Lise	31	7,7
	Üniversite	315	78,6
	Lisansüstü	50	12,5
Medeni Durum	Bekar	218	54,4
	Evli	81	20,2
	Erkek Arkadaşı Var	80	20
	Nişanlı	22	5,5
Evlilik Yaşı* (n=81)	19 ve altı	2	2,5
	20-29	67	82,7
	30-39	12	14,8
Evlilik Yaşı *(Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 26,35 $\pm$ 3.70 (17-35)(n=81)			
Evlilik Süresi (ay) (n=81)	12 ay ve altı	42	51,9
	13 ay- 24 ay	16	19,8
	25 ay -48 ay	11	13,6
	49 ay ve üzeri	12	14,8
Evlilik Süresi (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 27,85 $\pm$ 35,24 (1-204)			
Partner Eğitim ** (n=183)	İlkokul	6	3,3
	Lise	24	13,1
	Üniversite	140	76,5
	Lisansüstü	13	7,1
Partner Meslek** (n=183)	Memur	73	39,9
	Özel Sektör /Serbest Meslek	61	33,3
	Eğitimine Devam Ediyor	27	14,8
	İşçi	15	8,2
	İşsiz	7	3,8

İkamet	Şehir	270	67,3
	İlçe	95	23,7
	Köy	36	9
Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumu	Evet	373	93
	Hayır	28	7
Kardeş Varlığı***	Var	363	90,5
	Yok	38	9,5
Kardeş Sayısı (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 1,83 $\pm$ 1.60 (0-13) ***			
Aile Tipi	Çekirdek Aile	329	82
	Geniş Aile	49	12,2
	Parçalanmış Aile	23	5,7
Gelir Durumu Algısı	Üst Gelir Grubu	43	10,7
	Orta Gelir Grubu	312	77,8
	Alt Gelir Grubu	46	11,5
Doğum Kontrol Yöntemi Kullanımı	Kullanıyor	85	21,2
	Kullanmıyor	316	78,8
Tercih Edilen Yöntem	Kondom	51	12,7
	Geri Çekme	19	4,7
	Hap	15	3,7
	Kullanmıyorum	316	78,8
Çocuk Hayali/İsteği	Var	356	88,8
	Yok	45	11,2
Hayal Edilen Çocuk Sayısı (ort. $\pm$ SS) (min.-maks.) $\rightarrow$ 1,66 $\pm$ 0.85 (0-5)			
İlk Çocuğa Sahip Olmak İçin Tercih Edilen Yaş Aralığı	20-24	17	4,2
	25-29	181	45,1
	30-34	130	32,4
	35-39	28	7,0
	40 ve üzeri	2	0,5
	İstemiyorum	43	10,7
Toplam		401	100

* Evli olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

** Partneri olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir

*** Kardeşi olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların demografik özelliklerine ilişkin verilerin dağılımı Tablo 12’de verilmiştir. Çalışma, 20-40 yaş arası, henüz anne olmamış ve çalışmaya katılmaya gönüllü 401 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, %43,9’u (n=176) 20–24 yaş aralığında, %37,9’u (n=152) 25–29 yaş aralığında, %13,7’si (n=55) 30–34 yaş aralığında ve %4,5’i (n=18) ise 35 yaş ve üzerindedir (Tablo 12).

En uzun süre yaşanan bölge incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun Ege Bölgesi'nde (%64,6; n=259) yaşadığı görülmektedir. Diğer bölgeler Akdeniz %9,7 (n=39), Marmara %9 (n=36), İç Anadolu %7 (n=28), Doğu Anadolu %5,5 (n=22), Karadeniz %3,7 (n=15) ve Güneydoğu Anadolu %0,5 (n=2) şeklinde dağılmaktadır (Tablo 12) .

Eğitim düzeyine bakıldığında, %78,6'sı (n=315) üniversite mezunu, %12,5'i (n=50) lisansüstü eğitim almış, %7,7'si (n=31) lise mezunu ve %1,2'si (n=5) ilkokul mezunudur (Tablo 12).

Medeni durum dağılımına göre katılımcıların %54,4'ü (n=218) bekar, %20'si (n=80) erkek arkadaşı olduğunu belirtmiş, %20,2'si (n=81) evli ve %5,5'i (n=22) nişanlı, olduğunu ifade etmiştir (Tablo 12).

Evli katılımcıların evlenme yaşı dağılımında %82,7'si (n=67) 20–29 yaş aralığında, %14,8'i (n=12) 30–39 yaş aralığında ve %2,5'i (n=2) 19 yaş ve altında evlenmiştir. Evlilik süresi incelendiğinde, %51,9'u (n=42) 12 ay ve altı, %19,8'i (n=16) 13-24 ay, %13,6'sı (n=11) 25–48 ay, %14,8'i (n=12) ise 49 ay ve üzeridir (Tablo 12).

Partnerlerin eğitim durumuna bakıldığında, %76,5'i (n=140) üniversite, %13,1'i (n=24) lise mezunu, %7,1'i (n=13) lisansüstü eğitim almış ve %3,3'ü (n=6) ilkokul mezunudur. Partnerlerin mesleği incelendiğinde, %39,9'u (n=73) memur, %33,3'ü (n=61) özel sektör veya serbest meslek, %14,8'i (n=27) eğitimine devam etmekte, %8,2'si (n=15) işçi ve %3,8'i (n=7) işsizdir (Tablo 12).

İkamet edilen yerleşim yeri dağılımına göre katılımcıların %67,3'ü (n=270) şehir merkezinde, %23,7'si (n=95) ilçede, %9'u (n=36) köyde yaşamaktadır (Tablo 12).

Katılımcıların %93'ü (n=373) anne ve babasıyla birlikte büyüdüğünü, %90,5'i (n=363) kardeş sahibi olduğunu belirtmiştir. Aile tipi dağılımında ise %82'si (n=329) çekirdek ailede, %12,2'si (n=49) geniş ailede, %5,7'si (n=23) parçalanmış ailede yetişmiştir (Tablo 12).

Gelir durumu algısına göre, %77,8'i (n=312) orta gelir grubunda, %11,5'i (n=46) alt gelir grubunda, %10,7'si (n=43) ise üst gelir grubunda olduğunu ifade etmiştir (Tablo 12).

Doğum kontrol yöntemi kullanımı değerlendirildiğinde, katılımcıların %78,8'i (n=316) herhangi bir yöntem kullanmadığını belirtirken; %12,7'si (n=51) kondom, %4,7'si (n=19) geri çekme ve %3,7'si (n=15) doğum kontrol hapı kullandığını bildirmiştir (Tablo 12).

Çocuk sahibi olma isteği açısından, %88,8'i (n=356) çocuk sahibi olmak istediğini, %11,2'si (n=45) ise istemediğini ifade etmiştir (Tablo 12).

İlk çocuk için tercih edilen yaş aralığına bakıldığında, %45,1'i (n=181) 25–29 yaş, %32,4'ü (n=130) 30–34 yaş, %7'si (n=28) 35–39 yaş, %4,2'si (n=17) 20–24 yaş aralığını tercih ettiğini belirtmiştir. %0,5'i (n=2) 40 yaş ve üzerini tercih ederken, %10,7'si (n=43) çocuk sahibi olmak istemediğini ifade etmiştir (Tablo 12).

Tablo 13. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Tanımlayıcı Analizler

Ölçek Alt Boyutları	Ortalama $\pm$ Ss	Min-Mak	Cronbach Alfa
Gelecekteki Önem	24,16 $\pm$ 6,40	7-35	0,922
Şimdiki Engel	29,99 $\pm$ 8,02	9-45	0,898
Kadınlık Kimliği	14,22 $\pm$ 4,99	5-25	0,899

Tanımlayıcı analiz sonuçlarına göre, Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen puanların minimum ve maksimum değerleri şu şekildedir: Gelecekteki önem alt boyutu için 7-35, Şimdiki engel alt boyutu için 9-45 ve Kadınlık kimliği alt boyutu için 5-25'tir. Katılımcıların Gelecekteki önem alt boyutundan aldıkları ortalama puan 24,16 $\pm$ 6,40, Şimdiki engel alt boyutundan 29,99 $\pm$ 8,02 ve Kadınlık kimliği alt boyutundan 14,22 $\pm$ 4,99 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada ölçeğin alt boyut Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla “Gelecekteki Önem” $\alpha=0,922$, “Şimdiki Engel” $\alpha=0,898$, “Kadınlık Kimliği” $\alpha=0,899$ olarak bulunmuştur (Tablo 13).

Tablo 14. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Katılımcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki

		Yaş	İlk Evlenme Yaşı***	Evlilik Süresi (Ay)***	Kardeş Sayısı****	Hayal Edilen Çocuk Sayısı*** **
Gelecekteki Önem	r	0,133**	-,352**	0,007	0,034	0,443**
	p	0,008	0,001	0,952	0,496	0,000
Şimdiki Engel	r	-,190**	0,220*	-0,272*	0,016	-0,320**
	p	0,000	0,048	0,014	0,746	0,000
Kadınlık Kimliği	r	0,095	-0,189	-0,002	0,021	0,302**
	p	0,057	0,091	0,988	0,672	0,000

*p<0,05; **p<0,01 *** Yalnızca evli olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir. **** Yalnızca kardeşi olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir. ***** Yalnızca çocuk hayali kuran bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları ile katılımcıların yaş, ilk evlenme yaşı, evlilik süresi, kardeş sayısı ve hayal edilen çocuk sayısı değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; gelecekteki önem alt boyutu açısından yaş ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = 0,133$; $p = 0,008$), ilk evlenme yaşı ile negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu ($r = -0,352$; $p = 0,001$), evlilik süresi ve kardeş sayısı ile ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Ayrıca, hayal edilen çocuk sayısı ile gelecekteki önem arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = 0,443$; $p = 0,000$). Bu bulgular, yaş ilerledikçe ve hayal edilen çocuk sayısı arttıkça doğurganlığın gelecekteki öneminin arttığını; evlilik yaşı yükseldikçe ise gelecekteki önemin azaldığını göstermektedir (Tablo14).

Şimdiki engel alt boyutu incelendiğinde, yaş ile negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = -0,190$; $p = 0,000$), ilk evlenme yaşı ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu ($r = 0,220$; $p = 0,048$), evlilik süresi ile negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = -0,272$; $p = 0,014$) belirlenmiştir. Kardeş sayısı ile anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p > 0,05$), hayal edilen çocuk sayısı ile şimdiki engel arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -0,320$; $p = 0,000$). Bu sonuçlar, yaş ve mevcut evliliğin süresi arttıkça doğurganlığın mevcut bir engel olarak algılanma düzeyinin azaldığını; ilk evlenme yaşı yükseldikçe bu algının arttığını göstermektedir (Tablo 14).

Kadınlık kimliği alt boyutu açısından ise yaş, ilk evlenme yaşı, evlilik süresi ve kardeş sayısı ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$). Ancak hayal edilen çocuk sayısı ile kadınlık kimliği arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,302$; $p = 0,000$) (Ural & Kılıç, 2006). Bu bulgu, çocuk sayısı arttıkça kadınlık kimliği algısının güçlendiğini göstermektedir (Tablo 14).

Genel olarak değerlendirildiğinde, ilk evlenme yaşı ilerledikçe doğurganlığın gelecekteki önemi azalmakta; evlilik süresi ve yaş arttıkça doğurganlığın mevcut bir engel olarak algılanma düzeyi düşmektedir. Kadınlık kimliği algısı ise yaş, ilk evlenme yaşı, evlilik süresi ve kardeş sayısından bağımsız olarak yalnızca hayal edilen çocuk sayısı ile ilişkili bulunmuştur.

Tablo 15. Kadınların Sosyodemografik Değişkenlere Göre Doğurganlık Tutumlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	Gelecekteki Önem	Şimdiki Engel	Kadınlık Kimliği
			Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.
Yaş Grubu	a)20-24	176	180,20	229,14	185,71
	b)25-29	152	222,93	177,78	209,40
	c)30 ve üzeri	73	205,48	181,51	220,36
	X^2		11,253	18,568	5,922
	p		0,004* a<b	<0,01* b,c<a	0,052
Eğitim	Lise ve Altı	36	217,76	172,63	242,14
	Lisans ve Üzeri	365	199,35	203,80	196,94
	U		5966,500	7591,500	5089,000
	p		0,362	0,123	0,025*
Medeni Durum	a) Bekar	218	178,57	207,22	195,21
	b) Çift/Partner	102	196,83	255,28	181,35
	c)Evlili	81	266,62	153,67	241,32
	X^2		34,372	18,647	13,335
	p		<0,01* a,b<c	<0,01* c<a,b	0,001* a,b<c
Evlilik Süresi***	a)12 ay ve altı	42	43,52	46,25	44,52
	b)13-24 ay	16	33,03	41,88	30,66
	c)25-48 ay	11	39,41	38,77	40,41
	d) 49 ay ve üzeri	12	44,25	23,50	43,00
	X^2		2,632	8,8723	4,155
	p		0,452	0,031* d<a	0,245
Eş Meslek***	a) Memur	73	100,10	82,64	97,31
	b) İşçi	15	100,83	63,57	99,20
	c)Özel sektör/ Serbest Meslek	61	88,44	99,04	87,95
	d)Eğitimine devam ediyor	27	72,00	122,39	76,39
	E) İşsiz	7	96,79	72,00	116,71
	X^2		6,331	17,599	5,258
	p		0,176	0,001* a,b<d	0,262

İkamet	Kentsel	270	199,64	204,75	191,26
	Kırsal	131	203,81	193,28	221,07
	U		18053,000	16673,500	20314,000
	p		0,735	0,352	0,016*
Gelir Durumu	a) Üst Gelir Grubu	43	198,19	200,91	212,34
	b) Orta Gelir Grubu	312	207,25	196,60	204,06
	c) Alt gelir Grubu	46	161,26	230,93	169,63
	X ²		6,361	3,524	4,016
	p		0,042* c<b	0,172	0,134
Çocuk Hayali	Evet	356	220,67	188,35	213,72
	Hayır	45	45,36	301,08	100,36
	U		1006,000	12513,500	3481,000
	p		<0,01*	<0,01*	<0,01*
İlk Çocuğunuza Sahip Olmak İçin Tercih Ettiğiniz Yaş Aralığı Nedir?	a)20-24	17	235,68	117,26	215,29
	b)25-29	181	241,10	183,18	225,89
	c)30-34	130	184,65	209,19	187,39
	d)35-39	28	240,61	182,48	242,14
	e)40 ve üzeri	2	167,00	61,50	377,50
	f) Çocuk Sahibi Olmayı Düşünmüyorum	43	43,72	302,88	96,73
	X ²		108,756	50,725	53,589
	p		<0,01* f<a,b,c,d c<b	<0,01* a,b,c,d<f a<c,f	<0,01* f<a,b,c,d, e

*p<,05 Mann Whitney U Testi

*p<,05 Kruskallwallis testi Posthoc:Benferroni düzeltmesi

*** Evli olan bireyler üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir.

(Analizler için hücre birleştirme işlemine gidilmiştir)

Yaş gruplarına göre yapılan analizde, Gelecekteki Önem alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=11,253$; $p= 0,004$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 25-29 yaş grubunun, 20-24 yaş grubuna kıyasla doğurganlığın gelecekteki önemini daha yüksek algıladığı belirlenmiştir. Şimdiki Engel alt boyutunda da yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($X^2=18,568$; $p<0,01$). 20-24 yaş grubunun 25-29 yaş ve 30 yaş ve üzerine gruplarına göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Kadınlık Kimliği alt boyutunda ise yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($X^2=5,922$; $p= 0,052$) (Tablo 15).

Bireylerin eğitim durumu ile ölçek alt boyutları arasında karşılaştırma yapıldığında gelecekteki önem ve şimdiki engel alt boyutunda anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kadınlık kimliği alt boyutunda lise ve altı eğitime sahip bireylerin anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmektedir ($u=5089,000$; $p= 0,025$) (Tablo 15).

Partnerin eğitim durumuna göre yapılan analizlerde Şimdiki engel ($X^2=9,222$; $p= 0,042$) ve Kadınlık kimliği ($X^2=10,143$; $p=0,038$) alt boyutlarında anlamlı fark

tespit edilmiştir. Ancak ikili karşılaştırmalar sonucunda, gruplar arasında anlamlı farklılık gösteren bir çift tespit edilememiştir (Bonferroni düzeltmesine göre $p > .05$) (Tablo 15).

Medeni durum açısından yapılan analizde, Gelecekteki Önem ($X^2=36,369$; $p<0,01$), Şimdiki Engel ($X^2=19,574$; $p<0,01$) ve Kadınlık Kimliği ($X^2=15,798$; $p=0,001$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Gelecekteki Önem alt boyutu açısından, evli bireylerin bekar ve sevgilisi/nişanlısı olan bireylere kıyasla daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Şimdiki Engel alt boyutunda ise bekar ve sevgilisi/nişanlısı olan bireyler, evli bireylere kıyasla doğurganlığı daha büyük bir engel olarak algılamaktadır. Kadınlık Kimliği alt boyutunda ise evli bireylerin, bekar ve sevgilisi/nişanlısı olan bireylere göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür (Tablo 15).

Evlilik süresine göre yapılan analizde Şimdiki Engel alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=8,873$; $p=0,031$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda evlilik süresi ≤ 12 ay olanlar 49 ay ve üzeri olan bireylere kıyasla doğurganlığı daha büyük bir engel olarak algıladığı görülmüştür (Tablo 15).

Partnerin meslek durumuna göre yapılan analizlerde Şimdiki engel alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir ($X^2=17,599$; $p=0,001$). Yapılan ikili karşılaştırmalarda partneri öğrenci olanların, partneri işçi ve memur olanlara göre engel algısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 15).

Bireylerin ikametgâh ettikleri yer ile ölçek alt boyutları arasında karşılaştırma yapıldığında gelecekteki önem ve şimdiki engel alt boyutunda anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kadınlık kimliği alt boyutunda kırsalda yaşayan bireylerin anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmüştür ($u=20314,000$; $p=0,016$) (Tablo 15).

Gelir durumuna göre yapılan analizlerde Gelecekteki önem alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir ($X^2=6,361$; $p=0,042$). Yapılan ikili analizlerde orta gelir grubunda yaşayanların alt gelir grubunda yaşayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı saptanmıştır (Tablo 15).

Çocuk sahibi olma hayali kuran bireylerin gelecekteki önem alt boyutunda anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmektedir ($u=1006,000$; $p=0,00$). Bu durum, çocuk sahibi olma hayali kurmanın, çocuk sahibi olmayı gelecek yaşam açısından daha değerli görme eğilimiyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Tablo 15).

Çocuk sahibi olma hayali kurmayan bireylerin engel alt boyutunda anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmektedir ($u=12513,500$; $p=0,00$). Bu durum çocuk sahibi olma hayali kurmayanların mevcut durumda daha fazla engel algıladıklarını göstermektedir (Tablo 15).

Kadınlık kimliği alt boyutunda da çocuk sahibi olma hayali kuran bireylerin anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmektedir ($u=3481,000$; $p=0,00$). Bu durum anneliğin kadın kimliği açısından daha anlamlı bulunduğu işaret edebilir (Tablo 15).

İlk çocuğa sahip olmak için tercih edilen yaş aralığı değişkenine göre yapılan analizde Gelecekteki Önem ($\chi^2=108,758$; $p<0,01$), Şimdiki Engel ($\chi^2=50,725$; $p<0,01$) ve Kadınlık Kimliği ($\chi^2=53,589$; $p<0,01$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Yapılan ikili analizlerde Gelecekteki Önem açısından, 20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş 35-39 yaş grubundakilerin çocuk istemeyenlere göre, 25-29 yaş grubundakilerin 30-34 yaş grubundakilere kıyasla daha yüksek puana sahip olduğu bulunmuştur. Şimdiki Engel açısından çocuk sahibi olmayı tercih ettikleri yaş grubundan, 20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş 35-39 yaş grubundakilere kıyasla 30-34 ve 35-39 yaş grubundakilerin 20-24 yaş grubundakilere kıyasla daha yüksek puana sahip olduğu bulunmuştur. Kadınlık Kimliği açısından, 20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş 35-39 yaş ve 40 yaş ve üzerindeki bireylerin, çocuk istemeyen bireylere, kıyasla daha yüksek puana sahip bulunmuştur (Tablo 15).

4.2.2. Erkek Bireylerin Verilerine Ait Bulgular

Tablo 16. Erkeklerin Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler		n	%
Yaş	20-24 yaş	197	49,6
	25-29 yaş	120	30,2
	30-34 yaş	54	13,6
	35 ve üzeri	26	6,5
Yaş (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 25,72 $\pm$ 4,86 (20-40)			
En Uzun Yaşadığınız Bölge	Ege	294	74,1
	Doğu Anadolu	45	11,3
	Akdeniz	21	5,3
	Marmara	16	4,0
	İç Anadolu	18	4,5
	Karadeniz	3	0,8
Eğitim Düzeyi	İlkokul	28	7,1
	Lise	118	29,7
	Üniversite	227	57,2
	Lisansüstü	24	6

Medeni Durum	Bekar	228	57,4
	Kız Arkadaşı Var	91	22,9
	Nişanlı	15	3,8
	Evli	63	15,9
Evlilik Yaşı* (n=63)	19 yaş ve altı	1	1,6
	20-29 yaş	46	73
	30-39 yaş	16	25,4
Evlilik Yaşı (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 26,70 $\pm$ 3,77 (18-38) (n=63)*			
Evlilik Süresi (ay)* (n=63)	12 ay ve altı	22	34,9
	13-24 ay	12	19
	25-48 ay	14	22,2
	49 ay ve üzeri	15	23,8
Evlilik süresi (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 37,86 $\pm$ 40,98 (1-266) *			
Partner Eğitim ** (n=169)	İlkokul	9	5,3
	Lise	55	32,5
	Üniversite	98	58,0
	Lisansüstü	7	4,1
Partner meslek ** (n=169)	Eğitimine Devam Ediyor	53	31,4
	Memur	38	22,5
	Özel Sektör/Serbest Meslek	29	17,2
	Ev Hanımı	24	14,2
	İşsiz	20	11,8
	İşçi	5	3,0
Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumu	Evet	372	93,7
	Hayır	25	6,3
Kardeş Varlığı	Var	376	94,7
	Yok	21	5,3
Kardeş Sayısı (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 2,23 $\pm$ 1,81 (0-13)			
Aile Tipi	Çekirdek Aile	283	71,3
	Geniş Aile	89	22,4
	Parçalanmış Aile	25	6,3
Gelir Durumu Algısı	Üst Gelir Grubu	38	9,6
	Orta Gelir Grubu	279	70,3
	Alt Gelir Grubu	80	20,2
Doğum Kontrol Yöntemi Kullanma Durumu	Kullanıyor	125	31,5
	Kullanmıyor	272	68,5
Tercih Edilen Yöntem	Kondom	82	20,7
	Geri Çekme	35	8,8
	Hap	8	2
	Kullanmıyorum	272	68,5
Çocuk Hayali/İsteği	Evet	353	88,9
	Hayır	44	11,1
Hayal Edilen Çocuk Sayısı (Ort. $\pm$ Ss) (min.-maks.) $\rightarrow$ 1,98 $\pm$ 1,15 (0-8)			
İlk Çocuğunuza Sahip Olmak İçin Tercih Ettiğiniz Yaş Aralığı	20-24	27	6,8
	25-29	169	42,6
	30-34	116	29,2
	35-39	25	6,3
	40 ve üzeri	17	4,3
	çocuk sahibi olmayı düşünmüyorum	43	10,8
Toplam		397	100

* Evli olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

** Partneri olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir.
(Analizler için hücre birleştirme işlemine gidilmiştir)

Araştırmaya, 20–40 yaş aralığında ve çalışmaya katılmaya gönüllü toplam 397 birey dahil edilmiştir. Yaş dağılımı incelendiğinde, %49,6'sının (n=197) 20–24 yaş, %30,2'sinin (n=120) 25–29 yaş, %13,6'sının (n=54) 30–34 yaş ve %6,5'inin (n=26) 35 yaş ve üzerinde olduğu görülmüştür (Tablo 16).

Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları bölgeye göre dağılımında, %74,1'i (n=294) Ege Bölgesi'nde, %11,3'ü (n=45) Doğu Anadolu Bölgesi'nde, %5,3'ü (n=21) Akdeniz Bölgesi'nde, %4,0'ı (n=16) Marmara Bölgesi'nde, %4,5'i (n=18) İç Anadolu Bölgesi'nde ve %0,8'i (n=3) Karadeniz Bölgesi'nde yaşamıştır (Tablo 16).

Eğitim durumu açısından katılımcıların %57,2'si (n=227) üniversite mezunu, %29,7'si (n=118) lise mezunu, %6'sı (n=24) lisansüstü eğitim düzeyinde ve %7,1'i (n=28) ilkokul mezunudur (Tablo 16).

Medeni durumlarına göre, %57,4'ü (n=228) bekâr, %22,9'u (n=91) kız arkadaşı olduğunu, %3,8'i (n=15) nişanlı olduğunu ve %15,9'u (n=63) evli olduğunu bildirmiştir (Tablo 16).

Evli bireylerin evlenme yaşları incelendiğinde, %73'ü (n=46) 20–29 yaş, %25,4'ü (n=16) 30–39 yaş aralığında evlenmiştir. 19 yaş ve altında evlenen birey oranı %1,6'dır (n=1), 40 yaş ve üzeri birey bulunmamaktadır. Evlilik süresi açısından, %34,9'u (n=22) 12 ay ve altında, %19'u (n=12) 13–24 ay, %22,2'si (n=14) 25–48 ay ve %23,8'i (n=15) 49 ay ve üzeri süredir evlidir (Tablo 16).

Partnerin eğitim düzeyi açısından, %58'i (n=98) üniversite/yüksekokul mezunu, %32,5'i (n=55) lise, %4,1'i (n=7) lisansüstü ve %5,3'ü (n=9) ilkokul mezunudur. Partnerin meslek durumuna göre dağılımda, %31,4'ü (n=53) eğitimine devam etmektedir. Diğerleri sırasıyla %22,5 (n=38) memur, %17,2 (n=29) özel sektör/serbest meslek, %14,2 (n=24) ev hanımı, %11,8 (n=20) işsiz ve %3 (n=5) işçidir (Tablo 16).

Katılımcıların %93,7'si (n=372) anne ve babasıyla birlikte büyüdüğünü, %6,3'ü (n=25) birlikte büyümediğini belirtmiştir. Ayrıca %94,7'si (n=376) kardeşi olduğunu, %5,3'ü (n=21) ise kardeşi olmadığını ifade etmiştir. Aile tipi dağılımında, %71,3'ü (n=283) çekirdek aile, %22,4'ü (n=89) geniş aile ve %6,3'ü (n=25) parçalanmış aile olarak beyan edilmiştir (Tablo 16).

Gelir düzeyine ilişkin değerlendirmede, %70,3'ü (n=279) orta gelir grubunda, %20,2'si (n=80) alt gelir grubunda, %9,6'sı (n=38) ise üst gelir grubunda yer aldığını bildirmiştir (Tablo 16).

Katılımcıların %31,5'i (n=125) herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullandığını, %68,5'i (n=272) ise kullanmadığını belirtmiştir. Kullanılan yöntemler arasında en sık tercih edilen %20,7 (n=82) ile kondomdur; bunu %8,8 (n=35) ile geri çekme ve %2 (n=8) ile hap kullanımı takip etmektedir. RİA ve iğne gibi yöntemleri kullanan birey bulunmamaktadır. “Kullanmıyorum” yanıtı veren birey oranı %68,5'tir (n=272) (Tablo 16).

İleride çocuk sahibi olma isteği açısından, %88,9'u (n=353) çocuk sahibi olmak istediğini, %11,1'i (n=44) ise istemediğini belirtmiştir. İlk çocuk için tercih edilen yaş aralığı sorulduğunda, %42,6'sı (n=169) 25–29 yaş, %29,2'si (n=116) 30–34 yaş, %6,8'i (n=27) 20–24 yaş, %6,3'ü (n=25) 35–39 yaş, %4,3'ü (n=17) 40 yaş ve üzeri yaş aralığını tercih ettiğini ve %10,8'i (n=43) çocuk sahibi olmayı düşünmediğini belirtmiştir (Tablo 16).

Tablo 17. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Tanımlayıcı

Analizler

Toplam Ölçek ve Alt Boyutları	Ortalama±Ss	Min-Mak	Cronbach Alfa
BOYTÖ	81,66±17,43	28-120	0,925
Baba Olma Beklentisi	52,61±12,09	14-70	0,945
Şimdiki Engel	30,94±8,95	10-50	0,880

Tanımlayıcı analiz sonuçlarına göre, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin toplam puanı ve alt boyutlarından elde edilen minimum ve maksimum değerler şu şekildedir: BOYT ölçek geneli için 28-120, Baba Olma Beklentisi alt boyutu için 14-70 ve Şimdiki Engel alt boyutu için 10-50'dir. Katılımcıların BOYTÖ'den aldıkları ortalama puan 81,66±17,43, Baba Olma Beklentisi alt boyutundan aldıkları ortalama puan 52,61±12,09 ve Şimdiki Engel alt boyutundan aldıkları ortalama puan 30,94±8,95'tir. Çalışmada ölçeğin alt boyut Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla Ölçek geneli için $\alpha = 0,925$, “Baba Olma Beklentisi” $\alpha = 0,945$, ve “Şimdiki Engel” $\alpha = 0,880$, olarak bulunmuştur (Tablo 17).

Tablo 18. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Katılımcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki

		Yaş	İlk Evlenme Yaşı***	Evlilik Süresi***	Kardeş Sayısı****	Hayal Edilen Çocuk Sayısı**** **
Ölçek Toplam	r	0,157**	0,112	0,034	0,113*	0,478**
	p	0,002	0,380	0,793	0,024	0,000
Şimdiki Engel	r	-0,267**	0,39	-0,202	-0,180**	-0,316**
	p	0,00	0,763	0,112	0,000	0,000
Baba Olma Beklentisi	r	0,028	0,103	-0,043	0,37	0,449**
	p	0,581	0,423	0,737	0,467	0,000

*p<0,05; **p<0,01 *** Yalnızca evli olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir. **** Yalnızca kardeşi olan bireyler üzerinden analiz edilmiştir. ***** Yalnızca çocuk hayali kuran bireyler üzerinden analiz edilmiştir.

Baba olmaya Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile katılımcıların yaş, ilk evlenme yaşı, evlilik süresi, kardeş sayısı ve hayal edilen çocuk sayısı değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; ölçek toplam puanı açısından yaş ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = 0,157$; $p = 0,002$), kardeş sayısı ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu ($r = 0,113$; $p = 0,024$) ve hayal edilen çocuk sayısı ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = 0,478$; $p = 0,000$). İlk evlenme yaşı ve evlilik süresi değişkenleri ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 18).

Şimdiki engel alt boyutu açısından ise yaş ile negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = -0,267$; $p = 0,000$), kardeş sayısı ile negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu ($r = -0,180$; $p = 0,000$) ve hayal edilen çocuk sayısı ile negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = -0,316$; $p = 0,000$). İlk evlenme yaşı ve evlilik süresi ile şimdiki engeller alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 18).

Geleceğe yönelik beklenti alt boyutunda ise yaş, ilk evlenme yaşı, evlilik süresi ve kardeş sayısı ile anlamlı bir ilişki bulunmamış ($p > 0,05$); yalnızca hayal edilen çocuk sayısı ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,449$; $p = 0,000$)(Ural & Kılıç, 2006) (Tablo 18).

Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; yaş, kardeş sayısı ve hayal edilen çocuk sayısı arttıkça baba olamaya yönelik tutumun güçlendiği; yaş ve kardeş sayısındaki artışın doğurganlığı mevcut bir engel olarak algılama düzeyini azalttığı; hayal edilen çocuk sayısının yükselmesi ise hem şimdiki engel algısını azaltıp hem de geleceğe yönelik doğurganlık beklentisini güçlendirdiği görülmektedir (Tablo 18).

Tablo 19. Erkeklerin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Doğurganlık Tutumlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	BOYTÖ	Şimdiki Engel	Baba Olma Beklentisi
			Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.
Yaş Grubu	a)20-24	197	182,36	225,63	194,22
	b)25-29	120	222,81	176,35	216,76
	c)30-34	54	211,49	162,27	193,57
	d)35 ve üzeri	26	189,29	178,06	164,52
	X²		10,142	21,718	5,691
	p		0,017*	<0,01*	0,128
			a<b	b.c<a	
Medeni Durum	a) Bekar	228	185,61	207,04	185,44
	b) Çift/Partner	106	217,10	210,64	232,81
	c)Evli	63	216,99	150,31	191,19
	X²		7,294	13,572	12,694
	p		0,026*	0,001*	0,002*
				c<a,b	a <b
Gelir Durumu	a) Üst Gelir Grubu	38	178,68	234,41	202,87
	b) Orta Gelir Grubu	279	207,54	195,85	207,18
	c)Alt gelir Grubu	80	178,87	193,18	168,63
	X²		5,201	4,040	7,076
	p		0,074	0,133	0,029*
					c <b
Aile Planlaması	Evet	125	179,12	216,97	181,97
	Hayır	272	208,14	190,74	206,83
	U		19485,000	14753,500	14871,000
	p		0,019*	0,034*	0,045*
Çocuk Hayali	Evet	353	218,19	186,44	217,30
	Hayır	44	45,03	299,77	52,18
	U		991,500	3332,000	1306,000
	p		<0,01*	<0,01*	<0,01*
İlk Çocuğunuza Sahip Olmak İçin Tercih Ettiğiniz Yaş Aralığı Nedir?	a)20-24	27	255,98	187,59	279,85
	b)25-29	169	236,99	167,67	228,98
	c)30-34	116	204,71	199,66	209,10
	d)35-39	25	137,10	261,56	150,48
	e)40 ve üzeri	17	172,76	178,24	147,03
	f) Çocuk Sahibi Olmayı Düşünmüyorum	43	44,88	299,33	51,92
	X²		111,248	53,797	104,563
	p		<0,01*	<0,01*	<0,01*
			f <a,b,c,d,e	b <d	f <a,b,c,d,e
			d<a,b	a,b,c,e<f	c,d,e<a
					d<b

*p<,05 Mann Whitney U Testi

*p<,05 Kruskallwallis testi Posthoc:Benferroni düzeltmesi

Yaş gruplarına göre yapılan analizde, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=10,142$; $p= 0,017$). Yapılan ikili analizler sonucunda 25-29 yaş grubunun, 20-24 yaş grubuna kıyasla yüksek puana sahip olduğu bulunmuştur. Şimdiki Engel alt boyutunda da yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2= 21,718$; $p<0,01$). 20-24 yaş grubunun 25-29 yaş ve 30-34 yaş gruplarına göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür (Tablo 19).

Medeni duruma göre yapılan analizde, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=9,540$; $p= 0,023$). Yapılan çoklu karşılaştırma testleri (Bonferroni düzeltmeli post-hoc analizleri) sonucunda, gruplar arasındaki farkın hangi gruplardan kaynaklandığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Şimdiki Engel alt boyutunda arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=16,481$; $p= 0,001$). Sevgili/nişanlı ve bekar olan bireylerin evli olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek engel puanına sahip olduğu görülmüştür. Baba Olma Beklentisi alt boyutunda da gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=13,461$; $p= 0,004$). Sevgisi olanların bekar bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek puan aldığı saptanmıştır (Tablo 19).

Gelir durumuna göre yapılan analizlerde Baba Olma Beklentisi alt boyutunda da gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=7,076$; $p=0,029$). İkili karşılaştırmalar sonucunda orta gelir grubuna sahip bireylerin alt gelir grubuna sahip bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek puan aldığı görülmüştür. (Tablo 19).

Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanma durumuna göre yapılan analizde, Baba Olmaya Yönelik Tutum ($u=19485,000$; $p = 0,019$), Şimdiki engel ($u=14753,500$; $p = 0,034$), ve Baba Olma Beklentisi puanlarının ($u = 14871,000$; $p = 0,045$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Doğum kontrol yöntemi kullanan bireylerin kullanmayan bireylere kıyasla daha düşük Baba Olmaya Yönelik Tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, doğum kontrol yöntemi kullanan bireylerin kullanmayan bireylere kıyasla daha düşük Baba olma beklentisi puanına sahip olduğu saptanmıştır. Şimdiki Engel alt boyutunda ise doğum kontrol yöntemi kullanan bireylerin kullanmayan bireylere kıyasla Şimdiki engel puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 19).

İleride çocuk sahibi olma hayali kurma durumuna göre yapılan analizde, Baba Olmaya Yönelik Tutum ($u = 991,500$; $p = 0,000$), Baba Olma Beklentisi ($u=1306,000$; $p = 0,000$) ve Şimdiki Engel ($u= 3332,000$; $p = 0,000$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Çocuk sahibi olmayı hayal eden bireylerin hayal etmeyen bireylere kıyasla daha yüksek Baba Olmaya Yönelik Tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, çocuk sahibi olmayı hayal eden bireylerin hayal etmeyen bireylere kıyasla daha yüksek Baba Olma Beklentisi puanına sahip olduğu; çocuk sahibi olmayı hayal etmeyen bireylerin, hayal eden bireylere kıyasla daha yüksek Şimdiki Engel puanına sahip olduğu görülmüştür (Tablo 19).

İlk çocuğa sahip olmak için tercih edilen yaş aralıklarına göre yapılan analizde, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=111,248$; $p<0,01$). İkili karşılaştırmalar sonucunda 20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş, 35-39 yaş ve 40 yaş ve üzeri bireylerin çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bireylere kıyasla ve 20-24 yaş, 25-29 yaş bireylerin 35-39 yaş bireylere kıyaslı anlamlı derecede daha yüksek puana sahip bulunmuştur. Şimdiki Engel alt boyutu açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=53,797$; $p<0,01$). İkili karşılaştırmalar sonucunda çocuk sahibi olmak istemeyenlerin ,20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş 40 ve üzeri yaş grubundakilere kıyasla 35-39 yaş grubundakilerin 25-29 yaş grubundakilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puana sahip bulunmuştur. Baba olma beklentisi alt boyutu açısından da anlamlı fark tespit edilmiştir ($x^2=104,563$; $p<0,01$). İkili karşılaştırmalar sonucunda 20-24 yaş, 25-29 yaş, 30-34 yaş, 35-39 yaş ve 40 yaş ve üzeri bireylerin çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bireylere kıyasla, 20-24 yaş grubundakilerin 30-34 yaş, 35-39 yaş, 40 yaş ve üzeri yaş grubuna göre kıyasla, 25-29 yaş grubundakilerin 35-39 yaş grubuna göre kıyasla anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 19).

5.TARTIŞMA

Bireylerin doğurganlığa yönelik tutumları, çocuk sahibi olma sürecine ilişkin düşüncelerini, beklentilerini ve algılarını yansıtmaktadır. Bu tutumlar, bireysel özellikler, ilişki dinamikleri, toplumsal normlar ve bağlamsal koşulların etkileşimiyle şekillenmektedir (Hashemzadeh et al., 2021; L. Liu, Wang, Yangbang Hu, et al., 2025; Ranjbar et al., 2024). Doğurganlık tutumlarının incelenmesi, aile yapılarındaki dönüşüm ve azalan doğurganlık oranları çerçevesinde günümüzde hem bilimsel hem de toplumsal açıdan önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte literatürde erkeklerin baba olmaya yönelik tutumlarını ölçmeye dönük geçerli ve güvenilir ölçeklerin sınırlı olması, bu alanda özgün bir ölçme aracının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışma bu doğrultuda iki aşamada ele alınmıştır. İlk aşamada erkeklerin baba olmaya yönelik tutumlarını değerlendirmek üzere özgün bir ölçek geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İkinci aşamada ise kadın ve erkeklerin sosyodemografik özellikleri ile anne-baba olmaya dair tutumları karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve elde edilen bulgular ebeveynliğe yönelik eğilimler çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Tartışılması

5.1.1. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliği, ölçekteki her bir maddenin ve bir bütün olarak ölçeğin amaca ne kadar hizmet ettiğini göstermek için uygulanmaktadır (Ercan & Kan, 2004; Yeşilyurt & Çapraz, 2018). Kapsam geçerliği ölçmeye konu olan alandaki uzman kişilerin görüşlerinden elde edilmektedir. Uzman görüşlerinin elde edilmesinde Davis yöntemi kullanılır (Yurdagül & Bayrak, 2012). Bu yöntem ile elde edilen sonuçlar nitel sonuçlardır ve bu sonuçları nicel sonuçlara dönüştürmek için kapsam geçerlik indeksleri (KGİ) hesaplanmaktadır (Yurdagül, 2005). Bu tekniğin hesaplanmasında literatürde genel kabul gören bir kriter olmamakla birlikte uzman sayısının 3'ün altında olmaması ve mümkünse 5 ve 5'in üzerinde olması gerekmektedir (Kartal, 2018). Ayrıca Davis tekniğinde kapsam geçerlik değeri için 0,80'den büyük değerlerin

ölçeğin madde kapsam geçerliği için yeterli seviyede olduğu da savunulmaktadır (Yurdagül & Bayrak, 2012).

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin KGI'leri Davis tekniğine göre alanında uzman 11 kişi tarafından belirlendi. Tüm maddelerin 0,9-1 aralığında Kapsam geçerlilik indeksine sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgu kapsam geçerliğinin sağlandığı şeklinde yorumlanmıştır.

5.1.2. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Yapı Geçerliğinin Değerlendirilmesi

Yapı, ölçek maddeleri arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir örüntü olarak tanımlanmaktadır (Ercan & Kan, 2004; Karakoç & Dönmez, 2014). Yapı geçerliliğini belirlemek için faktör analizi, küme analizi, iç tutarlılık analizi, hipotez testi gibi farklı yöntemler bulunmakla birlikte en çok kullanılan yöntem, faktör analizidir (Çolakoğlu & Büyükekşi, 2014; Özdemir, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin yapı geçerliliğini değerlendirmek için hem doğrulayıcı hem açıklayıcı faktör analizi (DFA ve AFA) kullanılmıştır.

Faktör analizi yapmak için örneklem sayısının ne kadar olması gerektiği konusunda çok fazla görüş bulunmaktadır. Ancak en sık kullanılan kural madde başına 10 ya da 15 katılımcının araştırmaya dahil edilmesidir (Çolakoğlu & Büyükekşi, 2014). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin faktör analizinde 38 madde için 400 katılımcı ile çalışma yapılmış 373 kişi analize dahil edilmiştir. Faktör analizi yapmadan önce değişkenler arasındaki uygunluğu test etmek için Kaiser- Meyer- Olkin ve Bartlett's testi uygulandı. KMO değerini orta (0,5- 0,7 arası), iyi (0,7-0,8 arası), çok iyi (0,8-0,9 arası) ve mükemmel (0,9 üzeri) şeklinde sınıflandırılmaktadır (Çolakoğlu & Büyükekşi, 2014). Ayrıca faktör analizi için uygunluğu, değişkenler arasındaki ilişkisizliği belirlemek için Bartlett's testinin istatistiksel olarak anlamlı bulunması ($p < 0,05$) gerekmektedir (Aksu et al., 2017). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin faktör analizinde KMO değeri 0,932 çok iyi olduğu ve örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 5419,382 ve istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0,00$). Buna göre normal dağılım koşulu sağlanmış oldu. KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin homojen olduğu ve varyansların faktör analizi yapılmasına uygun olduğu saptanmıştır.

5.1.3. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör Analizi Değerlendirmesi

Açıklayıcı faktör analizi ile ölçme aracında bulunan ifadelerin kaç alt boyut (faktör) altında toplanabileceği ve aralarında ne tür bir ilişki olduğu belirlenir (Özdemir, 2018). Açıklayıcı faktör analizi yönteminde faktör sayısının belirlenmesi önem taşımaktadır. Literatürde uygun faktör sayısının belirlenmesinde genellikle öz değerleri dikkate alma, toplam açıklanan varyans, yamaç çizgi grafiği (scree plot), faktörler arası ilişki yöntemleri kullanılmaktadır (Kartal, 2018). Bu yöntemler incelendiğinde öz değerleri dikkate alma yönteminde genellikle öz değeri 1 ya da 1'den büyük olanlar uygun faktör olarak alınmakta, toplam açıklanan varyans yönteminde genellikle ölçeğin açıkladığı varyans miktarının toplam varyansın 2/3'ü olması, yani %66'dan büyük ve eşit olması istense de yapılan birçok çalışmada %40 ve üzeri değerin kabul edildiği görülmektedir (Aksu, 2017; Kartal, 2018). Geliştirilen ölçeğin güçlü bir yapıda olması için faktör yükü alt değeri 0,30 olarak kabul edildi (Büyüköztürk, 2005). Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda faktör yükü 30'dan düşük olan maddeler ölçekten çıkarıldı.

Yapılan analizler sonucunda tüm maddelerin faktör yapısı incelenmiş; ölçeğin teorik çerçevesiyle uyumlu olması amacıyla başlangıçta sekiz faktörden oluşan yapı iki boyutlu modele indirgenmiştir. Ölçekte binişiklik gösteren ve teorik boyutlar dışında kalan maddeler analiz dışı bırakılmış ve sonuçta 24 maddeden oluşan, iki faktörlü ideal bir yapı elde edilmiştir. Bu düzenleme, alt boyutların isimlendirilmesinde kuramsal tutarlılığı sağlamak ve ölçeğin bütünlüğünü güçlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre geliştirilen birinci faktör toplam varyansın %31,193'ünü, ikinci faktör ise toplam varyansın %22,721'ini açıklamaktadır. Ölçek toplam varyansın %53,913'ünü açıkladığı saptanmıştır.

5.1.4. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Değerlendirmesi

Doğrulayıcı faktör analizi önceden belirlenmiş bir modelin doğrulanması sürecinde kullanılır (Özdemir, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin teorik yapıya uygunluğunu test etmek amacıyla DFA uygulandı. Maddeler arasındaki

etkileşimi görebilmek için kovaryans matrisi ve oluşturulan matrisinin incelenmesi için Maximum Likelihood kestirim yöntemi kullanıldı. Verilerin model ile uyumunu değerlendirmek amacıyla χ^2/df , RMSEA, GFI, AGFI, CFI, NFI, NNFI-TLI uyum iyiliği indeksleri değerlendirildi.

DFA uyum indeksleri incelendiğinde, RMSEA, GFI, CFI ve AGFI indekslerinin tabloda belirtilen kabul edilebilir değerleri karşılamadığı gözlemlendi. Bu durumda modifikasyon indekslerinde iyileştirme yoluna gidildi. İyileştirme yapılırken uyumu azaltan değişkenler belirlenmiş, artık değerler arasında kovaryansı yüksek olanlar için yeni kovaryanslar oluşturulmuştur.

DFA modifikasyon uyum indeksleri incelendiğinde, χ^2/df değeri 2,594 bulundu ve kabul edilebilir bir uyum değerine (5'in altında bir değere) sahip olduğu görüldü.

RMSEA değeri ana kütlenin yaklaşık uyumunun bir ölçüsüdür (Çapık, 2014). RMSEA değerinin 0,08'e eşit veya küçük olması kabul edilebilir bir uyum, 0,05'e eşit veya ufak olması iyi uyumun göstergesidir (Kartal, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin, RMSEA değeri 0,065 bulundu ve kabul edilebilir bir uyum gösterdi.

GFI, uyum iyiliği indeksi anlamına gelir ve modelin örneklemedeki kovaryans matrisini ne oranda ölçtüğünü gösterir (Çapık, 2014). GFI değeri 0,85'e eşit ve büyük olduğunda kabul edilebilir bir uyum, 0,90'a eşit ve büyük olduğunda iyi uyumu göstermektedir (Kartal, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, GFI değeri 0,867 bulundu ve bir uyum gösterdi.

AGFI, GFI testinin yüksek örnek hacmindeki eksikliğini gidermek amacıyla kullanılan bir indekstir (Kartal, 2018). AGFI değeri 0,85'e eşit ve büyük olduğunda kabul edilebilir bir uyum, 0,90'a eşit ve büyük olduğunda iyi uyumu göstermektedir (Kartal, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, AGFI değeri 0,837 bulundu ve kabul edilebilir alt değere yakın bir uyum gösterdi.

Karşılaştırmalı uyum iyiliği (CFI), değişkenler arasındaki ilişkinin olmadığının öngören modeldir. CFI değerinin 0,90'a eşit ve büyük olduğunda kabul edilebilir bir uyuma ve 0,95'e eşit ve büyük olduğunda iyi uyum gösterdiği kabul edilmektedir (Kartal, 2018). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, CFI değeri 0,926 bulundu ve kabul edilebilir bir uyum gösterdi.

Normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) ve Normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI-TLI) model uyumunun değerlendirmesinde kullanılan indekslerdir. NFI ve NNFI değerinin 0,90'a eşit ve büyük olduğunda kabul edilebilir bir uyuma ve 0,95'e eşit ve büyük olduğunda iyi uyum gösterdiği kabul edilmektedir (Kartal, 2018). Baba

Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, NFI değeri 0,886 ve NNFI değeri 0,917 bulundu ve kabul edilebilir bir uyum gösterdi. Sonuç olarak bulgular, verilerin modele iyi uyum gösterdiğini belirtmektedir.

5.1.5. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik Bulguları

Güvenirlik, bir ölçme aracının ölçmek istediği değişkeni ne tutarlılıkla ölçtüğünün ya da ölçme sonuçlarının hatalardan arınmış olmasının derecesidir (Karakoç & Dönmez, 2014). Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, güvenilirlik analizleri için, Cronbach Alfa katsayısı, madde toplam puan korelasyonu, ölçek tepki yanlılığı ve AVE ve CR testleri yapıldı.

Likert tipi tutum ölçeklerinin güvenilirlik tahminlerinde Cronbach tarafından geliştirilmiş olan ve kendi ismi ile anılan "Cronbach Alfa" katsayısının kullanılması önerilmektedir (Özdemir, 2018). Cronbach Alfa değeri literatürde iç tutarlılık güvenilirliğinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Kartal, 2018). Cronbach Alfa değeri ölçeğin içerdiği maddelerin birbirleri ile ne ölçüde tutarlı olduğunu ve arka planda gizli, hipotetik değişkeni ne ölçüde temsil ettiği hakkında bilgi vermektedir (Çakmur, 2012). Cronbach Alfa değerleri 0.00 ile 1.00 arasındadır. Yüksek değerler (1'e yakın değerler) güvenilirliğin yüksek olduğunu göstergesidir. Ölçme amacına göre değişebilmekle birlikte önerilen en küçük değer 0.70 Cronbach Alfa'dır (Şeker, 2014).

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin toplam ve alt boyutlar için Cronbach Alfa değeri hesaplandı. Ölçek toplam Cronbach Alfa katsayısı 0,927 yüksek derecede güvenilir olduğu bulundu. Ölçeğin alt boyut Cronbach Alfa katsayıları "Baba olma beklentisi" 0,932, ve 'şimdiki engel' 0,888 olarak bulundu. Geliştirilen ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı değerleri ölçeğin güvenilir olduğunu gösterdi.

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için kullanılan yöntemlerden bir tanesi de madde analizi yöntemidir. Madde analizi yönteminin temel amacı ölçekte yer alan maddelerin ölçeğin hedefleri doğrultusunda çalışıp çalışmadığını tespit etmektir (Kartal, 2018). Madde analizi tekniklerinden en yaygın olarak kullanılanlardan bir tanesi madde toplam puan korelasyonuna dayalı madde analizidir. Madde toplam puan korelasyonuna dayalı madde analizi yönteminde bir maddenin ölçeğin tamamı ile olan korelasyon ilişkisi belirlenmektedir (Kartal, 2018). Bir maddenin madde toplam puan korelasyon katsayısı, genel kabul gören şekli ile literatürde, 0,20'den düşük değere

sahip maddeler ölçekten çıkartılmalı, 0,20-0,30 arasında değere sahip maddeler zorunlu görülmesi durumunda ölçeğe dahil edilmeli, 0,30'dan yüksek değere sahip maddeler ise ölçeğin bütünüyle aynı doğrultuda hareket ettiği sonucuna varılarak ölçekte tutulmalıdır (Kartal , 2018).

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği için yapılan madde analizi sonucunda maddelerin madde alt boyut puan korelasyonları baba olma beklentisi 0,444-0,749, şimdiki Engel 0,313-0,632 arasında bulundu ($p<0,001$). Elde edilen değerler doğrultusunda ölçekten madde çıkartılmadı ve şimdiki engel alt boyutu negatif yüklü olup ters kodlanmıştır. Bu değerler maddelerin istenilen düzeyde ve güvenilir olduğunu ifade etmektedir.

“İç tutarlılık güvenilirlik katsayısı” hesaplama yöntemlerinden birisi de “yarı test güvenilirliği”nin hesaplanmasıdır (Aksayan et al., 2002; Erkuş A, 2003; Hovardaoğlu S., 2000). “Yarı test güvenilirlik” te bir gruba uygulanan ölçeğin maddeleri iki yarıya bölünerek (yansız olarak veya çift no’lu- tek no’lu maddeler vb.) bireylerin iki eşdeğer yarıdan aldıkları puanlar hesaplanır (Tavşancıl, 2019). Bu özellik ölçeğin homojenliği yani iç tutarlılığı hakkında bilgi verir (Acemoğlu & Aktürk, 2012). Ölçeğin son haliyle yarı test güvenilirlik sonuçlarına göre, birinci yarının (12 madde) Cronbach Alpha katsayısı 0,866, ikinci yarının (12madde) Cronbach Alpha katsayısı 0,846, ölçeğin Spearman-Brown katsayısı 0,959 ve GuttmanSplit- Half katsayısı 0,959 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin iç tutarlılığına sahip, güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçek formunda yer alan soru ortalamalarının birbirine eşit olup olmaması kavramı; soruların katılımcılar tarafından aynı yaklaşım ile algılanıp algılanmadığını, soruların zorluk derecelerinin birbirine yakınlığını belirtir (Özdamar, 2002). Ölçek, tepki yanlılığı araştırma kapsamında kişilerin ölçek maddelerine verdikleri tepkilerin eşit olup olmadığını Hotelling’s T^2 testi ile inceleyen istatistiksel bir yöntemdir. Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği’nin ölçek tepki yanlılığı incelenmiştir. Test sonucunda Hotelling T^2 testi=862,147 $F=35,268$, $p=0,000$ olarak saptanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda kişilerin sorulara verdikleri tepkilerin eşit olduğu, ölçek yanlılığının olmadığı tespit edildi.

Ölçüm modelinin güvenilirliği, her bir faktörün ayrı ayrı, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve bileşik güvenilirlik (CR) değerlerine bakılarak da sınanmıştır. Ölçüm modelindeki faktörlerin bileşik güvenilirlik değerinin 0,70 değerinden, ortalama açıklanan varyans değerinin ise 0,50 değerinden yüksek olması

gerekmektedir(Murat Yaşlıoğlu et al., 2017). Araştırmada yaşam tarzı değişikliğini ölçen iki faktörlü yapıda AVE ve CR değerleri istenen düzeydedir. Böylelikle bu faktörün modelden çıkarılıp çıkarılmamasına uyuşma ve ayrışma geçerliliği analizlerine de bakılarak karar verilebilir. Ölçüm modelinin geçerliliği ise, uyuşma ve ayrışma geçerlilikleri yönünden test edilmiştir. Uyuşma geçerliliği, yapıyı oluşturan gözlenen değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyon ilişkisini göstermekte olup, bu korelasyon ilişkisinin yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca, uyuşma geçerliliği için her bir yapının AVE değerinin 0,5 değerinden büyük olması, her bir yapı için hesaplanan CR değerinin de AVE değerinden büyük olması gerekmektedir. Sonuçlar incelendiğinde ölçüm aracı için ilgili sınır değerlerin sağlandığı dolayısıyla uyuşma ve ayrışma geçerliliğinin sağlandığı tespit edildi.

5.2. Kadın ve Erkeklerin Anne-Baba Olmaya Yönelik Tutumlarının Tartışılması

Bu bölümde, kadınların anne olmaya ve erkeklerin baba olmaya yönelik tutumları sosyo-demografik değişkenlerle ilişkili olarak ele alınmakta ve ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

5.2.1. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Baba Olmaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Ölçek Bulgularının Tartışılması

Çoğu gelişmiş ülkede doğurganlık oranlarının, nüfusun kendini yenileme düzeyinin oldukça altında seyretmesi, uzun vadede ciddi nüfus azalması riskini gündeme getirmektedir. Ertelenmiş doğurganlığı teşvik etmeye yönelik yapılan yasal ve yapısal düzenlemeler, doğurganlık oranlarını kısmen artırsa da birçok ülke açısından bu artışlar toplam doğurganlık hızını yenilenme seviyesinin üzerine çıkarmaya yetmemektedir (Morgan & Rackin, 2010). Bu bulgular doğrultusunda, bireylerin doğurganlık kararlarını şekillendiren faktörlerin incelenmesi, yalnızca bireysel tercihler açısından değil, toplumsal düzeyde demografik sürdürülebilirlik açısından da kritik öneme sahiptir. Literatürün vermiş olduğu demografik kanıtlar, doğurganlık düzeyleri ile istenen aile büyüklüğü arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir (Akinyemi & Odimegwu, 2021). Bu nedenle, bireylerin doğurganlık tutumlarını etkileyen sosyo-demografik, kültürel ve ekonomik değişkenlerin çok boyutlu olarak ele alınması gerekmektedir.

Yapmış olduğumuz çalışmada Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamaları Gelecekteki önem $24,16 \pm 6,40$; Şimdiki engel $29,99 \pm 8,02$; Kadınlık kimliği $14,22 \pm 4,99$ olarak bulunmuştur. Bu bulgular literatürde benzer örneklerle yapılan bazı çalışmalarla hem örtüşmekte hem de kısmi farklılıklar göstermektedir.

Özcan'ın (2022) ebelik öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada, Gelecekteki Önem alt boyutu ortalaması $23,81 \pm 4,87$, Şimdiki Engel alt boyutu $33,08 \pm 5,51$ ve Kadınlık Kimliği alt boyutu $13,78 \pm 3,75$ olarak bulunmuştur (Özcan, 2022). Özcan'ın çalışmasında Şimdiki Engel puanı mevcut çalışmamızdan daha yüksek olmakla birlikte, Gelecekteki Önem ve Kadınlık Kimliği puanları benzer düzeyde saptanmıştır. Benzer şekilde, Türkmen ve Bakıman'ın (2021) devlet yurdunda kalan kız öğrencilerle yürüttüğü çalışmada Şimdiki Engel puanı $31,45 \pm 7,88$ ile çalışmamıza göre biraz daha yüksek bulunurken, Gelecekteki Önem $24,94 \pm 6,98$ ve Kadınlık Kimliği $14,91 \pm 5,62$ puanları çalışmamızla oldukça yakın düzeydedir (Türkmen & Bakıman, 2021). Damar ve Bolsoy'un (2021) anne olmamış kadınlar ile gerçekleştirdiği çalışmada ise Gelecekteki Önem alt boyutu puanı $26,52 \pm 5,98$ ile çalışmamızdan daha yüksek, Şimdiki Engel alt boyutu puanı $28,06 \pm 8,25$ ile daha düşük, Kadınlık Kimliği puanı ise $15,68 \pm 5,41$ ile çalışmamıza kıyasla daha yüksek bulunmuştur (Damar & Bolsoy, 2021). Bu farklılıkların örneklem arasındaki yaş aralığı, medeni durum, öğrenim düzeyi ve yaşam koşulları gibi sosyo-demografik değişkenlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, bazı çalışmalarda katılımcıların belirli bir mesleki eğitim (ebelik eğitimi vb.) alıyor olmaları, doğurganlık ve kadınlık rollerine ilişkin tutumları etkileyebilecek başka faktörlerin devreye girmesine yol açmış olabilir. Bu bağlamda, çalışmamızın bulguları literatürle genel anlamda örtüşmekle birlikte, doğurganlık tutumlarının çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmalarda bireysel tercihler ile sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin etkileşiminin daha kapsamlı şekilde incelenmesi önem taşımaktadır.

Erkekler kapsamında yapmış olduğumuz çalışmada Baba olmaya Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları ölçek toplam puanı $81,66 \pm 17,43$, Baba Olma Beklentisi puanı $52,61 \pm 12,09$, Şimdiki Engel puanı $30,94 \pm 8,95$ olarak bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin yeni geliştirilmiş olup literatürde benzer yapılan çalışmalarla karşılaşılmadığı için tartışılamamıştır.

5.2.2. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Yaşın Etkisinin Tartışılması

Yaş, bireylerin doğurganlığa ilişkin tutumlarını şekillendiren temel demografik belirleyicilerden biridir. Yaş ilerledikçe hem biyolojik gerçeklikler hem de toplumsal beklentiler doğurganlık kararları üzerinde daha belirleyici hâle gelmektedir. Genç bireyler için çocuk sahibi olmak, çoğunlukla geleceğe dair soyut bir plan niteliği taşıırken; yaş ilerledikçe bu niyet daha somut, zaman açısından sınırlı ve öncelikli bir karara dönüşebilmektedir.

Kadınlara ilişkin bulgular, yaş ilerledikçe doğurganlığın gelecekte daha anlamlı bir yer edindiğini, buna karşılık mevcut koşulların daha az engelleyici olarak algılandığını göstermektedir. Bu sonuç, genç kadınların eğitim, kariyer ve ekonomik nedenlerle anneliği ertelemeyi düşünmelerine karşın, ileri yaşlardaki kadınların doğurganlığı daha öncelikli bir hedef olarak görmeleriyle açıklanabilir. Yaş gruplarına göre yapılan değerlendirmeler de bu eğilimi desteklemektedir. Özellikle 25–29 yaş grubundaki kadınların, 20–24 yaş grubuna kıyasla doğurganlığın gelecekteki önemini daha yüksek algıladıkları; buna karşın 20–24 yaş grubundaki kadınların çocuk sahibi olmayı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Buna karşılık kadınlık kimliğiyle ilgili değerlendirmelerde yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu durum, annelik rolünün kadın kimliğiyle toplumda güçlü biçimde bütünleşmiş olması ve farklı yaş gruplarında benzer düzeyde içselleştirilmesiyle açıklanabilir.

Bu sonuçlar literatürdeki bazı çalışmalarla kısmen örtüşmektedir. Özcan'ın (2022) genç kadınlarla yürüttüğü araştırmada, doğurganlığın gelecekteki önemi ve kadınlık kimliği yüksek bulunmuş; ancak yaş grupları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Özcan, 2022). Benzer şekilde, Ceylan ve Kesen'in (2022) Y ve Z kuşağı kadınlarıyla yaptığı çalışmada da yaş farklılıklarının anlamlı olmadığı görülmüştür (Ceylan & Kesen, 2022). Bu durum, yaşa bağlı eğilimlerin özellikle genç yaş grubunda belirli bir yönde var olduğunu, ancak farkların anlamlı hale gelebilmesi için daha çeşitli ve dengeli yaş gruplarının incelenmesinin gerekli olduğunu düşündürmektedir. Çalışmamızda yaş grupları arasında ortaya çıkan anlamlı farklılıklar ise bu varsayımı destekler niteliktedir. Ayrıca, Yinger ve Greenbaum'un (2018) Gana ve Peru'da gerçekleştirdiği çalışmalarda, 20 yaş altındaki genç kadınların

önceki doğumlarını ve mevcut gebeliklerini isteme olasılıklarının daha ileri yaştaki kadınlara kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur (Yinger & Greenbaum, 2018). Farklı sosyo-kültürel bağlamlardan elde edilen bu benzer sonuçlar, yaşın doğurganlık tutumları üzerinde evrensel bir etkiye sahip olabileceğini düşündürmektedir.

Erkeklerle ilişkin bulgular, yaşı ilerledikçe baba olma tutumlarının daha olumlu bir hâl aldığı göstermektedir. Yaş arttıkça erkeklerin baba olma fikrini daha güçlü biçimde benimsedikleri, buna karşılık çocuk sahibi olmayı daha az engelleyici koşullarla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bu durum, genç erkeklerin eğitim, kariyer veya ekonomik nedenlerle baba olmayı erteleme eğiliminde olmalarına karşın, ileri yaşlardaki erkeklerin baba olmayı daha öncelikli bir hedef olarak görmeleriyle açıklanabilir.

Yaş gruplarına göre yapılan değerlendirmeler de bu eğilimi desteklemektedir. Özellikle 25–29 yaş grubundaki erkeklerin, 20–24 yaş grubuna kıyasla baba olmaya yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları; buna karşın 20–24 yaş grubundaki erkeklerin çocuk sahibi olmayı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Buna karşılık, “Baba Olma Beklentisi” boyutunda yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu durum, babalıkla ilgili beklentilerin yaşa bağlı olarak değişim göstermediğini, daha durağan bir yapı sergilediğini düşündürmektedir.

Bu bulgular, Kessler ve arkadaşları tarafından yürütülen “Bir Aile Kurmak: Erkeklerin Üreme Tercihleriyle İlişkili Özellikler” adlı çalışmada elde edilen sonuçlarla kısmen farklılık göstermektedir. Söz konusu çalışmada, erkeklerin çocuk sahibi olma isteği ile fiili çocuk sahibi olma oranları arasındaki farkın yaşla birlikte arttığı; 33 yaşına gelindiğinde çocuk isteyen erkeklerin yarısından azının 45 yaşına kadar çocuk sahibi olacağı ve 40 yaşına gelindiğinde ise erkeklerin %50’sinden fazlasının hâlâ çocuk istediği, ancak yalnızca %10’undan azının 5 yıl içinde çocuk sahibi olacağı belirtilmiştir. Ayrıca, 15–17 yaş arası ergenlere kıyasla, 24 yaşından itibaren yaşla birlikte bir gün çocuk sahibi olma olasılığının anlamlı biçimde azaldığı saptanmıştır (Kessler et al., 2013). Çalışmamız çocuk sahibi olma davranışına dönüşme oranlarını incelemeye için davranışsal sonuçlar açısından doğrudan bir karşılaştırma yapılamamaktadır; ancak bulgularımız, baba olma tutumlarının yaşla birlikte güçlendiğini ve yaşı, erkeklerin çocuk sahibi olma beklentilerini şekillendiren önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Erkeklerde yaşla birlikte genel tutumlar

olumlu yönde gelişmekte, özellikle çocuk sahibi olmayı engelleyici algıların zayıfladığı gözlemlenmektedir.

Yaş değişkeni, bireylerin doğurganlığa yönelik tutumlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Kadınlarda yaş ilerledikçe doğurganlığın gelecekteki yaşamda daha anlamlı bir yer edindiği ve mevcut yaşam koşulları çerçevesinde doğurganlığın bir engel olarak algılanma düzeyinin azaldığı görülmektedir. Erkeklerde ise yaşla birlikte genel tutumlar olumlu yönde gelişmekte, özellikle çocuk sahibi olmayı engelleyici algıların zayıfladığı gözlemlenmektedir. Her iki cinsiyette de yaşın, doğurganlığın daha erişilebilir ve anlamlı bir hedef olarak algılanmasını desteklediği; ancak bu algıların cinsiyet rolleri doğrultusunda farklı boyutlarda tezahür ettiği görülmektedir. Kadınlar için bu eğilim daha çok gelecek perspektifiyle ilişkiliyken, erkeklerde ise çocuk sahibi olmayı engelleyici koşulların zamanla daha az algılanmasıyla şekillenmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarının doğurganlıkla ilgili bireysel tutumlar üzerindeki etkisini farklı boyutlarda ortaya koymaktadır.

5.2.3. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Eğitim Durumu Etkisinin Tartışılması

Günümüz toplumsal yapısında artan eğitim seviyesi ve uzayan eğitim süresi, bireylerin yaşam hedefleri, kariyer öncelikleri ve toplumsal rol algılarında köklü dönüşümlere neden olmakta; söz konusu dönüşüm, doğurganlığa yönelik tutumların biçimlenmesinde belirleyici bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadın katılımcılara ilişkin bulgular, eğitim düzeyinin “Gelecekteki Önem” ve “Şimdiki Engel” boyutlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını, ancak “Kadınlık Kimliği” boyutunda belirleyici olduğunu göstermektedir. Lise ve altı eğitim düzeyine sahip kadınların anneliği kimliklerinin merkezinde daha güçlü biçimde konumlandırımları; toplumsal beklentiler, ekonomik bağımsızlığın sınırlılığı ve aile odaklı yaşam pratikleriyle ilişkilendirilebilir. Buna karşılık, yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların artan kariyer hedefleri ve iş yaşamındaki sorumlulukları, annelik rolünü kimliklerinin ayrılmaz bir parçası olarak değil, daha çok yaşamın bir boyutu olarak değerlendirmelerine yol açmaktadır. Bu durum, Türk toplumunun geleneksel

yapısında eğitimin, kadınların toplumsal rollerini algılayış biçimlerini dönüştüren önemli bir unsur olduğunu düşündürmektedir.

Literatürde yaygın olarak kabul edilen görüş, kadınların eğitim düzeyindeki artışın doğurganlık üzerinde azaltıcı bir etki yarattığı yönündedir. Bu eğilim, özellikle yükseköğretim düzeyine sahip kadınların daha az sayıda çocuk sahibi olma olasılığının daha yüksek olduğuna işaret eden çok sayıda çalışma ile desteklenmektedir (Akinyemi & Odimegwu, 2021; Axinn & Barber, 2001; Basu, 2002; Chen, 2023; Cornwall, 2016; Götmark & Andersson, 2020; Kline, 2014; Kravdal, 2002; Rao et al., 2014; Samari, 2019; Zhang & Zhao, 2023).

Bunlara ek olarak, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde kadınların eğitim düzeyindeki artışın doğurganlık oranlarını azalttığına yönelik bulgular mevcuttur (Cygan-Rehm & Maeder, 2013; Fort et al., 2016). Öte yandan, Birleşik Krallık, Norveç ve ABD gibi bazı ülkelerde kadın eğitiminin doğurganlık üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadığı ya da hatta olumlu yönde bir etkisinin olduğu bildirilmiştir (Braakmann, 2011; Geruso & Royer, 2018; Zhang & Zhao, 2023).

Bu verilerin paralelinde Radovich ve arkadaşlarının (2018) Mısırdaki yürütmüş olduğu çalışmada, son yıllarda ortaöğretim ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlar arasında bile doğurganlığın arttığı belirlenmiştir. Yine başka bir çalışmada da Wei ve arkadaşlarının (2018) kırsal kesimde yaşayan kadınlarla yürüttüğü araştırmasında, çok değişkenli analiz sonucunda eğitimin istenen doğurganlık üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamış; ancak örnekleme üniversite mezunu kadın sayısının azlığı ve çalışmanın kırsal kesimle sınırlı olması, bu sonucun genellenebilirliğini sınırlayıcı bir etken olarak belirtilmiştir (Wei et al., 2018). Bu bulgular, eğitimin doğurganlık üzerindeki etkisinin tek yönlü olmadığını; kültürel, toplumsal ve ekonomik bağlama bağlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini göstermektedir.

Erkek katılımcılar açısından yapılan analizlerde, Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmemiştir. Bu durum, erkeklerde eğitim seviyesinin doğurganlıkla ilgili tutumları tek başına belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir.

Literatürde, erkeklerin eğitim seviyesinin doğurganlık niyetleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar kadınlara nispeten sınırlıdır. Kessler'in ABD'de 15–44 yaş arası çocuksuz erkeklerle yaptığı araştırmada, erkeklerin büyük çoğunluğunun bir gün çocuk sahibi olmayı istediği, ayrıca üniversite mezunlarının daha düşük eğitim seviyesine sahip erkeklere kıyasla çocuk sahibi olma isteğinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kessler et al., 2013). Öte yandan, Martín-García'nın (2009) İspanya'da yürüttüğü çalışmada, erkeklerin eğitim seviyeleri arttıkça ilk çocuk sahibi olma olasılıklarının azaldığı; üniversite mezunlarının ilkokul veya ortaokul mezunlarına kıyasla ilk çocuklarını daha geç yaşta sahibi oldukları bulunmuştur. Ayrıca, mühendislik ve fen bilimleri gibi alanlarda eğitim alan erkeklerin, sosyal bilimler ve sanat gibi alanlarda eğitim alan erkeklere göre daha erken yaşta çocuk sahibi oldukları da ortaya konmuştur (Martín-García, 2009).

Bu bulgular, eğitim düzeyinin doğurganlık tutumları üzerindeki etkisi kadınlarda daha belirgin, erkeklerde ise sınırlı ve bağlama bağlıdır. Kadınların toplumsal rollerinde eğitimle birlikte gözlenen dönüşüm, erkeklerde aynı ölçüde yaşanmamış; bu da cinsiyetler arasındaki farklılığın tarihsel ve kültürel bağlamla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Geleneksel toplumsal yapı içerisinde kadınların eğitim yoluyla daha fazla iş gücüne katılması, ekonomik bağımsızlık kazanması ve kariyer hedeflerini öncelemesi, annelik rolünü algılama biçimlerinde önemli değişimlere yol açmaktadır. Erkeklerde ise tarihsel olarak daha sabit kalan “geçim sağlayıcı” rolün devam etmesi, eğitimle birlikte baba olma niyetlerinde köklü bir dönüşümün yaşanmamasını açıklayabilir. Bu durum, eğitim ile doğurganlık arasındaki ilişkinin yalnızca bireysel tercihlerle değil, toplumsal cinsiyet normları ve kültürel yapıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ek olarak çalışmamızda, evli bireylerin yalnızca kendi eğitim düzeyleri değil, eşlerinin eğitim düzeyleri de analiz edilmiş; ancak eş eğitimi değişkeni doğurganlık tutumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Benzer bir sonuç, Bangladeş'te Matin (1985) tarafından yürütülen araştırmada da gözlenmiş; eşlerin eğitim düzeylerinin doğurganlık arzusu üzerinde etkili olmadığı, bu durumun ise ülkenin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyiyle ilişkili olabileceği ifade edilmiştir. (Matin, 1985). Bulgularımız, eşin eğitim düzeyinin tek başına belirleyici bir unsur olmadığını; buna karşın bireysel eğitimin tutumlar üzerindeki etkisinin daha güçlü

olabileceğini desteklemektedir. Sonuç olarak, bireyin kendi eğitim geçmişi, doğurganlıkla ilgili tutumların şekillenmesinde daha belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

5.2.4. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Medeni Durum Etkisinin Tartışılması

Bir partnerle duygusal ve istikrarlı bir ilişkiye sahip olmak, bireylerin çocuk sahibi olma niyetlerini etkileyen temel belirleyicilerden biri olarak değerlendirilmektedir; zira ebeveynlik kararı, yalnızca bireysel isteklerle değil, aynı zamanda ilişki dinamikleri ve yaşamın ortaklaşa sürdürülebilirliği ile de doğrudan ilişkilidir.

Kadınlara ilişkin bulgular, evlilik durumunun doğurganlığa yönelik tutumlarda önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Evli kadınların doğurganlığı gelecekte yaşamlarının anlamlı bir parçası olarak görme eğilimlerinin daha güçlü olduğu, buna karşılık bekar ya da sevgilisi/nişanlısı olan kadınların çocuk sahibi olmayı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca, evli kadınların annelik rolünü kimliklerinin merkezinde daha güçlü biçimde konumlandırmaları dikkat çekicidir. Bu durum, evlilikle birlikte doğurganlığa ilişkin beklentilerin somutlaşması ve annelik rolünün toplumsal olarak daha fazla içselleştirilmesiyle açıklanabilir. Özellikle Türk toplumunda evlilik, bireylerin hem toplumsal hem de kültürel açıdan ebeveynlik sorumluluğuna hazırlanmasında önemli bir eşik olarak görülmekte; bu da doğurganlığa atfedilen önemi artırmakta ve engelleyici algıları zayıflatmaktadır.

Erkeklerle ilişkin bulgular, evlilik durumunun baba olmaya yönelik tutumlarda belirleyici bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Sevgilisi/nişanlısı olan erkeklerin baba olma beklentilerinin daha yüksek olduğu, ancak aynı zamanda çocuk sahibi olmayı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Buna karşılık, evli erkeklerde baba olma fikrinin daha istikrarlı biçimde benimsendiği ve engelleyici algıların zayıfladığı söylenebilir. Bu durum, erkekler açısından sevgili/nişanlılık sürecinin geleceğe yönelik beklentileri artırırken, henüz evlilik kurumunun sağladığı toplumsal ve ekonomik istikrarın kazanılmamış olması nedeniyle engel algılarının güçlü kalmasıyla açıklanabilir. Evliliğin, erkeklerde baba rolünü toplumsal olarak

daha güçlü biçimde meşrulaştırması ve sorumluluk bilincini pekiştirmesi, tutumların daha olumlu yönde şekillenmesine katkıda bulunuyor olabilir.

Bu bağlamda, evlilik ve partnerlik statüsü her iki cinsiyette de doğurganlığa yönelik tutumları şekillendirmekte; ancak kadınlarda bu durum kimlik boyutuyla, erkeklerde ise beklenti ve engel algısıyla farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Literatüre baktığımızda Liefbroer'un (2008) çalışmasında medeni durumun çocuk sahibi olma niyeti üzerinde etkili olduğu bulunmuş; bireylerin ilişki statülerinin niyet üzerinde hem doğrudan hem de yaşla etkileşimli biçimde anlamlı etkiler yarattığı gösterilmiştir. Özellikle 28 yaş civarında, düzenli bir ilişkisi olan veya evli bireylerin, partneri olmayan ya da evlenmeden birlikte yaşayan bireylere kıyasla daha yüksek çocuk sahibi olma niyetine sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca yaş ilerledikçe, partneri olmayan bireylerde çocuk sahibi olma niyetinde daha keskin bir düşüş olduğu vurgulanmıştır (Liefbroer, 2008). Literatürde yapılan diğer çalışmalar da partnerlik durumunun güçlü bir öngörücü olduğunu; istikrarlı bir ilişki içinde olmayan bireylerin çocuk sahibi olma olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir (Balbo et al., 2012; Dalla Zuanna, 2004; Lampic et al., 2006; Peterson et al., 2012; Schytt et al., 2014; Testa, 2007; Thompson & Lee, 2011). Öte yandan Çin'de üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, bekar ya da partnerli olma durumunun doğurganlık niyetleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır (Xu et al., 2023). Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin evli bireylere kıyasla daha özgür bir yaşam tarzına sahip olmaları ve henüz aile rollerini üstlenmemeleriyle açıklanmıştır (Xu et al., 2023). Araştırmada, bu grup için doğurganlığa ilişkin kişisel tutumların, ilişki durumuna kıyasla daha belirleyici olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, partnerlik durumu bireylerin doğurganlık niyetlerini şekillendiren temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Evli ya da düzenli bir ilişkisi olan bireylerin, partneri olmayanlara kıyasla çocuk sahibi olma eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, literatürde sıklıkla vurgulanan, partnerlik ve evliliğin ebeveynlik kararlarında merkezi bir rol oynadığı görüşünü desteklemektedir. Ancak farklı kültürel ve sosyal bağlamlarda partnerlik statüsünün etkisi değişkenlik gösterebilmekte; ebeveynlik niyetleri, toplumsal normlar, ekonomik koşullar ve bireysel yaşam planlarının etkileşimiyle çok boyutlu biçimde şekillenmektedir. Türk toplumunda ise çocuk sahibi olmanın evlilikle güçlü biçimde ilişkilendirildiği, evlilik

dışı ya da bekar kadınların çocuk sahibi olmasının toplumsal olarak desteklenmediği dikkate alındığında; evliliğin bireylerin ebeveynlik kararlarını yönlendiren başlıca faktörlerden biri olmayı sürdürdüğü söylenebilir. Bu durum, toplumsal yapı ve kültürel normların doğurganlık tutumları üzerindeki belirleyici etkisini bir kez daha ortaya koymaktadır

5.2.5. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Evlilik Yaşı ve Süresinin Etkisinin Tartışılması

Kadın ve erkek bireyler açısından evlilik yaşı, doğurganlık sürecinin zamanlamasını belirleyen temel etkenlerden biridir. Evliliğin erken yaşta gerçekleşmesi, çocuk sahibi olma sürecini daha erken başlatma olanağı sunarak daha yüksek doğurganlık niyetleriyle ilişkilendirilebilirken; evliliğin ileri yaşlara ertelenmesi, doğurganlık penceresini daraltarak ideal çocuk sayısı beklentilerinin düşmesine neden olabilmektedir.

Kadınlara ilişkin bulgular, evlilik yaşının doğurganlık tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Evlilik yaşı arttıkça, doğurganlığın geleceğe dair anlamlı bir hedef olarak görülme eğilimi zayıflamakta; buna karşılık çocuk sahibi olma, mevcut yaşam koşulları açısından daha büyük bir engel olarak algılanmaktadır. Bu durum, geç yaşta evlenen kadınların, eğitim, kariyer ve ekonomik sorumluluklar nedeniyle ebeveynliği daha zorlayıcı bir deneyim olarak değerlendirmeleriyle açıklanabilir. Öte yandan, kadınlık kimliği ile evlilik yaşı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış; bu da annelik rolünün, evlilik yaşı fark etmeksizin kadın kimliğiyle toplumsal düzeyde benzer biçimde bütünleştiğini düşündürmektedir.

Erkek katılımcılar açısından ise evlilik yaşı ile doğurganlık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu farklılık, evlilik yaşının kadınlar açısından doğurganlığa yüklenen anlam ve çocuk sahibi olma planları üzerinde daha belirleyici bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınların doğurganlık potansiyelinin, biyolojik olarak belirli bir yaş aralığı ile sınırlı olması toplumun kadınlardan beklediği rollerin erken yaşta annelikle bütünleşmesi ve kariyer-doğurganlık arasında kurulan denge, evlilik yaşını kadınlar için erkeklere kıyasla çok daha kritik bir faktör hâline getirmektedir. Bu nedenle, evliliği ileri yaşlara erteleyen

kadınların hem biyolojik hem de toplumsal bağlamda daha fazla engel ve belirsizlikle karşılaşmaları, doğurganlık tutumlarında anlamlı farklılıklar yaratmaktadır.

Kadınların evlilik yaşının doğurganlık üzerindeki etkisine ilişkin olarak, Kore’de yürütülmüş bir çalışmada evlilik yaşındaki her bir yıllık gecikmenin çocuk sahibi olma olasılığını %8–10 oranında azalttığı, toplam doğum sayısını düşürdüğü ve ilk doğum yaşını geciktirdiği ortaya konmuştur (Kwon & Sohn, 2023). Benzer şekilde, 2007 Bangladeş Demografi ve Sağlık Araştırması verilerine dayanan bir analizde, kadınların ilk evlenme yaşı arttıkça doğurganlıklarının anlamlı biçimde azaldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, evlilik yaşındaki her 1 yıllık gecikmenin, toplam doğurganlık oranında 0,196’lık bir azalmaya yol açtığı ve ilk doğum yaşını yaklaşık 0,728 yıl geciktirdiği gösterilmiştir (Nahar et al., 2013). Her iki çalışmada, erken evliliğin daha yüksek doğurganlıkla ilişkili olduğunu ortaya koymakta; geç evliliğin ise hem doğurganlık davranışlarını hem de doğurganlık tutumlarını şekillendirdiğine işaret etmektedir.

Nitsche ve Hayford’un (2020) çalışmasında da bireylerin ebeveyn olma olasılıklarının evlilik yaşıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Çalışmada, evlilik yaşının artmasıyla birlikte ebeveynlik oranlarında bir düşüş yaşandığı, özellikle evliliğin 30 yaşından sonraya ertelenmesinin ebeveyn olma ihtimalini azalttığı vurgulanmıştır. Ayrıca, bu düşüşün kadın ve erkek bireyler arasında benzer şekilde gerçekleştiği rapor edilmiştir (Nitsche & Hayford, 2020). Buna karşın, bizim çalışmamızda evlilik yaşının doğrudan etkisinden ziyade, kadınların doğurganlık tutumlarını gelecekteki önem ve şimdiki engel bağlamında etkilediği görülmüş; erkek katılımcılar açısından ise evlilik yaşı ile baba olmaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu durum, cinsiyetler arasındaki etki düzeyinin farklılık gösterdiğine işaret etmektedir.

Bu doğrultuda, çalışmamızda elde edilen bulgular, evlilik zamanlamasının kadınların doğurganlık kararlarında belirleyici bir unsur olduğunu ve bu sonuçların uluslararası literatürle paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ancak erkek bireylerde benzer bir ilişki saptanmamış olup, bu durumun farklı sosyo-kültürel koşullar ve bireysel dinamiklerden etkilenebileceği; dolayısıyla literatürle olan benzerliklerin sınırlı olabileceği düşünülmektedir.

Evlilik yaşının doğurganlık tutumları üzerindeki etkisinin yanı sıra, evlilik süresi de bireylerin çocuk sahibi olma konusundaki tutumlarını şekillendiren bir diğer belirleyici faktördür; çünkü evlilikte geçirilen süre arttıkça hem toplumsal beklentiler hem de bireysel hazır bulunuşluk düzeyleri değişmekte, bu da doğurganlıkla ilgili kararları doğrudan etkilemektedir.

Kadın katılımcılar açısından evlilik süresinin doğurganlık tutumları üzerinde sınırlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Yapılan analizlerde yalnızca “Şimdiki Engel” boyutunda anlamlı bir ilişki saptanmış; evlilik süresi uzadıkça kadınların çocuk sahibi olmayı mevcut yaşam koşulları açısından daha az engel olarak değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Özellikle evliliğin ilk 12 ayında olan kadınların, 49 ay ve sonrasında evli olanlara kıyasla doğurganlığı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirmeleri dikkat çekicidir. Bu durum, evliliğin erken dönemlerinde bireylerin uyum süreci, kariyer ya da ekonomik istikrar arayışı gibi nedenlerle ebeveynliğe daha mesafeli yaklaşımlarıyla açıklanabilir. Buna karşılık, “Gelecekteki Önem” ve “Kadınlık Kimliği” boyutlarında evlilik süresine bağlı anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Erkeklerde ise evlilik süresi ile doğurganlık tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu farklılık, kadınların çocuk sahibi olma niyetlerinin zamanla olgunlaşan ilişki dinamiklerinden daha fazla etkilenmesine; erkeklerde ise doğurganlık kararlarının bireysel, kültürel ve ekonomik faktörlerle şekillenmesine işaret etmektedir.

Literatürde yer alan bulgular da bu yorumları destekler niteliktedir. Hiekel ve Castro-Martín yapmış olduğu çalışmada birlikte yaşayanların (dolaylı yoldan birlikte daha fazla vakit geçiren çiftlerin) birliklerine yükledikleri anlamın, diğer yardımcı değişkenler hariç tutulduğunda, kısa vadeli doğurganlık niyetlerini önemli ölçüde etkilediğini bulmuşlardır. Birliklerini evliliğin bir ön hazırlığı olarak gören birlikte yaşayanlar hem Batı hem de Doğu Avrupa toplumlarında yakın gelecekte çocuk sahibi olmayı planlama olasılığı en yüksek olanlar olarak saptanmıştır (Hiekel & Castro-Martín, 2014). Benzer şekilde Manning’ın yapmış olduğu çalışmada bir yıldan uzun süredir birlikte yaşayan beyaz kadınların evliliğin ilk 8 ayı içinde ilk çocuklarını doğurma olasılıklarını %93, evliliğin ilk yılı içinde ilk çocuklarını doğurma olasılıkları ise birlikte yaşamayan kadınlara göre %65 daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir (Manning, 1995). Bu bağlamda sonuçlar, kadınların doğurganlık kararlarının ilişki

süresi ve birlikteliğin niteliği gibi zamansal ve deneyimsel faktörlerden güçlü biçimde etkilendiğini; buna karşın erkeklerde bu etkinin daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, doğurganlık tutumlarının cinsiyete özgü farklı dinamiklerle şekillendiği söylenebilir. Kadınlarda evlilik süreci, doğurganlığa yönelik algı ve niyetlerin olgunlaşmasında belirleyici bir unsur haline gelirken; erkeklerde bu süreç, toplumsal beklentilerden ziyade bireysel tercihler, ekonomik koşullar ve kültürel normlarla daha çok ilişkilendirilmektedir. Bu farklılaşma, toplumsal cinsiyet rollerinin doğurganlık kararları üzerindeki belirleyici etkisini bir kez daha ortaya koymaktadır.

5.2.6. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Partner Meslek Etkisinin Tartışılması

Doğurganlık tutumlarının biçimlenmesinde sosyoekonomik faktörler temel belirleyiciler arasında yer almakta olup, bu çerçevede partnerlerin meslek durumları da aile planlamasına ilişkin algıların ve tercihlerin yönlendirilmesinde önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Kadınların doğurganlık tutumları incelendiğinde, partnerin meslek durumunun önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, mevcut yaşam koşullarının çocuk sahibi olma kararına yansımada belirginleşmektedir. Özellikle öğrencilik gibi ekonomik ve sosyal açıdan daha belirsiz dönemlerde ebeveynlik kararlarının daha fazla engel üzerinden değerlendirildiği; buna karşılık düzenli gelir ve istikrarlı yaşam koşullarına sahip partnerlerle birlikte olan kadınlarda ise daha güvenli bir zemin algısının ön plana çıktığı görülmektedir.

Nitekim literatürde de ekonomik istikrarsızlığın doğurganlık niyetleri üzerinde olumsuz etkileri olduğu gösterilmiştir. Matera ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, algılanan ekonomik belirsizliğin kadınların doğurganlık niyetlerini azalttığı saptanmış; bu analizde kadınların tutumlarının hem kendi hem de partnerlerinin ekonomik koşullara dair algılarından etkilendiği ortaya konmuştur (Matera et al., 2022). Benzer şekilde, Busetta ve çalışma arkadaşlarının geliştirdiği ‘istikrarsız işsizlik’ indeksi, partnerin işsizlik geçmişi kadınların doğurganlık niyetlerini azaltan bir faktör olduğunu göstermiştir. Partnerin meslek durumunun kadınların tutumlarında böyle bir etkiye sahip olmasına karşın, erkeklerde benzer bir farklılık ortaya çıkmamaktadır (Busetta et al., 2019). Bu farklılığın Türk toplumunun yapısal özellikleriyle de ilişkili

olduğu söylenebilir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde erkeğin ailenin temel geçim sağlayıcısı olarak konumlandırılması, kadının partnerinin gelirini ve meslek durumunu ebeveynlik kararlarında daha kritik bir unsur olarak değerlendirmesine yol açmaktadır. Buna karşılık erkekler açısından kadının meslek durumu ve geliri, kültürel normlar gereği daha ikincil ve tolere edilebilir bir unsur olarak algılanabilmektedir. Bu durum, kadınların doğurganlık tutumlarında partnerin ekonomik istikrarına daha duyarlı olduklarını, erkeklerde ise bu etkinin sınırlı kaldığını açıklayan sosyokültürel bir çerçeve sunmaktadır

5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde İkamet Edilen Yerin Etkisinin Tartışılması

İkamet edilen yer, doğurganlığa dair tutumları şekillendiren kültürel, ekonomik ve sosyal dinamiklerin en belirgin yansımalarından biri olarak, bireylerin çocuk sahibi olma konusundaki düşüncelerini ve tercihlerini etkileyebilmektedir.

Çalışmamızda kadınların ikamet ettikleri yer ile ölçek alt boyutları karşılaştırıldığında, “gelecekteki önem” ve “şimdiki engel” alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak “kadınlık kimliği” alt boyutunda, kırsal bölgede yaşayan bireylerin anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Bu bulgu, kırsal kesimde yaşayan bireylerin geleneksel kadınlık rollerine ve anneliğe atfettikleri önemin daha fazla olabileceğini düşündürmektedir.

Erkek katılımcılar için erkeklik rollerinin kültürel olarak daha sabit olması ve farklı toplumsal bağlamlarda benzer şekilde inşa edilmesi gerekçesiyle bu durum değerlendirilmemiştir.

Literatürde yapılmış olan çalışmalarda da kırsal bölgede yaşayan ailelerin, kentsel ailelere kıyasla daha büyük gerçek ve ideal aile büyüklükleri bildirdikleri görülmüştür (Akinyemi & Odimegwu, 2021b; Hekmat et al., 1983; Kahansim et al., 2017; Matin, 1985; Ren et al., 2024). Ek olarak Riederer ve Buber-Ennsner’in 11 Avrupa ülkesinden elde edilen verilerle yürüttüğü çalışmada, kentlerde doğurganlık niyetlerinin gerçekleşme oranlarının kırsal bölgelere göre daha düşük olduğu ve çocuk sahibi olma kararının ertelenmesinin kentlerde çok daha yaygın olduğu tespit edilmiştir (Riederer & Buber-Ennsner, 2019).

Bu sonuçlar, şehir yaşamının geleneksel aile yapısını ve doğurganlık değerlerini desteklemediğini, kadınlık rollerinin de bu bağlamda daha zayıf biçimde inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Şehir ortamında bireyler, modern yaşamın getirdiği hızlı tempo, bireyselleşme, kariyer öncelikleri ve ekonomik kaygılar nedeniyle aile kurma ve çocuk sahibi olma gibi kararları erteleyebilmekte veya bu rolleri hayatlarının merkezine almamayı tercih edebilmektedir. Bu durum, kadınlık kimliğinin de yalnızca annelikle tanımlanmadığı, çoklu roller ve bireysel başarılarla yeniden şekillendiği modern toplumsal bağlamı yansıtmaktadır.

5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Kardeş Varlığı ve Sayısının Etkisinin Tartışılması

Bireyin çocuklukta yaşadığı aile yapısı ve sahip olduğu kardeş sayısı, ileriki yaşamda çocuk sahibi olma tutumlarını şekillendiren önemli sosyal öğrenme unsurlarından biri olarak değerlendirilebilmektedir. Çalışmamızda kadın ve erkeklerin kardeş varlığı üzerinden değerlendirme yapılmış ve anlamlı bir sonuç tespit edilmemiştir. Ancak kardeş sayısı ve ebeveyn olma tutumu üzerinden yapılan korelasyon analizlerinde kadınlar üzerinde anlamlı bir fark saptanmazken erkekler üzerinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Kardeş sayısı arttıkça, erkeklerin çocuk sahibi olmanın önündeki engellere ilişkin algılarının azaldığı ve genel doğurganlık tutumlarının daha olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır. Bu durum, çok çocuklu ailelerde büyüyen erkek bireylerin, çocuk sahibi olmayı daha doğal ve ulaşılabilir bir süreç olarak değerlendirme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Ancak, kardeş sayısının erkeklerin çocuk sahibi olma beklentileri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, beklenti düzeylerinin daha çok bireysel hedefler veya partnerle ilgili faktörlerle şekillenebileceğini düşündürmektedir. Bu bulgular, literatürdeki bazı çalışmalar ile örtüşmektedir. Huczewska ve Mynarska' nın yapmış olduğu çalışmada bizim çalışmamıza paralel olarak kardeş sayısı odaklı geçmiş deneyimlerin çocuk sahibi olma isteğiyle olumlu yönde ilişkili olduğu ve bu ilişkilerin çocuk sahibi olma motivasyona aracılık ettiğini görülmüştür (Huczewska & Mynarska, 2023). Benzer şekilde Xiangchen'in yapmış olduğu çalışmada da tek çocuk olarak yetişen bireylerin, demografik ve sosyoekonomik faktörler kontrol altına alındıktan sonra dahi, anlamlı düzeyde daha düşük doğurganlık isteklerine sahip olduğu görülmüştür (Liu, 2025). Karhunen'in 20–45 yaş arası çocuklu ve çocuksuz erkek ve kadınlardan oluşan

örnekleme yürüttüğü çalışmada, kardeş sayısının artmasıyla ideal çocuk sayısının da arttığı gösterilmiştir (Karhunen et al., 2023). Bu bulgu, özellikle erkek örneklemine ilişkin elde ettiğimiz sonuçlarla paralellik göstermektedir. Çalışmamızda da kalabalık ailelerde yetişen erkek bireylerin, ileriki yaşamlarında daha geniş veya çocuklu bir aile yapısını oluşturmasını kolaylaştırılacağı söylenebilir. Ancak kadın örneklemine ilişkin elde edilen bulgularımız, literatürde yer alan bazı çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmemekte olup, bu farklılığın kültürel bağlamdan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Örneğin Wei tarafından yürütülen bir çalışmada, kardeş sayısı ile kırsal kesimde yaşayan kadınların arzu edilen doğurganlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmış; bu bulgu, ardışık nesillerin aile büyüklükleri arasındaki pozitif ilişki teorisini destekleyen ampirik bir kanıt olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre, daha fazla sayıda kardeşe sahip olan kadınların, kendileri de daha büyük aileler kurma eğiliminde oldukları öne sürülmektedir (Wei et al., 2018). Bu sonuç, bireylerin doğurganlık beklentilerinin yalnızca ailesel yapıyla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda eğitim düzeyi, ekonomik koşullar, kentsel yaşam pratikleri ve bireysel yaşam tercihleri gibi çok boyutlu faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, kardeş sayısı gibi geleneksel değişkenlerin, günümüzde kadınların doğurganlık tutumları üzerinde daha sınırlı bir belirleyiciliğe sahip olabileceğini düşündürmektedir.

5.2.7. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Gelir Durumu Algısının Tartışılması

Gelir düzeyi, bireylerin yaşam standartlarını, gelecek planlarını ve ebeveynlik kararlarını doğrudan etkileyen temel sosyoekonomik belirleyicilerden biri olarak, doğurganlığa yönelik tutumların şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Çalışmamızda bireylerin algıladıkları gelir düzeyi ve ebeveyn olma tutumları incelenmiştir. Çalışma verileri, gelir düzeyinin doğurganlık tutumları üzerinde cinsiyete göre farklılaşan etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Kadınlara ilişkin bulgular, gelir düzeyinin doğurganlık tutumları üzerinde sınırlı fakat dikkat çekici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Orta gelir grubundaki kadınlar, alt gelir grubuna kıyasla doğurganlığı gelecekte yaşamlarının daha önemli bir parçası olarak görmektedir. Buna karşın, çocuk sahibi olmayı engelleyici koşulların algılanışı ve annelik rolünün kimlikteki yeri, gelir düzeyinden

bağımsız biçimde benzerlik göstermektedir. Bu durum, ekonomik farklılıkların kadınların geleceğe yönelik doğurganlık beklentilerini şekillendirdiğini; ancak engel algısı ve kadınlık kimliği gibi daha derin tutumların toplumsal normlarla belirlendiğini düşündürmektedir.

Erkeklerle ilişkin bulgular, gelir düzeyinin baba olmaya yönelik tutumlar üzerinde sınırlı fakat dikkat çekici bir etkisi olduğunu göstermektedir. Orta gelir grubundaki erkekler, alt gelir grubuna kıyasla baba olma beklentilerini daha yüksek düzeyde ifade etmektedir. Buna karşın, doğurganlığa ilişkin genel tutumlar ve çocuk sahibi olmayı engelleyici koşulların algısı, gelir düzeyinden bağımsız biçimde benzerlik göstermektedir. Bu durum, ekonomik farklılıkların erkeklerin beklenti boyutunu etkileyebildiğini; ancak doğurganlıkla ilgili genel tutumların ve engel algısının daha çok kültürel normlar ve toplumsal rollerle şekillendiğini düşündürmektedir.

Gelir düzeyinin doğurganlık tutumlarına etkisi, yalnızca ekonomik yeterlilikle sınırlı kalmayıp çocuklara sağlanacak yaşam kalitesine yönelik beklentilerle de şekillenmektedir. Duan ve arkadaşlarının (2025) yüksek eğitimli gençlerle yürüttükleri çalışmada, çocuklara iyi bir yaşam standardı sağlamanın önemli görüldüğü ve ekonomik koşulların aile planlaması kararlarında belirleyici bir rol oynadığı ortaya konulmuştur (Duan et al., 2025). Benzer şekilde, literatürde yapılan pek çok çalışmada da mali durumun, ebeveyn olma zamanlamasını belirlemede önemli bir etken olduğu vurgulanmıştır (Clarke & Hammarberg, 2005; Foster et al., 2008; Lampic et al., 2006; Roberts et al., 2011; Zabin et al., 2000). Bu bağlamda, çalışmamızın bulguları, literatürde gelir düzeyinin doğurganlık tutumları üzerindeki belirleyici etkisine ilişkin vurgularla örtüşmektedir. Özellikle orta gelir grubundaki kadın ve erkeklerin doğurganlığa ilişkin daha olumlu gelecek beklentileri taşıması, mali durumun yalnızca çocuk sahibi olma kararlarını değil, aynı zamanda doğurganlığa yönelik genel tutumları da şekillendiren önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, alt ve üst gelir gruplarındaki katılımcı sayısının sınırlı olması, bu gruplara ilişkin sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamakta ve bulguların tüm gelir gruplarını kapsayacak şekilde yorumlanmasını güçleştirmektedir.

5.2.8. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Aile Planlaması Kullanım Durumunun Tartışılması

Aile planlaması yöntemlerinin kullanımı, bireylerin ebeveyn olma konusundaki niyetlerini şekillendiren önemli bir bileşen olup; doğurganlık davranışlarının bilinçli bir şekilde yönetilmesine ve ileriye yönelik üreme hedeflerinin belirlenmesine olanak tanımaktadır.

Yapılan analizlerde kadın katılımcılar açısından, aile planlaması yöntemi kullanım durumuna göre doğurganlık niyetlerinde anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu bulgu, kadınların doğurganlık niyetlerinin yalnızca doğum kontrol yöntemi kullanımına bağlı olarak şekillenmediğini; aksine, toplumsal beklentiler, ailevi sorumluluklar ve bireysel değerler gibi daha geniş sosyal ve kişisel faktörlerin belirleyici olduğunu düşündürmektedir.

Erkek katılımcılarda ise farklı bir eğilim ortaya çıkmıştır. Doğum kontrol yöntemi kullanan bireyler, kullanmayanlara kıyasla baba olmaya yönelik genel tutumlarda ve baba olma beklentilerinde daha düşük puanlar sergilemektedir. Ayrıca bu bireylerin çocuk sahibi olmayı engelleyici koşullara dair algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, doğum kontrolü kullanan erkeklerin baba olma rolünü yaşam planlarının merkezine koymak yerine, çocuk sahibi olmayı daha çok sınırlayıcı koşullar ve zorluklar üzerinden değerlendirdiklerini göstermektedir.

Literatür bulguları da bu sonuçları destekler niteliktedir. Erkeklerin üreme sürecinde aktif karar verici bir rol üstlendiklerini ve bu rollerin hem kendi hem de eşlerinin doğurganlık davranışlarını şekillendirdiğini bildiren çalışmalar (Mesfin, 2002; Virk et al., 2013), erkeklerde aile planlamasına yönelik tutumların doğrudan doğurganlık niyetleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınlar açısından ise Agbemenu ve arkadaşlarının çalışmasıyla paralel biçimde, doğurganlık niyetlerinin doğum kontrol yöntemi kullanımından ziyade daha derin sosyal ve bireysel faktörlerle bağlantılı olduğu görülmektedir (Agbemenu et al., 2020).

Sonuç olarak, aile planlaması yöntemlerinin kullanımı kadınlarda doğurganlık niyetlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmazken, erkeklerde baba olma niyetini zayıflatan ve engel algısını güçlendiren bir etkiye sahiptir. Bu bulgu,

doğurganlık tutumlarının biçimlenmesinde toplumsal cinsiyet rollerinin belirgin bir ayrışmaya neden olduğunu göstermekte; erkeklerde daha çok bireysel karar ve rasyonel planlama süreçlerinin etkili olduğunu, kadınlarda ise toplumsal normlar, ailevi sorumluluklar ve bireysel değerlerin daha baskın bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla aile planlaması uygulamaları, erkeklerde doğrudan niyetleri şekillendiren bir faktör olarak öne çıkarken, kadınlarda daha geniş sosyal ve kültürel bağlam içerisinde değerlendirilen bir unsur olarak önem kazanmaktadır.

5.2.8. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Çocuk Hayali Kurma Durumunun Tartışılması

Çocuk sahibi olma arzusu, bireyin yaşamının bir noktasında çocuk sahibi olma isteğini yansıtır ve ebeveynlik karar sürecinin temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Huczewska et al., 2025). Bu arzu, bireyin çocuk sahibi olmayı hem geleceğe dair anlamlı bir hedef hem de kimliğinin önemli bir unsuru olarak konumlandırmasına aracılık edebilmektedir.

Çalışmamızda kadın katılımcıların doğurganlığa yönelik tutumları incelendiğinde, çocuk sahibi olma hayali kuranların geleceğe dair önem atfetme ve kadınlık rollerine ilişkin değerlendirmelerde daha olumlu bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Buna karşılık, hayal kurmayan kadınların mevcut yaşam koşullarını çocuk sahibi olma açısından daha fazla engel olarak algıladıkları dikkat çekmektedir. Bu bulgu, çocuk sahibi olma hayalinin varlığının olumlu tutumları güçlendirdiğini, yokluğunun ise engel algısını artırabildiğini göstermektedir.

Erkek katılımcılar açısından da çocuk sahibi olma hayali kurma ile babalığa yönelik tutumlar arasında benzer bir eğilim görülmektedir. Hayal kuran erkeklerin baba olmaya yönelik tutumları ve bu role ilişkin beklentileri daha olumludur. Buna karşılık, hayal kurmayan erkekler için mevcut yaşam koşulları, çocuk sahibi olma açısından daha fazla engel olarak algılanmaktadır. Bu bulgu, çocuk sahibi olma hayalinin babalığa yönelik olumlu tutum ve beklentileri güçlendirdiğini, hayalin yokluğunun ise engel algısını artırabildiğini göstermektedir.

Literatürü incelediğimizde Ukrayna’da yürütülen çalışmada, tıp öğrencilerinin önemli bir kısmının gelecekte çocuk sahibi olmayı istemediklerini ifade ettikleri; erkek

öğrencilerin ebeveynliğe yönelik tutumlarının kadın öğrencilere kıyasla daha olumsuz olduğu görülmüştür. Ayrıca, kişisel ekonomik istikrarın, özellikle erkeklerin baba olma kararlarında belirleyici bir faktör olduğu belirtilmiştir (Mogilevkina et al., 2016). Başka bir çalışmada Peterson ve arkadaşlarının (2012) Amerika'da üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada hem kadın hem de erkek katılımcıların büyük çoğunluğunun (%89) gelecekte çocuk sahibi olmayı arzuladıkları ve çocuk sahibi olmanın yaşamlarında oldukça önemli bir yere sahip olduğunu belirttikleri görülmüştür. Ayrıca, çalışmada katılımcılar, planladıkları yaşlarda istedikleri sayıda çocuğa sahip olmalarını engelleyebilecek başlıca faktörler arasında kariyer hedefleri (%76), doğru eşi bulamama (%54) ve finansal endişeleri (%52) belirtmişlerdir (Peterson et al., 2012). Roberts ve arkadaşlarının (2011) Kanada'da gerçekleştirdikleri çalışmada ise örneklemde yer alan erkeklerin %86'sı gelecekte bir noktada ebeveyn olmayı planladıklarını belirtmiştir. Çalışmada, erkeklerin çocuk sahibi olma niyetlerini etkileyen başlıca faktörlerin; maddi olarak güvende olma ihtiyacı, eşlerinin çocuk sahibi olma isteği ve ilgisi, eşlerinin ebeveyn olmaya uygunluğu ile çocuk sahibi olma konusunda kişisel ilgi ve istekleri olduğu ortaya konmuştur (Roberts et al., 2011). Chen ve arkadaşlarının (2024) Hong Kong'da yürüttüğü çalışmada, çocuk sahibi olmayan bireyler arasında ilk doğum yapma niyetlerinin 2011'de %80,9 iken 2017'de %62,0'a düştüğü bulunmuştur. Bu durum, bireylerin çocuk sahibi olma tutumlarında belirgin bir azalmaya işaret etmektedir. Ayrıca, çalışmada daha genç yaşta olmak, evliliğe ve ebeveynliğe dair olumlu tutumlara sahip olmak ve güçlü aile ilişkilerinin daha yüksek doğurganlık niyetiyle ilişkili olduğu gösterilmiştir. Öte yandan, ev sahibi olmanın ve düşük eğitim düzeyinin daha düşük doğurganlık niyetiyle ilişkilendirilmesi, beklentilerle çelişen bir bulgu olarak dikkat çekmiştir (Chen et al., 2024).

Tüm bu bulgular birlikte ele alındığında, çocuk sahibi olma hayalinin ve niyetinin, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine, ekonomik beklentilerine ve kişisel yaşam hedeflerine göre farklılaştığı; dolayısıyla ebeveynliğe dair tutumların çok boyutlu dinamikler tarafından şekillendirildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

5.2.9. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde Hayal Edilen İdeal Çocuk Sayısının Tartışılması

Hayal edilen ideal çocuk sayısı, bireylerin doğurganlık niyetlerini ve aile planlamasına ilişkin tutumlarını yansıtan önemli bir gösterge olup; bu sayı, sosyoekonomik koşullar, toplumsal cinsiyet rolleri ve bireysel yaşam hedefleriyle şekillenmekte, değişen toplumsal dinamikler ve bireysel değer yargıları doğrultusunda zaman içinde değişkenlik göstermektedir.

Çalışmamızda, kadın katılımcıların hayal ettikleri ortalama çocuk sayısı $1,66 \pm 0,85$ olarak bildirilirken, erkek katılımcıların bu ortalamayı $1,98 \pm 1,15$ olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulgu, erkek bireylerin çocuk sahibi olma konusundaki beklentilerinin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da genç erkeklerin, genç kadınlara göre daha yüksek ideal çocuk sayısı bildirdikleri belirtilmiştir (Bankole & Singh, 1998; Hammarberg et al., 2017; Odusina et al., 2020; Xu et al., 2023; Yinger & Greenbaum, 2018). Ancak bazı çalışmalarda aksi yönde bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin Mogilevkina'nın çalışmasında ortalama istenen çocuk sayısı kadınlar için 1,6 (SD=0,89) iken, erkekler için 1,4 (SD=1,0) olarak bildirilmiş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,0031$) (Mogilevkina et al., 2016). Aynı çalışmada, kadınların çocuk sahibi olmanın önemine erkeklere kıyasla daha yüksek değer atfettikleri de belirtilmiştir. Bu tür bulgular, doğurganlık niyetlerinin yalnızca cinsiyete indirgenemeyeceğini; kültürel normlar, ekonomik koşullar, eğitim düzeyi ve aileye yüklenen anlam gibi bağlamsal etkenlerin bu tutumları önemli ölçüde şekillendirdiğini düşündürmektedir. Nitekim bazı toplumlarda erkeklerin daha yüksek çocuk sayısı talebi, aile soyunu devam ettirme ya da toplumsal statüyle ilişkili olabilirken; diğer bağlamlarda kadınların çocuk sayısına dair beklentileri, annelik rolüne atfedilen değer ve sosyal destek mekanizmalarıyla daha yakından bağlantılı olabilmektedir. Dolayısıyla ideal çocuk sayısına dair farklılıkların, toplumsal cinsiyet rollerinin ötesinde, bireylerin yaşadıkları sosyal, kültürel ve ekonomik ortamın bir yansıması olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde, toplumsal cinsiyet rolleri ve geleneksel beklentiler doğrultusunda, erkeklerin daha fazla çocuk sahibi olmayı arzulama eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca, günümüzde artan eğitim olanakları,

bireysel kariyer hedefleri, ekonomik bağımsızlık arayışı ve doğurganlığın ileri yaşlara ertelenmesi gibi etkenler de kadınların çocuk sayısı beklentilerini etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Kadınların doğurganlıkla ilgili daha fazla sorumluluk hissetmeleri ve çocuk bakım yükünü doğrudan üstlenen taraf olmaları, daha az çocuk istemelerine neden olabilmektedir. Bu sonuçlar, bireylerin doğurganlık tutumlarının yalnızca kişisel tercihlerle değil, toplumsal roller ve yapısal koşullarla da şekillendiğini göstermektedir.

Ek olarak, güncel TÜİK verilerine göre Türkiye’de toplam doğurganlık hızı 2024 yılı itibarıyla 1,48 olarak kaydedilmiştir (TÜİK). Buna karşın çalışmamızda elde edilen bulgular, kadın ve erkek katılımcıların arzu ettikleri çocuk sayısının bu oranın üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, bireylerin doğurganlık niyetlerinin gerçekleşen doğurganlık düzeyinden daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Aradaki bu fark, bireylerin daha fazla çocuk sahibi olma isteğine rağmen, çeşitli nedenlerle bu isteklerini hayata geçiremediklerini düşündürmektedir. Günlük yaşam koşulları, gelecek kaygısı, maddi sorumluluklar ve yaşam tarzı tercihleri gibi etkenler, doğurganlık davranışlarını sınırlandırıcı bir rol oynayabilir. Bu da niyet edilen çocuk sayısı ile fiilen gerçekleşen çocuk sayısı arasında belirgin bir fark oluşmasına neden olabilmektedir. Literatürde yapılan pek çok çalışmada, bireylerin arzu ettikleri çocuk sayısı ile fiilen sahip oldukları çocuk sayısı arasında farklılık olduğu gösterilmiştir; bu bulgu, çalışmamızın sonuçlarıyla da örtüşmektedir (Beaujouan & Berghammer, 2019; Chen & Gu., 2022; Ren et al., 2024).

Bu bağlamda, farklı ülkelerde yapılan çok seviyeli modelleme çalışmalarında da benzer eğilimler dikkat çekmektedir. Örneğin, yüksek eğitimli Alman gençleri için ortalama koşullu ideal çocuk sayısı 1,59 olarak bildirilmişken, ülkedeki resmi 2018 yılı toplam doğurganlık hızı (TFR) 1,57’dir (Karabchuk et al., 2022). Japonya’da aynı yıl TFR 1,42 iken, eğitimli gençlerin koşullu ideal çocuk sayısı yalnızca 1,19 olarak kaydedilmiştir. Rusya ve Ukrayna için ise 2018 TFR değerleri sırasıyla 1,57 ve 1,30 olarak raporlanmış; ancak bu ülkelerdeki gençlerin ortalama koşullu ideal çocuk sayıları daha düşük düzeyde, sırasıyla 1,33 ve 1,32 olarak saptanmıştır (Karabchuk et al., 2022). Öte yandan, Birleşik Arap Emirlikleri’nde (BAE) Emirlik gençlerinin koşullu ideal çocuk sayısı 2,84 gibi yüksek bir değere ulaşırken, BAE vatandaşlarının 2017 yılı TFR’si 3,7 olarak kaydedilmiştir (Karabchuk et al., 2022). Bu örnekler, ideal

ve fiili doğurganlık arasındaki farkın yalnızca bireysel değil, toplumsal ve kültürel bağlamlarla da yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

5.2.10. Kadınların Doğurganlık ve Erkeklerin Babalık Tutumları Üzerinde İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşı Tercihinin Tartışılması

Bireylerin doğurganlık niyetleri, ilk çocuk sahibi olmayı tercih ettikleri yaş aralığına bağlı olarak anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Bu tercih, bireyin ebeveynliğe ilişkin tutumlarını, yaşam planlamasını ve üreme sağlığına dair kararlarını belirlemede önemli bir göstergedir. Çalışmamızda kadın ve erkekler için bu durum incelenmiş olup anlamlı değerler tespit edilmiştir.

Kadınlar için yapılan değerlendirmeler, çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bireylerin doğurganlığı geleceğe dair anlamlı bir hedef olarak görmediklerine işaret etmektedir. Yaş grupları değerlendirildiğinde ise 25–29 yaş aralığını tercih eden kadınların, çocuk sahibi olmayı daha olumlu bir şekilde konumlandıkları görülmektedir. Buna karşılık, 30–34 yaş aralığını tercih edenlerin bu konuda daha temkinli bir yaklaşım sergiledikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, 25–29 yaş döneminin hem biyolojik açıdan uygunluk hem de toplumsal beklentilerle uyum açısından çocuk sahibi olma kararına daha elverişli algılandığını, ilerleyen yaşla birlikte ise bu algının kısmen zayıflayabildiğini düşündürmektedir.

Şimdiki engel bakımından yapılan değerlendirmelerde, çocuk sahibi olmak istemeyen kadınların mevcut yaşam koşullarını çocuk sahibi olma açısından daha engelleyici gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca 20–24 yaş aralığını tercih edenlerde bu algı daha düşük düzeyde seyrederken, özellikle 30–34 yaş grubunda belirgin biçimde güçlendiği dikkat çekmektedir. Bu durum, yaş ilerledikçe doğurganlığa dair farkındalığın artması ve bununla birlikte ebeveynliğe daha temkinli yaklaşılmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Kadınlık kimliği bakımından yapılan değerlendirmeler, çocuk sahibi olmak istemeyen kadınların annelik rolünü kadınlık kimliğiyle daha az ilişkilendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, çocuk sahibi olma isteğinin varlığının, anneliğin kadın kimliğinin önemli bir parçası olarak görülmesine katkı sağladığını düşündürmektedir.

Genel olarak bu bulgular, kadınların doğurganlığa yönelik tutumlarının yalnızca bireysel arzularla değil; aynı zamanda yaşam evresi, toplumsal roller, biyolojik gerçeklikler ve mevcut yaşam koşulları ile şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle doğurganlığa yönelik tutumları anlamaya yönelik çalışmalarda yaş değişkeni hem niceliksel hem de niteliksel boyutlarıyla dikkate alınmalıdır.

Erkekler için yapılan analizler, bireylerin çocuk sahibi olmayı tercih ettikleri yaş aralıklarına göre baba olmaya yönelik tutumlarında anlamlı farklar olduğunu göstermektedir. Baba olmaya yönelik tutumlar incelendiğinde, çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bireylerin bu konuda en düşük eğilimi sergiledikleri görülmektedir. Buna karşılık, 20–29 yaş grubundakilerin babalığa dair tutumlarının 35–39 yaş aralığındaki bireylere göre daha güçlü olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgu, erken yaşta ebeveynlik fikrinin yalnızca ideal bir beklenti değil, aynı zamanda daha güçlü babalık motivasyonları ve olumlu doğurganlık tutumlarıyla desteklendiğini göstermektedir.

Şimdiki engel bakımından yapılan değerlendirmeler, çocuk sahibi olmak istemeyen bireylerin mevcut yaşamlarını çocuk sahibi olma açısından daha engelleyici gördüklerini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, 25–29 yaş aralığındaki bireylerin 35–39 yaş grubuna göre daha düşük engel algısına sahip olmaları, bu dönemde çocuk sahibi olmanın daha az zorlayıcı görüldüğüne işaret etmektedir.

Baba Olma Beklentisi bakımından yapılan değerlendirmeler, çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bireylerin bu konuda en düşük eğilimi sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, doğurganlık ve ebeveynliğin onlar için geleceğe dair anlamlı bir hedef olarak konumlandırılmadığını düşündürmektedir. Öte yandan, 25–29 yaş grubundaki bireylerin 35–39 yaş grubuna kıyasla, ayrıca 20–24 yaş grubundakilerin ise 30 yaş ve üzerini tercih edenlere göre daha yüksek bir beklentiye sahip olmaları dikkat çekicidir. Bu bulgu, ileri yaşla birlikte ebeveynliğe verilen önemin görece azaldığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgular, literatürle tutarlılık göstermektedir. Roberts'in çalışmasında, erkeklerin yarısından fazlası ebeveynlik için ideal yaşın 30'dan önce olduğunu belirtmiş, özellikle %47,8'i 25–29 yaş aralığını ideal olarak tanımlamıştır. Bu veriler, erkeklerin çocuk sahibi olma zamanlamasına dair oldukça erken yaşlara odaklandığını

göstermiş; 35 yaş sonrasını ideal bulanların oranının yalnızca %2 olması ise geç yaşta ebeveynlik fikrine dair belirgin bir mesafenin varlığına işaret etmiştir (Roberts et al., 2011). Çalışmamızda da benzer şekilde, bu yaş grubundaki bireylerin daha olumlu doğurganlık tutumları sergiledikleri ve daha düşük engel algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Mogilevkina ve arkadaşlarının (2016) Ukraynalı tıp öğrencileriyle yürüttükleri çalışmada, kadın katılımcıların ilk çocuklarını ortalama 24,4 yaşında, erkeklerin ise 26,8 yaşında planladıkları bildirilmiştir (Mogilevkina et al., 2016). Bu bulgu, kadınların doğurganlığı daha erken yaşta hedeflediklerini, erkeklerin ise çocuk sahibi olmayı daha ileri yaşlara ertelediklerini göstermektedir. Benzer şekilde Peterson ve arkadaşlarının (2012) 246 üniversite öğrencisiyle yürüttüğü çalışmada hem kadınların hem de erkeklerin ilk çocuklarını yirmili yaşların sonlarında yapmayı planladıkları; kadınlar için bu yaş ortalamasının 27,4, erkekler için ise 27,9 olduğu bildirilmiştir. Katılımcıların büyük kısmı (özellikle kadınların %75'i) 25–29 yaş aralığını tercih ederken, erkeklerde bu oranın %56 olduğu görülmüştür (Peterson et al., 2012). Çalışmamızda da bu bulguların paralelinde hem kadın hem erkek katılımcılar arasında 25–29 yaş grubunun ebeveynliğe en olumlu yaklaşan yaş aralığı olduğu gözlenmiştir.

Chan ve arkadaşlarının (2015) Hong Kong'daki üniversite öğrencileriyle yürüttükleri çalışmada, katılımcıların ilk çocuklarını isteme yaşlarının kadınlar için ortalama 29,6, erkekler için ise 30,7 olduğu bildirilmiştir (Chan et al., 2015). Bu sonuçlar, özellikle erkek katılımcılar arasında ebeveynliğe yönelik daha ileri yaşlara ertelenmiş bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda da erkek bireylerde yaş ilerledikçe ebeveynlik tutum puanlarının azaldığı ve engel algısının arttığı gözlemlenmiş; bu durum, erkeklerin çocuk sahibi olmayı daha geç yaşlara bırakma eğiliminin tutumsal olarak da desteklenmediğini ortaya koymuştur. Öte yandan, Chan ve arkadaşlarının örnekleminin yalnızca üniversite öğrencilerinden oluşması ve kültürel bağlamın (Hong Kong gibi düşük doğurganlık oranına sahip bir kent) etkisiyle ebeveynlik niyetlerinin daha zayıf olması, bizim çalışmamızdaki daha geniş ve heterojen örnekleme elde edilen sonuçlardan belirli ölçüde ayrılmaktadır. Bu bağlamda, her iki çalışmada da yaş ve cinsiyetin ebeveynlik tutumlarını şekillendirdiği görülmekle birlikte, kültürel ve yapısal farklılıkların bu tutumların düzeyini ve yönünü etkileyebileceği dikkate alınmalıdır.

Harper ve arkadaşlarının (2021) 44 ülkede gerçekleştirdiği çok uluslu çalışmada, kadınların “ideal bir dünyada” çocuk sahibi olmak için en uygun yaş olarak ortalama 30,2 yaşını belirttikleri görülmüştür. Bu tercih, çoğunlukla kariyer gelişimi ve mali hazırlık gibi gerekçelerle açıklanmıştır. Ayrıca, çalışmada kadınların doğurganlık konusundaki bilgi düzeylerinin genellikle sınırlı olduğu saptanmıştır (Harper & Botero-Meneses, 2021). Bu bulgular, kadınların çocuk sahibi olmayı ileri yaşlara ertelemeye eğilimli olduklarını göstermektedir. Çalışmamızda ise, 30–34 yaş grubundaki kadınların doğurganlığa verdikleri önemin azaldığı ve bu grubun çocuk sahibi olmayı daha fazla engelleyici koşulla ilişkilendirdiği bulunmuştur. Harper’ın çalışmasında bildirilen ideal yaş ile çalışmamızda bu yaş grubundaki kadınların doğurganlık tutumları arasında farklılık gözlenmektedir. Bu farklılığın önemli ölçüde örneklemelerin demografik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim, çalışmamızda yer alan kadın katılımcıların yaş ortalaması 25,74 iken, Harper’ın çalışmasındaki kadınların yaş ortalaması 31,3’tür. Bu durum, katılımcıların içinde bulundukları yaşam evrelerinin doğurganlık kararları üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Daha genç bir yaş ortalamasına sahip bireylerin doğurganlıkla ilgili kararlarını henüz şekillendirmekte olmaları, bu tercihin daha erken yaşlara yönelmesine neden olabilirken; ileri yaş grubundaki bireyler için çocuk sahibi olma kararı, eğitim, kariyer ve bireysel hedeflerle uyumlu olarak daha geç bir döneme ertelenebilmektedir.

Genel olarak bulgular sonucunda hem kadınların hem de erkeklerin doğurganlığa yönelik tutumlarının yaşla birlikte anlamlı biçimde değiştiği; bu değişimin yalnızca biyolojik süreçlerden değil, bireylerin geleceğe dair önceliklerinden, ebeveynlik rolüne yükledikleri anlamdan ve yaşa bağlı olarak algılanan engellerden de etkilendiği görülmektedir.

6.SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Araştırmanın ilk aşamasında, henüz baba olmamış erkek bireyler için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak “Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği” geliştirilmiştir. İkinci aşamada ise çocuk sahibi olmamış bireylerin anne ve babalığa yönelik tutumları, cinsiyete özgü iki farklı ölçek aracılığıyla ölçülmüş ve her bir grup kendi içerisinde analiz edilmiştir.

Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin hem toplam puanı hem de alt boyutlarına ait Cronbach’s Alpha katsayıları 70’in üzerinde bulunmuş ve bu doğrultuda ölçek, baba olmaya yönelik tutumları ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak değerlendirilmiştir.

Kadınların anne olmaya yönelik tutumları

Kadınların doğurganlığa yönelik tutumları; yaş, evlenme yaşı, evlilik süresi, eğitim, ikamet edilen yer, medeni durum, gelir düzeyi, eş mesleği ve çocuk sahibi olma arzusu gibi çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermiştir. Çocuk sahibi olma hayali kuran, evli, orta gelirli, düşük eğitim düzeyine sahip ve kırsal bölgede yaşayan kadınlar, doğurganlığa ve kadınlık kimliğine daha fazla önem atfetmiş; çocuk sahibi olmayı daha az engelleyici bir süreç olarak değerlendirmiştir. Ayrıca, ilk çocuk sahibi olma yaşı tercihi değişkeni tüm alt boyutlarda anlamlı fark yaratmış; çocuk sahibi olmak istemeyen kadınlar, diğer gruplara kıyasla doğurganlığa ve kadınlık kimliğine daha düşük anlam atfetmiş, çocuk sahibi olmayı ise daha engelleyici bir durum olarak algılamıştır.

Erkeklerin baba olmaya yönelik tutumları

Erkek katılımcıların baba olmaya yönelik tutumları; yaş, kardeş sayısı, çocuk sahibi olma arzusu, aile planlaması, medeni durum, gelir düzeyi gibi değişkenlerle anlamlı biçimde ilişkilidir. Yaş ve kardeş sayısı arttıkça çocuk sahibi olmanın daha az engelleyici görüldüğü; çocuk sahibi olma hayali kuran, sevgilisi olan, orta gelir grubunda yer alan erkeklerin baba rolüne yönelik tutum ve beklenti düzeylerinin daha

yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, ilk çocuk sahibi olma yaşı tercihi değişkeni erkek bireyler açısından ölçek toplam puanı ile tüm alt boyutlarda anlamlı fark yaratmış; çocuk sahibi olmayı düşünmeyen erkekler, diğer gruplara kıyasla baba olmaya daha düşük tutum ve beklenti göstermiş, çocuk sahibi olmayı ise daha engelleyici bir durum olarak değerlendirmiştir.

6.2. ÖNERİLER

- Kadın ve erkek bireylerin ebeveynliğe yönelik tutumlarının farklı değişkenlerden etkilendiği göz önünde bulundurularak, toplumsal cinsiyet duyarlılığı taşıyan, bireysel farklılıkları temel alan ve cinsiyet eşitliğini destekleyen eğitim ve farkındalık programları geliştirilmesi,
- Düşük eğitim düzeyine sahip bireyler başta olmak üzere, genç bireylerin ebeveynlik tutumlarını destekleyecek ve farkındalık düzeyini artıracak bilinçlendirme çalışmaları planlanması ve uygulanması,
- Aile planlaması hizmetleri sunulurken, bireylerin ebeveynlik beklentileri ve doğurganlığa ilişkin tutumları da göz önünde bulundurulması; danışmanlık hizmetleri bu doğrultuda kişiselleştirilmesi,
- Ebeveynliğe yönelik tutumları desteklemeye yönelik politika ve programların, toplumsal beklentiler yerine bireysel değerleri, yaşam tercihlerine ilişkin farklılıkları ve psikososyal etmenleri dikkate alan bütüncül bir yaklaşımla oluşturulması,
- Özellikle kırsal bölgelerde ve düşük eğitim düzeyine sahip kadınlar için, toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen, bireysel doğurganlık tercihlerini destekleyen, üreme haklarına duyarlı eğitim ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması,
- Erkeklerin ebeveynlik sürecine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla, babalık izninin süresi artırılmalı; esnek ve aile dostu çalışma modelleri benimsenmesi; erkeklerin bakım sorumluluğunu üstlenmelerini kolaylaştıracak sosyal destek sistemleri güçlendirilmesi,
- Kadınların ebeveynlik sorumlulukları ile çalışma yaşamı arasında sürdürülebilir bir denge kurabilmeleri için, doğum sonrası işe dönüş süreçleri desteklenmeli;

erişilebilir ve nitelikli çocuk bakım hizmetleri yaygınlaştırılması; esnek çalışma modelleriyle uyumlu kurumsal politikalar geliştirilmelisi önerilmektedir.

6.2.1. Ebelik Uygulama Alanına Yönelik Öneriler

- Üreme sağlığı danışmanlığı sürecinde, bireylerin çocuk sahibi olma niyetleri, ebeveynliğe dair tutumları ve engel algıları yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla değerlendirilmelidir. Bu görüşmelerin, bireylerin üreme kararlarını anlamaya yönelik empatik, açık ve yargılayıcı olmayan bir iletişim ortamında yürütülmesi,
- Hem kadın hem de erkek bireylerin ebeveynliğe ilişkin sorumlulukları önceden fark etmeleri ve gelecekteki aile planlamalarını bilinçli biçimde şekillendirebilmeleri amacıyla, evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerine ebeveynliğe hazırlık eğitimlerinin entegre edilmesi ve doğurganlık farkındalığı eğitimlerinin de verilmesi,
- Eğitim düzeyi düşük bireylerle yürütülecek çalışmalarda, ebeveynliğe ilişkin bilgilerin sade, anlaşılır ve kültürel bağlama uygun şekilde sunulması; ayrıca bireylerin çocuk sahibi olma süreçlerini sağlıklı bir biçimde yönetebilmeleri için destekleyici yaklaşımların benimsenmesi,
- Aile planlaması polikliniklerinde sadece kontraseptif yöntemler değil, bireylerin çocuk sayısı beklentisi, ebeveynlik isteği ve ebeveynlik rolüne ilişkin algıları da değerlendirilerek bütüncül bir danışmanlık yaklaşımı benimsenmesi,
- Kadın bireylerde çocuk sahibi olma sürecine ilişkin yüksek engel algısı durumlarında; sosyal destek kaynakları, ekonomik koşullar ve partner ilişkileri dikkatle değerlendirilmeli, gerekiyorsa birey sosyal hizmet birimlerine yönlendirilmesi,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği doğrultusunda, özellikle kırsal bölgelerde görev yapan ebelerin; annelik ve kadınlık kimliğini birbirinden ayıran, bireyin tercihiine saygılı bilgilendirici bir rol üstlenmeleri ve bu bağlamda destek sağlamaları,
- Genç erkek bireylerle yapılan sağlık eğitimlerinde, baba kimliğine dair sorumluluk, duygu yönetimi ve bakım verme gibi konular ele alınarak, erkek

bireylerin baba olma rolüne sağlıklı ve bilinçli bir şekilde hazırlanması hakkında eğitim içeriklerinin oluşturulması ve bu doğrultuda eğitim verilmesi önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Acemoğlu, H., & Aktürk, Z. (2012). Reliability and validity in medical research. *Dicle Medical Journal / Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 316–319.
<https://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.02.0150>.
- Agbemenu, K., Auerbach, S., Ely, G. E., Aduloji-Ajijola, N., & Wang, H. (2020). Family planning trends among community-dwelling African refugee women. *Public Health Nursing*, 37(4), 478–486. doi: 10.1111/phn.12725.
- Akerlof, G. A. (1980). A Theory of social custom, of which unemployment may be one consequence. *The Quarterly Journal of Economics*, 94(4), 749.
<https://doi.org/10.2307/1885667>
- Akinyemi, J. O., & Odimegwu, C. O. (2021). Social contexts of fertility desire among non-childbearing young men and women aged 15–24 years in Nigeria. *Reproductive Health*, 18(1). <https://doi.org/10.1186/S12978-021-01237-1>
- Aksayan, S., Bahar, Z., Bayık, A., Emiroğlu, O. N., Erefe, İ., Görak, G., Karataş, N., Kocaman, G., & Seviğ, Ü. (2002). *Hemşirelikte araştırma ilke, süreç ve yöntemleri* (İ. Erefe, Ed.). Nadir Kitap.
- Aksu, G., Eser, M. T., & Güzeller, C. O. (2017). *Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile yapısal eşitlik modeli uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Attali, E., & Yögev, Y. (2021). The impact of advanced maternal age on pregnancy outcome. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 70, 2–9.
<https://doi.org/10.1016/j.bpobgyn.2020.06.006>
- Axinn, W. G., & Barber, J. S. (2001). Mass education and fertility transition. *American Sociological Review*, 66(4), 481–505. <https://doi.org/10.1177/000312240106600401>
- Azmoude, E., Behnam, H., Barati-Far, S., & Kabirian, M. (2017). The relationship of socio-demographic factors, fertility behavior and child's perceived value with fertility. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 5(2), 123. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5385235/>
- Bachrach, C. A., & Morgan, S. P. (2013). A Cognitive–Social Model of Fertility Intentions. *Population and Development Review*, 39(3), 459–485.
<https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2013.00612.x>
- Balasch, J., & Gratacós, E. (2012). Delayed childbearing: Effects on fertility and the outcome of pregnancy. *Current Opinion in Obstetrics and Gynecology*, 24(3), 187–193. <https://doi.org/10.1097/GCO.0B013E3283517908>.
- Balbo, N., & Barban, N. (2014). Does fertility behavior spread among friends? *American Sociological Review*, 79(3), 412–431. <https://doi.org/10.1177/0003122414531596>
- Balbo, N., Billari, F. C., Mills, M., Balbo, N., Mills, Á. M., Mills, M., & Billari, F. C. (2012). Fertility in advanced societies: a review of research. *European Journal of Population / Revue Européenne de Démographie* 2013,29(1), 1–38.
<https://doi.org/10.1007/S10680-012-9277-y>
- Bankole, A., & Singh, S. (1998). Couples' fertility and contraceptive decision-making in developing countries: hearing the man's voice. *International Family Planning Perspectives*, 24(1), 15–24. <https://doi.org/10.2307/2991915>
- Barbieri, R. L. (2001). The initial fertility consultation: Recommendations concerning cigarette smoking, body mass index, and alcohol and caffeine consumption. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 185(5), 1168–1173.
<https://doi.org/10.1067/mob.2001.117667>

- Basu, A. M. (2002). Why does education lead to lower fertility? A Critical Review of Some of the Possibilities. *World Development*, 30(10), 1779–1790. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(02\)00072-4](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(02)00072-4)
- Beaujouan, E., & Berghammer, C. (2019). The Gap Between lifetime fertility intentions and completed fertility in Europe and the United States: A Cohort Approach. *Population Research and Policy Review*, 38(4), 507–535. <https://doi.org/10.1007/S11113-019-09516-3>
- Beaujouan, É., Reimondos, A., Gray, E., Evans, A., & Sobotka, T. (2019). Declining realisation of reproductive intentions with age. *Human Reproduction*, 34(10), 1906–1914. <https://doi.org/10.1093/humrep/dez150>
- Benzies, K., Tough, S., Tofflemire, K., Frick, C., Faber, A., & Newburn-Cook, C. (2006). Factors influencing women's decisions about timing of motherhood. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 35(5), 625–633. <https://doi.org/10.1111/j.1552-6909.2006.00079.x>
- Braakmann, N. (2011). Female education and fertility - Evidence from changes in British compulsory schooling laws. <https://eprints.ncl.ac.uk>
- Buber-Enns, I., & Berghammer, C. (2021). Religiosity and the realisation of fertility intentions: A comparative study of eight European countries. *Population, Space and Place*, 27(6). <https://doi.org/10.1002/psp.2433>
- Buhr, P., & Huinink, J. (2017). Why Childless men and women give up on having children. *European Journal of Population*, 33(4), 585–606. <https://doi.org/10.1007/s10680-017-9429-1>
- Buran, G., & Çankaya, S. (2023). Gelecekte çocuk sahibi olmayı planlayan genç kadınların doğum korkuları, doğurganlık niyetleri ve COVID-19 korkuları arasındaki ilişki. *Balıkesir Health Sciences Journal*. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1069474>
- Busetta, A., Mendola, D., & Vignoli, D. (2019). Persistent joblessness and fertility intentions. *Demographic Research*, 40, 185–218. <https://doi.org/10.4054/demres.2019.40.8>
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A yayıncılık.
- Çakmur, H. (2012). Araştırmalarda Ölçme - Güvenilirlik – Geçerlilik. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(3), 339–344.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3).
- Castro Martín T. (1995). Women's education and fertility: results from 26 Demographic and Health Surveys. *Studies in Family Planning*, 26(4), 187–202.
- Cevahir, E. (2020). SPSS ile Nicel Veri Analizi Rehberi. *Kıble Yayınları*.
- Ceylan, H., & Kesen, H. (2022). Türkiye’de Y ve Z kuşağına mensup kadınların doğurganlığa karşı tutumlarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 134(134), 85–103. <https://doi.org/10.29228/ASOS.64320>
- Chan, C. H. Y., Chan, T. H. Y., Peterson, B. D., Lampic, C., & Tam, M. Y. J. (2015). Intentions and attitudes towards parenthood and fertility awareness among Chinese university students in Hong Kong: a comparison with Western samples. *Human Reproduction*, 30(2), 364–372. <https://doi.org/10.1093/humrep/deu324>
- Chen, M., Lo, C. K. M., Chen, Q., Chan, K. L., & Ip, P. (2024). Fertility intention in Hong Kong: Declining trend and associated factors. *Applied Research in Quality of Life*, 19(3), 1309–1335. <https://doi.org/10.1007/S11482-024-10292-2>
- Chen, R., & Gu, B. (2022). *Childbearing intention and childbearing behavior in low fertility society: evidence from Shanghai*. China Population and Development Studies, 6, 115–126. <https://doi.org/10.1007/s42379-022-00107-y>

- Chen, W. (2023). Changing fertility patterns in China. *Chinese Journal of Sociology*, 9(4), 497–521. <https://doi.org/10.1177/2057150X231209063>.
- Ciritel, A.-A., De Rose, A., & Arezzo, M. F. (2019). Childbearing intentions in a low fertility context: the case of Romania. *Genus*, 75(1), 4. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0046-6>
- Cislaghi, B., & Heise, L. (2018). Theory and practice of social norms interventions: eight common pitfalls. *Globalization and Health*, 14(1), 83. <https://doi.org/10.1186/s12992-018-0398-x>
- Clarke, V., & Hammarberg, K. (2005). Reasons for delaying childbearing: a survey of women aged over 35 years seeking assisted reproductive technology. *Australian Family Physician*, 34(3), 187–188.
- Clifford, W.B., Lake, J., & Brannon Y.S. (1978). Spousal agreement on the value of children and fertility behavior. *Sprinter-Population and Environment*, 9(3), 148–159.
- Codazzi, K., Pero, V., & Albuquerque Sant’Anna, A. (2018). Social norms and female labor participation in Brazil. *Review of Development Economics*, 22(4), 1513–1535. <https://doi.org/10.1111/rode.12515>
- Çolakoğlu, Ö. M., & Büyükekşi, C. (2014). Açıklayıcı faktör analiz sürecini etkileyen unsurların değerlendirilmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 56–64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kebd/issue/67214/1049108>.
- Cornwall, A. (2016). Women’s Empowerment: What works?. *Journal of international development*, 28(3), 342–359. <https://doi.org/10.1002/JID.3210>.
- Cygan-Rehm, K., & Maeder, M. (2013). The effect of education on fertility: Evidence from a compulsory schooling reform. *Labour Economics*, 25, 35–48. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2013.04.015>.
- Dalla Zuanna, G. (2004). The banquet of Aeolus. In G. Dalla Zuanna (Ed.), *Strong family and low fertility: A paradox?*. European Studies of Population, vol 14. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/1-4020-2837-7_5.
- Damar, E., & Bolsoy, N. (2021). Doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutum ölçeği türkçeformunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *IAAOJ | Health Science*, 7(3).
- Duan, C., Wang, Y., Li, M., & Li, Q. (2025). Fertility attitudes and intentions among postgraduate female and male students in China: A qualitative focus group study. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 43, <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2025.101070>.
- UNFPA, WHO, & ICM. (May 2021). *The State of the World’s Midwifery 2021*. UNFPA. <https://www.unfpa.org/publications/sowmy-2021>.
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. In *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (3) 211-216.
- Erkuş A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Eryurt, M. A., & Akadlı-Ergöçmen, B. (2016). Ebeveyn eğitiminin doğurganlık üzerindeki etkisi. *Nüfusbilim Dergisi*, 30(1), 13–28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nufusbilim/issue/22958/245705>
- Esping-Andersen, G., & Billari, F. C. (2015). Re-theorizing family demographics. *Population and Development Review*, 41(1), 1–31. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00024.x>
- Farrow, K., Grolleau, G., & Ibanez, L. (2017). Social norms and pro-environmental behavior: a review of the evidence. *Ecological Economics*, 140, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2017.04.017>
- Dattani, S., Rodés-Guirao, L., & Roser, M. (2025). *Fertility rate*. Our World in <https://ourworldindata.org/fertility-rate>

- Fort, M., Schneeweis, N., & Winter-Ebmer, R. (2016). Is education always reducing fertility? evidence from compulsory schooling reforms. *The Economic Journal*, 126(595), 1823–1855. <https://doi.org/10.1111/ecoj.12394>
- Foster, D. G., Biggs, M. A., Ralph, L. J., Arons, A., & Brindis, C. D. (2008). Family planning and life planning: reproductive intentions among individuals seeking reproductive health care. *Women's Health Issues*, 18(5), 351–359. <https://doi.org/10.1016/J.WHI.2008.02.009>
- Frick, A. P. (2021). Advanced maternal age and adverse pregnancy outcomes. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 70, 92–100. <https://doi.org/10.1016/J.bpobgyn.2020.07.005>
- García, D., Brazal, S., Rodríguez, A., Prat, A., & Vassena, R. (2018). Knowledge of age-related fertility decline in women: A systematic review. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 230, 109–118. <https://doi.org/10.1016/j.ejogrb.2018.09.030>
- Geruso, M., & Royer, H. (2018). *The impact of education on family formation: quasi-experimental evidence from the UK*. National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/W24332>.
- Goldstein, J. R., Sobotka, T., & Jasilioniene, A. (2009). The end of “lowest-low” fertility? *Population and Development Review*, 35(4), 663–699. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2009.00304.x>
- Götmark, F., & Andersson, M. (2020). Human fertility in relation to education, economy, religion, contraception, and family planning programs. *BMC Public Health*, 20(1), 1–17. <https://doi.org/10.1186/S12889-020-8331-7>.
- Özcan, G. (2022). *Ebelik öğrencilerinin doğurganlık ve çocuk doğurmaya ilişkin tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi T.C. Ege Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Guo, C., Yang, P., & Mu, Y. (2023). Expectations of improvement of socioeconomic status throughout the life course as a component for promoting fertility intentions. *China CDC Weekly*, 5(16), 365–367. <https://doi.org/10.46234/ccdcw2023.069>.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık.
- Halimatusa'diyah, I., & Toyibah, D. (2021). Do religious people have more children? *The Effect of Religious Affiliation and Religiosity on Fertility*. 29, 479–499. <https://doi.org/10.25133/JPSSv292021.030>.
- Hammarberg, K., Collins, V., Holden, C., Young, K., & McLachlan, R. (2017). Men's knowledge, attitudes and behaviours relating to fertility. *Human Reproduction Update*, 23(4), 458–480. <https://doi.org/10.1093/HUMUPD/DMX005>
- Hammarberg, K., Setter, T., Norman, R. J., Holden, C. A., Michelmore, J., & Johnson, L. (2013). Knowledge about factors that influence fertility among Australians of reproductive age: a population-based survey. *Fertility and Sterility*, 99(2), 502–507. <https://doi.org/10.1016/j.fertnstert.2012.10.031>.
- Harper, J., Boivin, J., O'Neill, H. C., Brian, K., Dhingra, J., Dugdale, G., Edwards, G., Emmerson, L., Grace, B., Hadley, A., Hamzic, L., Heathcote, J., Hepburn, J., Hoggart, L., Kisby, F., Mann, S., Norcross, S., Regan, L., Seenan, S., ... Balen, A. (2017). The need to improve fertility awareness. *Reproductive Biomedicine & Society Online*, 4, 18–20. <https://doi.org/10.1016/j.rbms.2017.03.002>.
- Harper, J., & Botero-Meneses, J. S. (2021). P-476 Women's attitudes to having children: A mixed-methods study using an online questionnaire of women aged 25–45 years old. *Human Reproduction*, 36(1). <https://doi.org/10.1093/humrep/deab130.475>.

- Hashemzadeh, M., Shariati, M., Nazari, A. M., & Keramat, A. (2020). *Fertility intentions and effective factors at a glance: a systematic review*. Research Square .<https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-18739/v1>
- Hashemzadeh, M., Shariati, M., Mohammad Nazari, A., & Keramat, A. (2021). Childbearing intention and its associated factors: A systematic review. *Nursing Open*, 8(5), 2354. <https://doi.org/10.1002/NOP2.849>
- Hekmat, F., Kabacoff, R. I., & Klein, H. E. (1983). Motivations for childbearing and fertility behavior among urban and rural families of Iran. *Birth Psychology Bulletin*, 4(1), 26–39. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12339754>.
- Hiekel, N., & Castro-Martín, T. (2014). Grasping the diversity of cohabitation: Fertility intentions among cohabiters across europe. *Journal of Marriage and Family*, 76(3), 489–505. <https://doi.org/10.1111/JOMF.12112>.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53–60. <https://doi.org/https://doi.org/10.21427/d7cf7r>.
- Hovardaoğlu S. (2000). *Davranış Bilimleri için Araştırma Teknikleri*. Ve-Ga yayınları.
- Huczewska, I., Kruk, K., & Mynarska, M. (2025). Understanding the link between parentification and desire to have children: moderating role of perceived fairness. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*. <https://doi.org/10.1080/02646838.2025.2480388>.
- Huczewska, I., & Mynarska, M. (2023). From parentification to parenthood: caregiving responsibilities in childhood and childbearing desire in young adulthood. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 43(1), 4–18. <https://doi.org/10.1080/02646838.2023.2220356>.
- Johnson, J. A., Tough, S., Wilson, R. D., Audibert, F., Cartier, L., Désilets, V. A., Blight, C., Brock, J. A., Langlois, S., Gagnon, A., Murphy-Kaulbeck, L., & Okun, N. (2012). Delayed child-bearing. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Canada*, 34(1), 80–93. [https://doi.org/10.1016/S1701-2163\(16\)35138-6](https://doi.org/10.1016/S1701-2163(16)35138-6).
- Kahansim, M. L., Hadejia, I. S., & Sambo, M. N. (2013). A Comparative Study of Factors Influencing Decisions on Desired Family Size among Married Men and Women in Bokkos, a Rural Local Government Area in Plateau State. *African Journal of Reproductive Health*, 17(1). <https://www.ajrh.info/index.php/ajrh/article/view/262>.
- Karabchuk, T., Dülmer, H., & Gatskova, K. (2022). Fertility attitudes of highly educated youth: A factorial survey. *Journal of Marriage and Family*, 84(1), 32–52. <https://doi.org/10.1111/JOMF.12790>.
- Karakoç, F.Y. & Dönmez, L.(2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39–49. <https://doi.org/10.25282/ted.228738>.
- Karhunen, O., Jokela, M., & Golovina, K. (2023). Associations between early family environment and ideal number of children. *International Journal of Psychology*, 58(6), 574–583. <https://doi.org/10.1002/IJOP.12933>.
- Kartal M, B. S. (2018). *SPSS ve AMOS Uygulamalı Örneklerle Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri* .Akademisyen Kitabevi.
- Kenny, L., Koshin, H., Sulaiman, M., & Cislighi, B. (2019). Adolescent-led marriage in Somaliland and Puntland: A surprising interaction of agency and social norms. *Journal of Adolescence*, 72(1), 101–111. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.02.009>.
- Kessler, L. M., Craig, B. M., Saigal, C., & Quinn, G. P. (2013). Starting a Family: Characteristics Associated With Men’s Reproductive Preferences. *American Journal of Men’s Health*, 7(3), 198–205. <https://doi.org/10.1177/1557988312465106>.

- Khadivzadeh, T., Latifnejad Roudsari, R., Bahrami, M., Taghipour, A., & Abbasi Shavazi, J. (2013). The influence of social network on couples' intention to have the first child. *Iranian journal of reproductive medicine*, 11(3), 209-218.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. Routledge.
- Kline, P. (2014). *An Easy Guide to Factor Analysis*. *An Easy Guide to Factor Analysis*. <https://doi.org/10.4324/9781315788135>
- Kravdal, Ø. (2002). Education and fertility in sub-Saharan africa: Individual and community effects. *Demography* 2002 39:2, 39(2), 233–250. <https://doi.org/10.1353/DEM.2002.0017>.
- Kreyenfeld, M., & Andersson, G. (2014). Socioeconomic differences in the unemployment and fertility nexus: Evidence from Denmark and Germany. *Advances in Life Course Research*, 21, 59–73. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2014.01.007>.
- Kwon, N., & Sohn, H. (2023). The effect of age at first marriage on female fertility: evidence from Korea's school entry policy using exact date of birth. *Population Research and Policy Review*, 42(1), 1–30. <https://doi.org/10.1007/S11113-023-09747-5>.
- Lampic, C., Svanberg, A. S., Karlström, P., & Tydén, T. (2006). Fertility awareness, intentions concerning childbearing, and attitudes towards parenthood among female and male academics. *Human Reproduction*, 21(2), 558–564. <https://doi.org/10.1093/HUMREP/DEI367>.
- Lappegård, T., Neyer, G., & Vignoli, D. (2021). Three dimensions of the relationship between gender role attitudes and fertility intentions. *Genus*, 77(1), 15. <https://doi.org/10.1186/s41118-021-00126-6>.
- Lean, S. C., Derricott, H., Jones, R. L., & Heazell, A. E. P. (2017). Advanced maternal age and adverse pregnancy outcomes: A systematic review and meta-analysis. *PLoS ONE*, 12(10). <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0186287>.
- Li, H., Fan, C., Mubarik, S., Nabi, G., & Xiao Ping, Y. (2021). The trend in delayed childbearing and its potential consequences on pregnancy outcomes: a single center 9-years retrospective cohort study in Hubei, China. *BMC Pregnancy and Childbirth*. <https://doi.org/10.1186/s12884-022-04807-8>.
- Li, Z., Fan, J., Xing, Y., Peng, G., & Zhang, X. (2024). The impact of work-family conflict on Chinese women's fertility intention: the role of fertility attitude, income class, and child-rearing burden. *BMC Women's Health*, 24(1), 557. <https://doi.org/10.1186/S12905-024-03401-8>.
- Liefbroer, A. C. (2008). Changes in family size intentions across young adulthood: a life-course perspective. *European Journal of Population = Revue Européenne de Démographie*, 25(4), 363-386. <https://doi.org/10.1007/s10680-008-9173-7>.
- Liu, L., Wang, Q., Hu, Y., & Li, Y. (2025). Fertility intentions in Chinese families: a comparative analysis of spousal differences and influencing factors across family size. *China Population and Development Studies* 2025 9:1, 9(1), 54–88. <https://doi.org/10.1007/S42379-025-00183-W>.
- Liu, P., Cao, J., Nie, W., Wang, X., Tian, Y., & Ma, C. (2021). The influence of internet usage frequency on women's fertility intentions—the mediating effects of gender role attitudes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 4784. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094784>.
- Mahey, R., Gupta, M., Kandpal, S., Malhotra, N., Vanamail, P., Singh, N., & Kriplani, A. (2018). Fertility awareness and knowledge among Indian women attending an infertility clinic: a cross-sectional study. *BMC Women's Health*, 18(1). <https://doi.org/10.1186/s12905-018-0669-y>.

- Manning, W. D. (1995). Cohabitation, marriage, and entry into motherhood. *Journal of Marriage and Family*, 57(1), 191–200. <https://doi.org/10.2307/353827>.
- Martín-García, T. (2009). ‘Bring Men Back In’: A Re-examination of the Impact of Type of Education and Educational Enrolment on First Births in Spain. *European Sociological Review*, 25(2), 199–213. <https://doi.org/10.1093/ESR/JCN041>.
- Matera, C., Dommermuth, L., Bacci, S., Bertaccini, B., Minello, A., & Vignoli, D. (2022). Perceived economic uncertainty and fertility intentions in couples: a dyadic extension of the theory of planned behaviour. *Journal of Family and Economic Issues*, 44(4), 790. <https://doi.org/10.1007/S10834-022-09872-X>.
- Matin, K. (1985). The impact of female education on fertility desires in Bangladesh. *Rural Demography*, 12(1–2), 41–53.
- Matovu, J. K. B., Makumbi, F., Wanyenze, R. K., & Serwadda, D. (2017). Determinants of fertility desire among married or cohabiting individuals in Rakai, Uganda: a cross-sectional study. *Reproductive Health*, 14(1), 2. <https://doi.org/10.1186/s12978-016-0272-3>.
- Melnyk, V., Carrillat, F. A., & Melnyk, V. (2022). The influence of social norms on consumer behavior: a meta-analysis. *Journal of Marketing*, 86(3), 98–120. <https://doi.org/10.1177/00222429211029199>.
- Mesfin, G. (2002). The role of men in fertility and family planning program in Tigray Region. *Ethiopian Journal of Health Development*, 16(3), 247–255. <https://doi.org/10.4314/EJHD.V16I3.9822>.
- Miller, W. B. (1992). Personality traits and developmental experiences as antecedents of childbearing motivation. *Demography*, 29(2), 265–285. <https://doi.org/10.2307/2061731>.
- Modena, F., Rondinelli, C., & Sabatini, F. (2014). Economic insecurity and fertility intentions: The Case of Italy. *Review of Income and Wealth*, 60(S1). <https://doi.org/10.1111/roiw.12044>.
- Mogilevkina, I., Stern, J., Melnik, D., Getsko, E., & Tydén, T. (2016). Ukrainian medical students attitudes to parenthood and knowledge of fertility. *European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 21(2), 189–194. <https://doi.org/10.3109/13625187.2015.1130221>.
- Mohd Razali, N., & Bee Wah, Y. (2011). Power comparisons of Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors and Anderson-Darling tests. *Journal of Statistical Modeling and Analytics*, 2(1), 21–33.
- Moon, J., & Jeon, B. (2024). Factors associated with pregnancy and childbirth among married couples: a longitudinal analysis using the 2012–2018 Korean Health Panel. *Cureus*, 16(10), e71969. <https://doi.org/10.7759/CUREUS.71969>.
- Morgan, S. P., & Rackin, H. (2010). The Correspondence between fertility intentions and behavior in the United States. *Population and Development Review*, 36(1), 91–118. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00319.x>
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.
- Musick, K., England, P., Edgington, S., & Kangas, N. (2009). Education differences in intended and unintended fertility. *Social Forces*, 88(2), 543–572. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0278>.
- Naghibi, S. A., Khazae-Pool, M., & Moosazadeh, M. (2019). Psychometric properties of fertility desire scale (FDS) developed for Iranian parents. *BMC Public Health*, 19(1), 1113. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-7413-x>.

- Nahar, M. Z., Zahangir, M. S., & Islam, S. M. S. (2013). Age at first marriage and its relation to fertility in Bangladesh. *Chinese Journal of Population Resources and Environment*, 11(3), 227–235. <https://doi.org/10.1080/10042857.2013.835539>.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2020, January 30). World Fertility and Family Planning 2020: Highlights: Accelerating action to ensure universal access to family planning (ST/ESA/SER.A/450). United Nations. https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/family/World_Fertility_and_Family_Planning_2020_Highlights.pdf.
- Nauck, B. (2007). Value of children and the framing of fertility: results from a cross-cultural comparative survey in 10 societies. *European Sociological Review*, 23(5), 615–629. <https://doi.org/10.1093/esr/jcm028>.
- Nguyen, Y. T. H., Dang, T. N. H., Sukontamarn, P., & Teerawichitchainan, B. (2024). Religious affiliation and fertility in Vietnam: Exploring desire for additional children and actual fertility. *Socius*, 10. <https://doi.org/10.1177/23780231241244598>.
- Ning, N., Tang, J., Huang, Y., Tan, X., Lin, Q., & Sun, M. (2022). Fertility intention to have a third child in China following the three-child policy: a cross-sectional study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22). <https://doi.org/10.3390/ijerph192215412>.
- Nitsche, N., & Hayford, S. R. (2020). Preferences, partners, and parenthood: linking early fertility desires, marriage timing, and achieved fertility. *Demography*, 57(6), 1975. <https://doi.org/10.1007/s13524-020-00927-y>.
- Nitsche, N., Matysiak, A., Van Bavel, J., & Vignoli, D. (2018). Partners' educational pairings and fertility across Europe. *Demography*, 55(4), 1195–1232. <https://doi.org/10.1007/s13524-018-0681-8>.
- Oduşina, E. K., Ayotunde, T., Kunnuji, M., Ononokpono, D. N., Bishwajit, G., Yaya, S., & Yaya, S. (2020). Fertility preferences among couples in Nigeria: A cross sectional study. *Reproductive Health*, 17(1), 1–9. <https://doi.org/10.1186/S12978-020-00940-9>.
- OpenEpi - Toolkit Shell for Developing New Applications. Retrieved August 21, 2025, from <https://www.openepi.com/SampleSize/SSPropor.htm>.
- Özdamar K. (2002). *Paket Programlar, İstatistiksel Veri Analizi*. Nobel Kitabevi.
- Özdemir, Z. (2018). Sağlık bilimlerinde likert tipi tutum ölçeği geliştirme. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(1), 60–68. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.431132>.
- Pearce, L. D. (2002). The influence of early life course religious exposure on young adults' dispositions toward childbearing. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 41(2), 325–340. <https://www.jstor.org/stable/1388012>.
- Pearson, L., Holton, S., McLachlan, R., & Hammarberg, K. (2021). Australian men's fertility information seeking attitudes and behaviour: A qualitative investigation. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 29, 100621. <https://doi.org/10.1016/J.SRHC.2021.100621>.
- Peterson, B. D., Pirritano, M., Tucker, L., & Lampic, C. (2012). Fertility awareness and parenting attitudes among American male and female undergraduate university students. *Human Reproduction*, 27(5), 1375–1382. <https://doi.org/10.1093/humrep/des011>.
- Preis, H., Tovim, S., Mor, P., Grisaru-Granovsky, S., Samueloff, A., & Benyamini, Y. (2020). Fertility intentions and the way they change following birth- a prospective longitudinal study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 20(1), 228. <https://doi.org/10.1186/s12884-020-02922-y>.

- Pristl, A., Kilian, S., & Mann, A. (2021). When does a social norm catch the worm? Disentangling social normative influences on sustainable consumption behaviour. *Journal of Consumer Behaviour*, 20(3), 635–654. <https://doi.org/10.1002/cb.1890>.
- Qiu, H., Ren, Y., Hou, L., Qiu, H., Ren, Y., & Hou, L. (2019). Diversities in fertility intention and action and their impact factors among married employees born during 1980's. *Chinese Journal of Public Health*, 2019, Vol. 35, Issue 11, Pages: 1557-1560, 35(11), 1557–1560. <https://doi.org/10.11847/ZGGGWS1119710>.
- Ranjbar, M., Rahimi, M. K., Heidari, E., Bahariniya, S., Alimondegari, M., Lotfi, M. H., & Shafaghat, T. (2024). What factors influence couples' decisions to have children? Evidence from a systematic scoping review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 24(1), 223. <https://doi.org/10.1186/S12884-024-06385-3>.
- Rao, S., Vlassoff, C., & Sarode, J. (2014). Economic Development, Women's Social and Economic Empowerment and Reproductive Health in Rural India. *Asian Population Studies*, 10(1), 4–22. <https://doi.org/10.1080/17441730.2013.840083>.
- Ren, Y., g, X., Niu, C., Yang, F., & Zheng, Y. (2024). Fertility intention of young people of childbearing age in China after the implementation of the two-child policy—A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 24(1), 1–17. <https://doi.org/10.1186/S12889-024-20956-1>.
- Renfrew, M. J., McFadden, A., Bastos, M. H., Campbell, J., Channon, A. A., Cheung, N. F., Silva, D. R. A. D., Downe, S., Kennedy, H. P., Malata, A., McCormick, F., Wick, L., & Declercq, E. (2014). Midwifery and quality care: findings from a new evidence-informed framework for maternal and newborn care. *The Lancet*, 384(9948), 1129–1145. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)60789-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)60789-3).
- Ricciardi, R. (2020). Fertility Decisions in the Anthropocene: Facets of the Demographic Transition, Rationalization and Environmental Concern. *S. in Sociology and International Affairs*.
- Riederer, B., & Buber-Ennsner, I. (2019). Regional context and realization of fertility intentions: the role of the urban context. *Regional Studies*, 53(12), 1669. <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1599843>.
- Rijken, A. J., & Liefbroer, A. C. (2009). The influence of partner relationship quality on fertility. *European Journal of Population*, 25(1), 27–44. <https://doi.org/10.1007/S10680-008-9156-8>.
- Rindfuss, R. R., Guilkey, D. K., Morgan, S. P., & Kravdal, Øy. (2010). Child-Care Availability and Fertility in Norway. *Population and Development Review*, 36(4), 725–748. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00355.x>.
- Roberts, E., Metcalfe, A., Jack, M., & Tough, S. C. (2011). Factors that influence the childbearing intentions of Canadian men. *Human Reproduction*, 26(5), 1202–1208. <https://doi.org/10.1093/humrep/der007>.
- Rotella, A., Varnum, M. E. W., Sng, O., & Grossmann, I. (2021). Increasing Population Densities Predict Decreasing Fertility Rates Over Time: A 174-Nation Investigation. *American Psychologist*, 76(6), 933–946. <https://doi.org/10.1037/amp0000862>.
- Safdari-Dehcheshmeh, F., Noroozi, M., Taleghani, F., & Memar, S. (2023). Factors Influencing the Delay in Childbearing. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 28(1), 10–19. https://doi.org/10.4103/ijnmr.ijnmr_65_22.
- Sallam, H. N., & Sallam, N. H. (2023). History and epidemiology of human fertility. In *Management of Infertility* (pp. 1–10). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-89907-9.00005-3>.
- Salmela-Aro, K. (2012). Transition to parenthood and positive parenting: Longitudinal and intervention approaches. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(1), 21–32. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.607584>.

- Samari, G. (2019). Education and fertility in Egypt: Mediation by women's empowerment. *SSM - Population Health*, 9, 100488. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2019.100488>.
- Sarı, R. M., & Sağlam, E. B. (2024). Sosyal problemler sosyolojisi çerçevesinde Türkiye'de nüfus yaşlanması. *Erdem*, 86, 63–96. <https://doi.org/10.32704/erdem.2024.86.063>.
- Schliep, K. C., Schisterman, E. F., Mumford, S. L., Pollack, A. Z., Zhang, C., Ye, A., Stanford, J. B., Hammoud, A. O., Porucznik, C. A., & Wactawski-Wende, J. (2012). Caffeinated beverage intake and reproductive hormones among premenopausal women in the BioCycle Study. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 95(2), 488–497. <https://doi.org/10.3945/ajcn.111.021287>.
- Schytt, E., Nilsen, A. B. V., & Bernhardt, E. (2014a). Still childless at the age of 28 to 40 years: A cross-sectional study of Swedish women's and men's reproductive intentions. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 5(1), 23–29. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2013.11.001>.
- Şeker, H., & Gençdoğan, B. (2014). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Nobel tıp kitabevi.
- Selim, S. & Bilgin, D. (2020). Dini inanışlara göre doğurganlığı etkileyen faktörlerin etkileşim hipotezi açısından araştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1005–1019. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.737145>.
- Shenk, M. K., Towner, M. C., Kress, H. C., & Alam, N. (2013). A model comparison approach shows stronger support for economic models of fertility decline. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(20), 8045–8050. <https://doi.org/10.1073/pnas.1217029110>.
- Shreffler, K. M., Tiemeyer, S., McQuillan, J., Greil, A. L., & Spierling, T. (2019). Partner congruence on fertility intentions and values: Implications for birth outcomes. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(8), 2307–2322.
- Simon, D., Kriston, L., Loh, A., Spies, C., Scheibler, F., Wills, C., & Härter, M. (2010). Confirmatory factor analysis and recommendations for improvement of the Autonomy-Preference-Index (API). *Health Expectations*, 13(3), 234–243. <https://doi.org/10.1111/J.1369-7625.2009.00584.x>.
- Skakkebaek, N. E., Jørgensen, N., Andersson, A.-M., Juul, A., Main, K. M., Jensen, T. K., & Toppari, J. (2019). Populations, decreasing fertility, and reproductive health. *The Lancet*, 393(10180), 1500–1501. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30690-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30690-7).
- Söderberg, M., Christensson, K., Lundgren, I., & Hildingsson, I. (2015). Women's attitudes towards fertility and childbearing – A study based on a national sample of Swedish women validating the Attitudes to Fertility and Childbearing Scale (AFCS). *Sexual & Reproductive Healthcare*, 6(2), 54–58. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2015.01.002>.
- Söderberg, M., Lundgren, I., Christensson, K., & Hildingsson, I. (2013). Attitudes toward fertility and childbearing scale: An assessment of a new instrument for women who are not yet mothers in Sweden. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 13(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-13-197>.
- Sprocha, B., & Tisliar, P. (2019). Fertility and religious belief: old and new relationships in Slovakia. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 18(52), 63–80.
- Stein, P., Willen, S., & Pavetic, M. (2014). Couples' fertility decision-making. *Demographic Research*, 30, 1697–1732. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2014.30.63>.

- Storey, J. D., & Kaggwa, E. B. (2009). The Influence of changes in fertility related norms on contraceptive use in Egypt, 1995–2005. *Population Review*, 48(1). <https://doi.org/10.1353/prv.0.0017>.
- Sturm, N., Koops, J. C., & Rutigliano, R. (2023). The influence of partnership status on fertility intentions of childless women and men across European Countries. *European Journal of Population*, 39(1), 1–34. <https://doi.org/10.1007/S10680-023-09664-5>.
- Sylvest, R., Koert, E., Balslev, J., Steenberg, M., Schmidt, L., & Ziebe, S. (2024). How to talk to young adults about fertility. *Reproductive BioMedicine Online*, 49(1) 103937. <https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2024.103937>.
- Sylvest, R., Koert, E., Birch Petersen, K., Mallng, G. M. H., Hald, F., Nyboe Andersen, A., & Schmidt, L. (2018). Attitudes towards family formation among men attending fertility counselling. *Reproductive Biomedicine & Society Online*, 6, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.rbms.2018.06.001>.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics*. Allyn and Bacon.
- Tatlıhoğlu, K. (2013). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII), 939-971. <https://doi.org/10.14225/joh400>.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara, Nobel Basımevi.*
- Tavşancıl, Ezel. (2019). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tekgündüz, S. E., Yağmur Gür, E., Apay, S. E., Gür, E. Y., & Tarihi, G. (2021). Evli kadınların aile planlaması tutum ve niyetleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 11(4), 743–750. <https://doi.org/10.31832/smj.854295>.
- Testa, Ma. R. (2007). Childbearing preferences and family issues in Europe: evidence from the Eurobarometer 2006 survey. *Vienna Yearbook of Population Research*, 357–379.
- Lindsey, B. (2023, February 15). *The global fertility collapse*. Niskanen Center. <https://www.niskanencenter.org/the-global-fertility-collapse/>.
- Thompson, R., & Lee, C. (2011). Sooner or later? Young Australian men's perspectives on timing of parenthood. *Journal of Health Psychology*, 16(5), 807–818. <https://doi.org/10.1177/1359105310392091>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024, 15 Mayıs). *Doğum istatistikleri, 2023* [Bülten]. TÜİK Veri Portalı. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Birth-Statistics-2023-53708>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2018, 18 Mayıs). *Doğum istatistikleri, 2017* [Bülten]. TÜİK Veri Portalı. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Birth-Statistics-2017-27588>.
- Türkmen, H., & Bakıman, Y. (2021). Anne ve baba tutumunun gençlerde doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 101–109.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay yayıncılık.
- Vasireddy, S., Berrington, A., Kuang, B., & Kulu, H. (2023). Education and fertility: A review of recent research in Europe. *Comparative Population Studies*, 48. <https://doi.org/10.12765/CPoS-2023-21>.
- Vassard, D., Lallemand, C., Nyboe Andersen, A., Macklon, N., & Schmidt, L. (2016). A population-based survey on family intentions and fertility awareness in women and men in the United Kingdom and Denmark. *Upsala Journal of Medical Sciences*, 121(4), 244–251. <https://doi.org/10.1080/03009734.2016.1194503>.

- Virk, A., Kalia, M., Gupta, B., Singh, J., & Singh, H. (2013). Role of men in fertility and family planning in a peri-urban community in Punjab, India -. *International Journal of Medical Science and Public Health*, 2(3), 613. <https://doi.org/10.5455/IJMSPH.2013.200420131>.
- Virtala, A., Vilska, S., Huttunen, T., & Kunttu, K. (2011). Childbearing, the desire to have children, and awareness about the impact of age on female fertility among Finnish university students. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 16(2), 108–115. <https://doi.org/10.3109/13625187.2011.553295>.
- Vollset, S. E., Goren, E., Yuan, C.-W., Cao, J., Smith, A. E., Hsiao, T., Bisignano, C., Azhar, G. S., Castro, E., Chalek, J., Dolgert, A. J., Frank, T., Fukutaki, K., Hay, S. I., Lozano, R., Mokdad, A. H., Nandakumar, V., Pierce, M., Pletcher, M., ... Murray, C. J. L. (2020). Fertility, mortality, migration, and population scenarios for 195 countries and territories from 2017 to 2100: a forecasting analysis for the Global Burden of Disease Study. *The Lancet*, 396(10258), 1285–1306. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30677-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30677-2).
- Wagner Bernardes, J., & Marin, A. H. (2023). Individual and relational factors associated to the childbearing intentions of Brazilian women and men. *Marriage & Family Review*, 59(6), 412–437. <https://doi.org/10.1080/01494929.2023.2175101>.
- Wang, Y., Kong, F., Fu, Y., & Qiao, J. (2024). How can China tackle its declining fertility rate? *BMJ*, e078635. <https://doi.org/10.1136/bmj-2023-078635>.
- Wei, J., Xue, J., & Wang, D. (2018). Socioeconomic determinants of rural women's desired fertility: A survey in rural Shaanxi, China. *PLOS ONE*, 13(9), e0202968. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0202968>.
- Wu, F. (2020). Review on fertility intentions: Theories and empirical studies. *Sociological Study*, 35(4), 218–240.
- Xiang, Z., Zhang, X., Li, Y., Li, J., Wang, Y., Wang, Y., Ming, W.-K., Sun, X., Jiang, B., Zhai, G., Wu, Y., & Wu, J. (2023). Fertility intention and its affecting factors in China: A national cross-sectional survey. *Heliyon*, 9(2), e13445. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13445>.
- Xu, J., Li, L., Ma, X. Q., Zhang, M., Qiao, J., Redding, S. R., Wang, R., & Ouyang, Y. Q. (2023). Fertility intentions, parenting attitudes, and fear of childbirth among college students in China: A cross-sectional study. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 36(1), 65–71. <https://doi.org/10.1016/J.JPAG.2022.07.015>.
- Yan, Z., Hui, L., Wenbin, J., Liuxue, L., Yuemei, L., Bohan, L., & Lili, W. (2021). Third birth intention of the childbearing-age population in mainland China and sociodemographic differences: a cross-sectional survey. *BMC Public Health*, 21(1), 2280. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-12338-8>.
- Yeşilyurt, S., & Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/10.17556/erziefd.297741>.
- Yinger, N., & Greenbaum, C. (2018). *Fertility intentions: Getting the right insights by asking the right questions* (Policy Brief). Population Reference Bureau.
- Yu, X., & Liang, J. (2022). Social norms and fertility intentions: Evidence from China. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.947134>.
- Yurdağül H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30.
- Yurdağül, H., & Bayrak, F. (2012). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik ölçüleri: Kapsam Geçerlik İndeksi Ve Kappa istatistiğinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 2, 264–271.

- Zabin, L. S., Huggins, G. R., Emerson, M. R., & Cullins, V. E. (2000). Partner effects on a woman's intention to conceive: "Not with this partner." *Family Planning Perspectives*, 32(1), 39–45. <https://doi.org/10.2307/2648147>.
- Zhang, Z., & Zhao, Z. (2023). Women's education and fertility in China. *China Economic Review*, 78, 101936. <https://doi.org/10.1016/J.chieco.2023.101936>.
- Zhu, C., Yan, L., Wang, Y., Ji, S., Zhang, Y., & Zhang, J. (2022). Fertility Intention and Related Factors for Having a Second or Third Child Among Childbearing Couples in Shanghai, China. *Frontiers in Public Health*, 10, 879672. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.879672>.

8.EKLER

Ek1.SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-Kadın

Bu araştırma, Doğurganlık çağındaki bireylerin ebeveyn olmaya yönelik tutumlarının İncelenmesi amacıyla planlanmıştır. Soruları içtenlikle cevaplamanız çalışma sonuçları açısından önemlidir. Cevaplarınız bilimsel amaçla kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Elif DAMAR

1-Kaç yaşındasınız?

2-Nerelisiniz?.....

3- En uzun yaşadığınız bölge/il neresi?.....

4-Eğitim durumunuz nedir? (Bitirdiğiniz veya devam ettiğiniz)

a) ilkokul b) ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Lisansüstü f) Diğer

5-Medeni durumunuz nedir?

a) Bekar b) Erkek arkadaşım/sevgilim var c) Nişanlı d) Evli e) Boşanmış d) Diğer.....

6-Kaç yaşında evlendiniz?.....

7-Kaç yıllık evlisiniz?.....

f) İşsiz g) Diğer.....

8-Eşinizin/partnerinizin eğitim durumu nedir? (Bitirdiği veya devam ettiği)

a) ilkokul b) ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Diğer

9-Eşinizin/partnerinizin mesleği nedir?

a) Memur b) İşçi c) Özel Sektör /Serbest Meslek d) Eğitimine devam ediyor e) İşsiz

f) Diğer.....

10-İkamet ettiğiniz yer aşağıdakilerden hangisidir?

a) Şehir b) İlçe c) Köy

11-Anne ve babanız ile birlikte mi büyüdünüz?

a) Evet b) Hayır

12-Kardeşiniz var mı? Varsa kaç tane?

a) Evet..... b) Hayır

13-Aile tipiniz nedir?

a) Çekirdek aile b) Geniş aile c) Parçalanmış aile e) Diğer

14-Ailenizin gelir durumu sizce nasıldır?

a) En Üst Gelir Grubundayım

- b) Üst Gelir Grubundayım
- c) Orta Gelir Grubundayım
- d) Alt Gelir Grubundayım
- e) En Alt Gelir Grubundayım

15-Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

16-Kullandığınız doğum kontrol yöntemi nedir? (Partnerinizin ve sizin)

- a) Hap b) Ria (spiral) c) Kondom(prezervatif) d) Aylık ve üç aylık iğneler d) Geri çekme
- e) Diğer.....

17-İleride çocuk sahibi olma hayali kuruyor musunuz?

- a.) Evet b) Hayır

18-İleride kaç çocuğunuz olduğunu hayal ediyorsunuz?.....

19-İlk çocuğunuza sahip olmak için tercih ettiğiniz yaş aralığı nedir?

- a) 20-24
- b) 25-29
- c) 30-34
- d) 35-39
- e) 40 ve üzeri

Ek2.AFCS

Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği	1-Hiç katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Ne katılmıyorum ne katılmıyorum	4-Katılıyorum	5 = Tamamen katılıyorum
1. Bir gün anne olmayı sabırsızlıkla bekliyorum.					
2. Gebe kaldığımı ve doğum yaptığımı hayal edebiliyorum					
3. Anne olmak benim için önemlidir					
4. Gelecekte gebe olmayı sabırsızlıkla bekliyorum.					
5. Bir çocuğa sahip olmak yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır.					
6. Gelecekte gebe kalabilmem benim için önemlidir.					
7. Doğurganlık gelecekteki yaşamımın önemli bir parçasıdır.					
8. Çocuk sahibi olmak boş zaman etkinliklerimi sınırlandıracaktır.					
9. Gebelik şuanki yaşam tarzıma uygun değil.					
10. Şu an anne olma sorumluluğuna girmek istemiyorum.					
11. Planlanmamış bir gebelik, şimdiki yaşamımda beni engelleyecektir.					
12. Çocuk sahibi olmak arkadaşlarımla sosyalleşmemi sınırlandıracaktır					
13. Annelik zamanımı çok fazla alacaktır.					
14. Çocuk sahibi olmak çalışma olanaklarımı kısıtlayacaktır.					
15. Çocuk sahibi olmadan önce özgürlüğümün tadını çıkartmak istiyorum.					
16. Çocuk sahibi olmak kariyerimi sınırlandıracaktır.					
17. Doğurganlık kadınlık hissi için önemlidir.					
18. Doğurganlığım kadın olduğumu hissetmemi sağlar.					
19. Anne olmak kadınlık kimliğim açısından önemlidir.					
20. Doğurganlık şimdiki yaşamımın önemli bir parçasıdır.					
21. Benim için hamile kalabilmek her zaman önemlidir.					

Ek3. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-1. Aşama için-Erkek

Bu araştırma, Doğurganlık çağındaki bireylerin ebeveyn olmaya yönelik tutumlarının İncelenmesi amacıyla planlanmıştır. Soruları içtenlikle cevaplamanız çalışma sonuçları açısından önemlidir. Cevaplarınız bilimsel amaçla kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Elif DAMAR

1-Kaç yaşındasınız?

2-Eğitim durumunuz nedir? (Bitirdiğiniz veya devam ettiğiniz)

a) ilkokul b) ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Lisansüstü f) Diğer

3-Medeni durumunuz nedir?

a) Bekar b) Kız arkadaşım/sevgilim var c) Nişanlı d) Evli e) Boşanmış d) Diğer.....

4-Kaç yaşında evlendiniz?.....

5-Kaç yıllık evlisiniz?.....

6-Sosyal güvenceniz var mı?

a) Evet b) Hayır

7-Anne ve babanız ile birlikte mi büyüdünüz?

a) Evet b) Hayır

8-Kardeşiniz var mı? Varsa kaç tane?

a) Evet..... b) Hayır

9-Aile tipiniz nedir?

a) Çekirdek aile b) Geniş aile c) Parçalanmış aile e) Diğer

10-Ailenizin gelir durumu sizce nasıldır?

- a) En Üst Gelir Grubundayım
- b) Üst Gelir Grubundayım
- c) Orta Gelir Grubundayım
- d) Alt Gelir Grubundayım
- e) En Alt Gelir Grubundayım

11-Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

12-Kullandığınız doğum kontrol yöntemi nedir? (Partnerinizin ve sizin)

- a) Hap b) Ria (spiral) c) Kondom(prezervatif) d) Aylık ve üç aylık iğneler d) Geri çekme
- e) Diğer.....

13-İleride çocuk sahibi olma hayali kuruyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

14-İleride kaç çocuğunuz olduğunu hayal ediyorsunuz?.....

15-İlk çocuğunuza sahip olmak için tercih ettiğiniz yaş aralığı nedir?

a) 20-24

b) 25-29

c) 30-34

d) 35-39

e) 40 ve üzeri

Ek4. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU-Erkek

Bu araştırma, Doğurganlık çağındaki bireylerin ebeveyn olmaya yönelik tutumlarının İncelenmesi amacıyla planlanmıştır. Soruları içtenlikle cevaplamanız çalışma sonuçları açısından önemlidir. Cevaplarınız bilimsel amaçla kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Elif DAMAR

1-Kaç yaşındasınız?

2-Nerelisiniz?.....

3- En uzun yaşadığınız bölge/il neresi?.....

4-Eğitim durumunuz nedir? (Bitirdiğiniz veya devam ettiğiniz)

a) ilkokul b) ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Lisansüstü f) Diğer

5-Medeni durumunuz nedir?

a) Bekar b) Kız arkadaşım/sevgilim var c) Nişanlı d) Evli e) Boşanmış d) Diğer.....

6-Kaç yaşında evlendiniz?.....

7-Kaç yıllık evlisiniz?.....

8-Eşinizin/partnerinizin eğitim durumu nedir? (Bitirdiği veya devam ettiği)

a) ilkokul b) ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Diğer

9-Eşinizin/partnerinizin mesleği nedir?

a) Memur b) İşçi c) Özel Sektör /Serbest Meslek d) Eğitimine devam ediyor e) İşsiz

f) Ev hanımı g) Diğer.....

10-Anne ve babanız ile birlikte mi büyüdünüz?

a) Evet b) Hayır

11-Kardeşiniz var mı? Varsa kaç tane?

a) Evet..... b) Hayır

12-Aile tipiniz nedir?

a) Çekirdek aile b) Geniş aile c) Parçalanmış aile e) Diğer

13-Ailenizin gelir durumu sizce nasıldır?

- a) En Üst Gelir Grubundayım
- b) Üst Gelir Grubundayım
- c) Orta Gelir Grubundayım
- d) Alt Gelir Grubundayım
- e) En Alt Gelir Grubundayım

14-Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

15-Kullandığınız doğum kontrol yöntemi nedir? (Partnerinizin ve sizin)

a) Hap b) Ria (spiral) c) Kondom(prezervatif) d) Aylık ve üç aylık iğneler d) Geri çekme

e) Diğer.....

16-İleride çocuk sahibi olma hayali kuruyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

17-İleride kaç çocuğunuz olduğunu hayal ediyorsunuz?.....

18-İlk çocuğunuza sahip olmak için tercih ettiğiniz yaş aralığı nedir?

a) 20-24

b) 25-29

c) 30-34

d) 35-39

e) 40 ve üzeri

EK5. Taslak-BOYTÖ

Erkeklerde Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği	1-Hiç katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Ne katılmıyorum ne katılmıyorum	4-Katılıyorum	5 = Tamamen katılıyorum
1. Bir gün baba olmayı sabırsızlıkla bekliyorum.					
2. Eşimin/partnerimin gebe kaldığını ve çocuğumu kucağıma aldığını hayal edebiliyorum.					
3. Baba olmak benim için oldukça önemlidir.					
4. Baba olmayı hayatın kaçınılmaz bir parçası olarak görürüm.					
5. Gelecekte çocuğumun da içinde olduğu bir aile hayal ediyorum.					
6. Baba olmak beni kişisel olarak geliştirecektir.					
7. Çocuğumun olması hayatta yeni amaçlar edinmemi sağlayacaktır.					
8. Arkadaşlarım ile ileride baba olmak hakkında konuşurum.					
9. Baba olmak hayata bağlılığımı arttıracaktır.					
10. Baba olmak eşimle/partnerimle olan ilişkiyi olumlu yönde etkileyecektir.					
11. Baba olmak kendime ayırdığım zamanı azaltacaktır.					
12. Baba olmak şu anki yaşam tarzıma uygun değil.					
13. Şu an baba olma sorumluluğunu üstlenmek istemiyorum.					
14. Planlamadığım bir şekilde baba olmak yaşamımı sınırlandıracaktır.					
15. Baba olmak sosyal yaşamımı sınırlayacaktır.					
16. Baba olduğumda zamanımın çoğunu çocuğum alacaktır					
17. Baba olmadan önce özgürlüğümün tadını çıkartmak isterim.					
18. Baba olmak kariyerimi sınırlayacaktır.					
19. Baba olduğumda hayatım çocuğumla yaşamaya uygun olmalıdır.					
20. Baba olmak için düzenli bir gelirın olması gerekir.					
21. Çocuğun anne ve babanın bir arada olduğu çekirdek bir ailenin içine doğması önemlidir					
22. Kendimi bir çocuğun güvenli bir hayat sürmesini sağlayacak kadar yeterli hissetmiyorum					
23. Baba olmadan önce yerine yetirmem gereken sorumluluklarım var.					
24. Baba olmam ev içindeki sorumluluklarımı arttıracaktır					
25. Baba olmak için yeterli ekonomik koşullara sahip olduğumu düşünmüyorum.					
26. Şu an baba olmanın sorumluluklarını yerine getirecek zamana sahip olmadığımı düşünüyorum.					
27. Baba olmak erkeklik kimliğim açısından oldukça önemlidir.					
28. Kendimi bir çocuğa rol model olacak kadar donanımlı hissetmiyorum					
29. Baba olmanın beni daha olgun bir erkek yapacağına inanıyorum					
30. Baba olmak arkadaşlarım arasında kendimi daha iyi hissetmemi sağlayacaktır.					
31. Baba olmak arkadaşlarımla beni daha olgun görmelerini sağlayacaktır.					
32. Baba olmak ailemin beni daha sorumluluk sahibi görmesini sağlayacaktır.					
33. Çocuk sahibi olma kararı benden daha çok eşime/partnerime aittir					
34. Çocuk sahibi olma kararı eşim/partnerimle birlikte ortak verilmelidir.					
35. Baba olmak eşimle/partnerimle olan ilişkiyi olumsuz yönde etkileyecektir.					
36. Baba olmak şu anki önceliklerim arasında yer almamaktadır.					
37. Gelecekte, çocuğumu iyi bir şekilde yetiştirebileceğimi hayal edebiliyorum.					
38. Gelecekte yaşamın zorluklarına karşı çocuğuma destek olduğumu hayal ediyorum.					

EK6.BOYTÖ

Erkeklerde Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği	1-Hiç katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4-Katılıyorum	5 = Tamamen katılıyorum
1.Bir gün baba olmayı sabırsızlıkla bekliyorum.					
2.Eşimin/partnerimin gebe kaldığını ve çocuğumu kucağıma aldığımı hayal edebiliyorum.					
3.Baba olmak benim için oldukça önemlidir.					
4.Baba olmayı hayatın kaçınılmaz bir parçası olarak görürüm.					
5.Gelecekte çocuğumun da içinde olduğu bir aile hayal ediyorum.					
6.Baba olmak beni kişisel olarak geliştirecektir.					
7.Çocuğumun olması hayatta yeni amaçlar edinmemi sağlayacaktır.					
8.Arkadaşlarım ile ileride baba olmak hakkında konuşurum.					
9.Baba olmak hayata bağlılığımı arttıracaktır.					
10.Baba olmak eşimle/partnerimle olan ilişkiyi olumlu yönde etkileyecektir.					
11.Baba olmak kendime ayırdığım zamanı azaltacaktır.					
12.Baba olmak şu anki yaşam tarzıma uygun değil.					
13.Şu an baba olma sorumluluğunu üstlenmek istemiyorum.					
14.Planlamadığım bir şekilde baba olmak yaşamımı sınırlandıracaktır.					
15.Baba olmak sosyal yaşamımı sınırlayacaktır.					
16.Baba olmadan önce özgürlüğümün tadını çıkartmak isterim.					
17.Baba olmak kariyerimi sınırlayacaktır.					
18.Kendimi bir çocuğun güvenli bir hayat sürmesini sağlayacak kadar yeterli hissetmiyorum					
19.Şu an baba olmanın sorumluluklarını yerine getirecek zamana sahip olmadığımı düşünüyorum.					
20.Baba olmanın beni daha olgun bir erkek yapacağına inanıyorum					
21.Baba olmak ailemin beni daha sorumluluk sahibi görmesini sağlayacaktır.					
22.Baba olmak şu anki önceliklerim arasında yer almamaktadır.					
23.Gelecekte, çocuğumu iyi bir şekilde yetiştirebileceğimi hayal edebiliyorum.					
24.Gelecekte yaşamın zorluklarına karşı çocuğuma destek olduğumu hayal ediyorum.					

Ek 7.Bilgilendirilmiş Onam Formu

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
SAĞLIK BİLİMLERİ ETİK KURUL
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

CALIŞMANIN ADI (Araştırma başvuru formunda bölüm A.2’de yer alan araştırma adı kullanılmalıdır.):

Doğurganlık Çağındaki Bireylerin Ebeveyn Olmaya Yönelik Tutumları

Bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını bilgilerinizin nasıl kullanılacağını çalışmanın neleri içerdiğini ve olası yararlarını risklerini ve rahatsızlık verebilecek konuları anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız ve eğer istiyorsanız özel veya aile doktorunuzla konuyu değerlendiriniz. Eğer çalışmaya katılmaya karar verirsiniz imzalamanız için size bu Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu verilecektir. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Eğer isterseniz, bu çalışmaya katılımınızla ilgili olarak hekiminiz / aile doktorunuz bilgilendirilecektir. Çalışma amacıyla yapılan normal muayeneniz sırasında istenilen tetkikleriniz dışındaki tüm laboratuvar testleri çalışma destekleyicisi tarafından karşılanacak; size veya bağlı bulunduğunuz özel sigorta veya resmi sosyal güvenlik kurumuna ödetilmeyecektir.

CALIŞMANIN KONUSU VE AMACI:

21. yüzyılda doğum yapmak genellikle bir çift olayıdır. Doğurganlık niyetleri üzerine yapılan araştırmalar, artan sayıda kadın ve erkeğin 35 yaş üstünde çocuk sahibi olmak istediğini ve doğurganlığın sınırlamaları hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Doğurganlık niyetlerinin ertelenmesi hem anne, hem bebek hem de aile için negatif sonuçlara neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, doğurganlık çağındaki bireylerin ebeveyn olmaya yönelik tutumlarının incelemesini yapmaktır.

CALIŞMA İŞLEMLERİ:

(Gönüllüden kan alınacak ise kan miktar 2 ml (bir çay kaşığı) / 5 ml (bir tatlı kaşığı) şeklinde belirtilmelidir Çalışma işlemlerinin hasta açısından yan etkileri, riskleri ve rahatsızlıkları açıklanmalıdır.)

Bu çalışmada size sadece bazı sorular sorularak bilgileriniz alınacaktır. Toplamda 43 soru sorulacak. Size araştırmacı tarafından kişisel bilgilerinizi içeren Tanımlı Bilgi Formu ile beraber “Erkeklerde Baba Olmaya Yönelik Tutum Ölçeği” verilecek ve doldurmanız istenecektir.

CALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Bu çalışmanın size kişisel bir yararı yoktur. Ülkemizde doğurganlık çağındaki bireylerin ebeveyn olmaya yönelik tutumlarını inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışma sayesinde erkek ve kadınlarda doğurganlık tutumu incelenecek ve gelecek çalışmalara yol gösterici olacaktır.

GÖNÜLLÜYE UYGULANACAK İŞLEMLERİN OLASI ZARARLARI NELERDİR?

Bu çalışmada size sadece bazı sorular sorularak bilgileriniz alınacaktır. Bu çalışmanın sizin üzerinizde olası bir zararı bulunmamaktadır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu bilimsel çalışma dışında hiçbir şekilde bilgileriniz kullanılmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

Sağlık Bilimleri Etik Kurulu
Güncelleme Tarihi : 13.04.2017

Sayfa: 1 / 2

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
SAĞLIK BİLİMLERİ ETİK KURUL
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

- 1.
- 2.

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Doktorum saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

Gönüllü Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Veli / Vasinin Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Tanık ¹ Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Araştırmacı ² Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2: Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

EK8. Etik Kurul kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.01.2022-E.229146

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
Sağlık Bilimleri Etik Kurulu

Sayı : E-20478486-050.04.04-229146
Konu : Etik Kurul Kararı - 12.01.2022 karar
tutanağı-nursen bolsoy-doğurganlık

24.01.2022

Sayın Doç. Dr. Nursen BOLSOY

Araştırma dosyanız ile ilgili Etik Kurul karar formu ektedir. Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet Murat DEMET
Kurul Başkanı

Ek: 12.01.2022 karar tutanağı-nursen bolsoy-doğurganlık (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSA8KS082J Pin Kodu :27742 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4049&eD=BSA8KS082J&eS=229146>
Adres:Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uncubozköy Kampüsü Manisa Bilgi için: Ruhsar Gürel
Telefon:(0 236) 2338586 Faks:(0 236) 2331466 Unvanı: Sekreter
e-Posta:tip@cbu.edu.tr Elektronik Ağ:http://tip.cbu.edu.tr
Kep Adresi:celalbayaruniversitesi@hs01.kep.tr

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu
Karar Formu

KARAR TARİH / NO	12/01/2022 / 20.478.486 / 1143				
ARAŞTIRMANIN ADI	Doğurganlık Çağındaki Bireylerin Ebeveyn Olmaya Yönelik Tutumları				
SORUMLU ARAŞTIRMACI	Doç. Dr. Nursen BOLSOY - Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü				
ARAŞTIRMA EKİBİ	Elif DAMAR				
ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	UZMANLIK TEZİ ☐	YÜKSEK LİSANS-DOKTORA TEZİ ☒	AKADEMİK AMAÇLI ☐		
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	10 / 12 / 2021 / Tarih ve 206147 Sayılı; araştırma dosyası				
KARAR BİLGİLERİ	Araştırma dosyası incelenmiş, bilimsel ve etik açıdan UYGUN olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.				
Unvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile ilişkili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye	Unvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile ilişkili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye
Prof. Dr. Murat DEMET Psikiyatri AD	☒	☐	Doç. Dr. Kadir YILDIZ Spor Bilimleri Fakültesi	☐	☐
Prof. Dr. Özge YILMAZ Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD	☐	☐	Doç. Dr. Cemal GÜVERCİN Tıp Tarihi ve Etik AD	☐	☒
Prof. Dr. Beyhan Cengiz ÖZYURT Halk Sağlığı AD	☐	☐	Doç. Dr. Nurgül Güngör TAVŞANLI Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü	☐	☐
Prof. Dr. Pınar ÇELİK Göğüs Hastalıkları A.D.	☐	☐	Mukadder YILMAZER Avukat	☐	☒
Prof. Dr. Tuğba ÇAVUŞOĞLU Farmakoloji AD	☐	☐	Sivil Üye Hüseyin TUNÇAY	☐	☐
Prof. Dr. Mehmet Sadık YALDIZ Göğüs Cer. AD.	☐	☒	-----	☐	☐
Etik Kurulumuzun kararı yukarıda belirtilmiştir. Araştırmanız Herhangi Bir Aşamada Etik Kurulumuzun “İzleme – Denetleme” Görevi Gereği Lüzumu Halinde Haberli / Habersiz Olarak Denetlenebilir. Araştırma Başvuru Formunun Taahhütname – Bölüm E kısmında belirtilmiş olan hususların dikkate alınarak istenilen bilgilerin Etik Kurulumuza zamanında iletilmesi konusunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.					

Prof .Dr. Murat DEMET
BAŞKAN

Ek 9.Kamu Kuruluşları İzinler

T.C.
MANİSA VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-71419324-000-30755
Konu : Elif DAMAR/Tez ve Proje Çalışması

22.04.2022

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Rektörlüğüne

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 19.04.2022 tarih ve 289456 sayılı "Elif DAMAR/Tez ve Proje Çalışması Uygulama İzin Formu" konulu yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ahmet YILMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: Yazı Örneği (12 Sayfa)

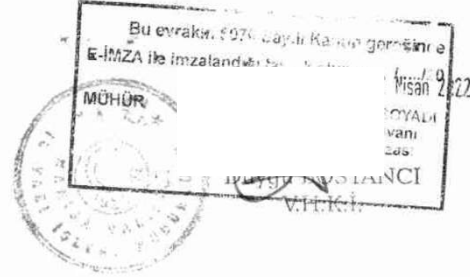
DAĞITIM :

Gereği:

Manisa Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Manisa İl Emniyet Müdürlüğüne
Manisa Aile ve Sosyal Hizmetler İl
Müdürlüğüne
Manisa İl Milli Eğitim Müdürlüğüne
Manisa İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne
Manisa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne
Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne
İçişleri ve Valilik Birimlerine

Bilgi:

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Rektörlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: /gWTzC-vzPXaZ-2n8quz-z66MvG-VUBAm0nC Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

1. Anafartalar Mah. Mustafa Kemal Bulvarı No:1 45020/ Manisa
Telefon No: (236)231 02 73 Dahili: 321 - 322 Faks No: (236)232 96 19
e-Posta: 45yazisleri@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.manisa.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: İnci ŞENGÜN
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.02.2023-498271

T.C.
MANİSA VALİLİĞİ
İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü

Sayı : E-31523918-819-52656
Konu : Elif Damar'ın 01.02.2023 Tarihli Dilekçesi

23.02.2023

MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI

İlgi : Elif DAMAR'IN 01.02.2023 tarihli dilekçesi.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Doktora programı öğrencisi Elif DAMAR, 01.02.2023 tarihinde Vailiğimizize sunmuş olduğu dilekçesi ile, Doktora Tezi kapsamında Manisa Hükümet Konağı'nda anket çalışması yapmak için izin istemiştir. Talebi Vailiğimizize uygun görülmüştür. Bilgilerinizi rica ederim.

Nihat KAYNAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

DAĞITIM :
Gereği:
Elif DAMAR
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ebelik Anabilim Dalı

Bilgi:
MANİSA CELAL BAYAR
ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI

Doğrulama Kodu: iNkN1u-vv+QTD-SQfyy-G54G5-9X78sBfy Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icidleri-ebys>

1. Anafaturlar Mah. Mustafa Kemal Bulvarı No:1 45020 Manisa
Tefhfon No: (236)231 02 73 Dahili: 391 - 399 Faks No: (236)232 56 19
e-Posta: icidleri@manisa.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.manisa.gov.tr>
Kep Adresi: icidleri@manisa.gov.tr

Bilgi için: Yılmaz MUTLU
Vatan Hattı ve Kurum İletişim
Tefhfon No:

1/1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
MANİSA VALİLİĞİ
İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü

Sayı : E-31523918-819-52656
Konu : Elif Damar'ın 01.02.2023 Tarihli Dilekçesi.

23.02.2023

Elif DAMAR
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ebelik Anabilim Dalı

İlgi : Elif DAMAR'IN 01.02.2023 tarihli dilekçesi.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Doktora programı öğrencisi Elif DAMAR, 01.02.2023 tarihinde Vailiğimizize sunmuş olduğu dilekçesi ile, Doktora Tezi kapsamında Manisa Hükümet Konağı'nda anket çalışması yapmak için izin istemiştir. Talebi Vailiğimizize uygun görülmüştür. Bilgilerinizi rica ederim.

Nihat KAYNAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

DAĞITIM :
Gereği:
Elif DAMAR
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ebelik Anabilim Dalı

Bilgi:
MANİSA CELAL BAYAR
ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI

Doğrulama Kodu: iNkN1u-vv+QTD-SQfyy-G54G5-9X78sBfy Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icidleri-ebys>

1. Anafaturlar Mah. Mustafa Kemal Bulvarı No:1 45020 Manisa
Tefhfon No: (236)231 02 73 Dahili: 391 - 399 Faks No: (236)232 56 19
e-Posta: icidleri@manisa.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.manisa.gov.tr>
Kep Adresi: icidleri@manisa.gov.tr

Bilgi için: Yılmaz MUTLU
Vatan Hattı ve Kurum İletişim
Tefhfon No:

1/1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
MANİSA VALİLİĞİ
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Sayı : E-58050109-010.99-2434998
Konu : Elif DAMAR/Tez ve Proje Çalışması
Uygulama İzin Formu Hk.

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 19.04.2022 tarih ve 44062003-300.08.01-E.289506 sayılı yazısı.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Ebelik Anabilim Dalı Ebelik Doktora programı öğrencisi Elif DAMAR'ın "Doğurganlık Çağındaki Bireylerin Ebeveyn Olmaya Yönelik Tutumları" konulu tez çalışması kapsamında 2022-2024 yılları arasında Müdürlüğümüz ve bağlı birimlerimizde çalışma yapabilmesi ilgi yazı ile bildirilmiştir.

Konuya ilişkin Valilik Oluru ilişikte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

İbrahim SUDAK
İl Kültür ve Turizm Müdürü

Ek:

- 1 - Valilik Oluru (1 Sayfa)
- 2 - İlgi Yazı (1 Sayfa)
- 3 - İlgi Yazı Ekleri (11 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Manisa Müze Müdürlüğüne
Manisa İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğüne
İlçe Halk Kütüphanelerine
Manisa Salihli Kültür Merkezine

Bilgi:

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlüğüne
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 81902AF5-E970-4C6F-863E-51B296185343

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ktb-ebys>

Ahmet Bedevi Mah. Halil Erdoğan Cad. No:14

Telefon No : (236) 231 36 85 Belgegeçer No : (236) 231 03 30

e-posta : iktm45@ktb.gov.tr internet adresi :KEP : manisakulturturizm@hs01.kep.tr

KEP Adresi : manisakulturturizm@hs01.kep.tr

Bilgi için:Sevim TURBİL

İşletme İşçisi

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.04.2022-E.292599

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-44062003-300-292599
Konu : Elif DAMAR/Tez ve Proje Çalışması
Uygulama İzin Formu

25.04.2022

SBE EBELİK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 19.04.2022 tarihli ve 78786139-300-289270 sayılı yazı.

Ebelik Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Elif DAMAR'ın tez çalışması uygulama iznine ilişkin yazı ekte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ömer TETİK
Enstitü Müdürü

Ek: Elif DAMAR/Tez ve Proje Çalışması Uygulama İzin Formu Hk.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSV8P6K7VJ Pin Kodu :38082 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4049&eD=BSV8P6K7VJ&eS=292599>
Adres:Tıp Fakültesi Dekanlığı Zemin Kat Uncubozköy Kampüsü Manisa
Telefon:(0 236) 2360989 Faks:(0 236) 2382158
e-Posta:saglik.ogrenci@cbu.edu.tr Elektronik Ağ:saglikbe.cbu.edu.tr
Kep Adresi:celalbayeruniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Hatice Akan Bilir
Unvanı: Sağlık Teknikeri

Telefon No: 2362371378

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 844529573-605.01- 168
Konu : Veri Toplama(Elif DAMAR)

22/06/2022

BAKANLIK MAKAMINA

Manisa Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün 07/06/2022 tarihli ve 3796952 sayılı yazısı ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Ebelik Doktora Programı öğrencisi Elif DAMAR'ın "Doğurganlık Çağındaki Bireylerin Ebeveyn Olmaya Yönelik Tutumları" konulu tez çalışması kapsamında Manisa İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşların görev yapan personeline anket uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Personel Dairesi Başkanlığının 21/06/2022 tarihli ve 3949956 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirilen söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlükleri denetiminde, kuruluşların işleyişini aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, Müdürlüklerin/kuruluşların yönetmeliklerinde belirtilen gizlilik kurallarına dikkat edilerek, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Ahmet ~~Abdullah~~ SEZEN
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkan V.

İsmail ERGÜNEŞ
Bakan Yardımcısı

EK: 1 - Taahhütname (1 Sayfa)
2 - 07/06/2022 tarihli ve 3796952 sayılı yazı.
3- 21/06/2022 tarihli ve 3949956 sayılı yazı.

21/06/2022 Sosyal Çalışmacı : S.ÇETİN
21/06/2022 Şb.Md. V. : M. TOSUN

Ekişçiler Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara

(0312)705 57 00